

T.C.
DOKUZ EYLÜL ÜNİVERSİTESİ EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
TÜRKÇE EĞİTİMİ ANABİLİM DALI
YÜKSEK LİSANS TEZİ

YABANCI DİL OLARAK TÜRKÇENİN ÖĞRETİMİNDE TÜRK
MASALLARINDAN YARARLANILMASI

NEBAHAT SENA KAYA

İZMİR

2016

T.C.
DOKUZ EYLÜL ÜNİVERSİTESİ EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
TÜRKÇE EĞİTİMİ ANABİLİM DALI
YÜKSEK LİSANS TEZİ

YABANCI DİL OLARAK TÜRKÇENİN ÖĞRETİMİNDE TÜRK
MASALLARINDAN YARARLANMA

NEBAHAT SENA KAYA

Danışman: Doç. Dr. Nevin AKKAYA

İZMİR

2016

YEMİN METNİ

Yüksek lisans tezi olarak hazırladığım “Yabancı Dil Olarak Türkçenin Öğretiminde Türk Masallarından Yararlanma” adlı çalışmanın bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı düşecek bir yardıma başvurmaksızın tarafımdan yazıldığını ve yararlandığım eserlerin kaynakçada gösterilenlerden oluştuğunu belirtir, onurumla onaylarım.

28.06.2016

Nebahat Sena KAYA

Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğüne

İşbu çalışma, jürimiz tarafından Dokuz Eylül Üniversitesi Türkçe Eğitimi Anabilim Dalı Türkçe Öğretmenliği Programında YÜKSEK LİSANS TEZİ olarak kabul edilmiştir.

Başkan : Doç. Dr. Mehmet TEMİZKAN

Üye : Doç. Dr. Nevin AKKAYA

Üye : Yrd. Doç. Dr. Ömer İNCE

Onay

Yukarıda imzaların, adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım.

28/06/2016

Prof. Dr. Ali Günay BALIM
Enstitü Müdürü

T.C
YÜKSEKÖĞRETİM KURULU
ULUSAL TEZ MERKEZİ

TEZ VERİ GİRİŞİ VE YAYIMLAMA İZİN FORMU

Referans No	10116539
Yazar Adı / Soyadı	NEBAHAT SENA BAYRAKTAR
Uyruğu / T.C.Kimlik No	TÜRKİYE / 13064520360
Telefon	5423165751
E-Posta	senakaya2424@gmail.com
Tezin Dili	Türkçe
Tezin Özgün Adı	Yabancı Dil Olarak Türkçenin Öğretiminde Türk Masallarından Yararlanılması
Tezin Tercümesi	The Use of Turkish Tales in Teaching Turkish as a Foreign Language
Konu	Eğitim ve Öğretim = Education and Training
Üniversite	Dokuz Eylül Üniversitesi
Enstitü / Hastane	Eğitim Bilimleri Enstitüsü
Anabilim Dalı	Türkçe Eğitimi Anabilim Dalı
Bilim Dalı	Türkçe Öğretmenliği Bilim Dalı
Tez Türü	Yüksek Lisans
Yılı	2016
Sayfa	132
Tez Danışmanları	DOÇ. DR. NEVİN AKKAYA 12628747502
Dizin Terimleri	Türk masalları=Turkish tales ; Dil öğretimi=Language teaching
Önerilen Dizin Terimleri	Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi= Teaching Turkish as a foreign language
Kısıtlama	Yok

Yukarıda bilgileri kayıtlı olan tezinin, bilimsel araştırma hizmetine sunulması amacı ile Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi Veri Tabanında arşivlenmesine ve internet üzerinden tam metin erişime açılmasına izin veriyorum.

11.07.2016

İmza:.....

ÖNSÖZ

Ana dil öğretiminde folklor ürünlerinden yararlanma ile ilgili pek çok çalışma yapılmıştır. Ancak Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde folklor ürünlerinin kullanımı ile ilgili yapılan çalışmalar oldukça sınırlıdır. Bu çalışmayı yapmamızdaki amaç folklor ürünlerinin ilgi çekici türlerinden olan masalın yabancı dil olarak Türkçenin öğretiminde kullanılabilirliği üzerinde durmaktır.

Birinci bölümde çalışmanın problem durumu, amacı ve önemi; ikinci bölümünde kuramsal çerçeve, kavramsal çerçeve, ilgili yayın ve araştırmalar ile yabancı dil öğretiminde öğrenme alanlarında masal metnlerinin kullanılabilirliği; üçüncü bölümde araştırmanın yöntemi; dördüncü bölümde araştırmanın bulguları ve yorumlar, beşinci bölümde sonuç, tartışma ve öneriler üzerinde durulmuştur.

Çalışmanın alan-yazına katkıda bulunarak alanında yapılacak yeni çalışmalara örnek oluşturmasını umuyoruz.

Bu çalışmayı yapmamda en büyük katkısı olan, başta lisans eğitimimden bu yana bilgi, görgü ve hoşgörüsüyle bana daima yol gösteren, hiçbir sorumu cevapsız bırakmayan, bana yeni ufuklar açan ve akademik kişilik kazanmamı sağlayan çok değerli danışman hocam Doç. Dr. Nevin Akkaya ve yeni çalışmalar yapmamda beni yüreklendiren, eğitimci kimliği ile örnek aldığım değerli hocam Doç. Dr. İbrahim Seçkin Aydın olmak üzere bugünlere gelmemde emeği olan tüm hocalarıma teşekkür ediyorum.

Beni başarı ve başarısızlıklarım ile kabullenen ve her daim maddi ve manevi desteğini esirgemeyen, öğretmenlik mesleğim ve akademik hayatımda daha başarılı olmam için ellerinden geleni yapan aileme ve akademik çalışmalarımı bana daima destek olan değerli eşim Uğur Bayraktar'a sonsuz teşekkür ediyorum.

Yüksek lisans döneminde eğitimime devam edebilmem için bana zaman yaratan değerli okul idarecilerim Kadir Özden ve Ünal Memişoğlu'na ayrıca teşekkürlerimi sunuyorum.

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ.....	i
İÇİNDEKİLER.....	iii
ÖZET	vi
ABSTRACT	vii
I. BÖLÜM	1
1. GİRİŞ	1
1.1. DİL ÖĞRETİMİNDE YAZIN VE KÜLTÜREL AKTARIM	1
1.2. Problem Durumu	5
1.3.Araştırmanın Amacı ve Önemi	7
1.4.Problem Tümcesi.....	7
1.5. Alt Problemler	7
1.6. Sayılıtlar	7
1.7. Sınırlılıklar	8
1.8. Kısaltmalar	9
II. BÖLÜM	10
KURAMSAL ÇERÇEVE	10
2.1. EDEBİ METİNLER ARACILIĞIYLA YABANCI DİL ÖĞRETİMİ	10
2.2. YABANCI DİL ÖĞRETİMİNDE ÖĞRENME ALANLARI VE MASALLAR	12
2.2.1. Dinleme	12
2.2.2. Konuşma.....	14
2.2.3. Okuma	16
2.2.4. Yazma.....	19
2.2.5. Dil Bilgisi	23
2.3. Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretiminde Yaklaşım ve Yöntemler	25
2.3.1. Dilbilgisi-Çeviri Yöntemi	25
2.3.2. Dolaysız Yöntem.....	25
2.3.3. Doğal Yöntem	26
2.3.4. İşitsel-Dilsel Yöntem.....	26
2.3.5. Seçmecî Yöntem	26

2.3.6. Telkin Yöntemi	26
2.3.7. Grupla Dil Öğretimi	27
2.3.8. Topluca Fiziksel Tepki	27
2.3.9. İletişimsel Dil Öğretimi.....	27
2.4. Yöntem Sonrası Dönem	28
2.6. MASALLAR	29
2.6.1. Masal Türünün Özellikleri	29
2.6.2. Masal Anlatıcıları	30
2.6.3. Masalın Eğitimsel İşlevi.....	31
2.6.4. Masalın Dil Öğretim İşlevi.....	33
2.6.5. Masalın Kültürel İşlevi.....	36
2.7. KAVRAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ YAYIN VE	
ARAŞTIRMALAR	36
III. BÖLÜM	45
YÖNTEM	46
3.1. Araştırma Modeli	46
3.2. Evren-Örneklem	46
3.3. Veri Toplama Araçları.....	46
3.4. Veri Çözümleme Teknikleri.....	46
IV. BÖLÜM	47
BULGULAR VE YORUMLAR	47
4.1. Masallardaki Kültürel Ögelere İlişkin Bulgular	47
4.1.1. Somut Kültürel Ögelere İlişkin Bulgular	47
4.1.1.1. Kullanılan Araç- Gereçlere İlişkin Bulgular	47
4.1.1.2. Giyim Kuşamla İlgili Kültürel Ögelere İlişkin Bulgular	53
4.1.1.3. Türk Kültürüne Özgü Yemekler ve İçeceklere İlişkin Bulgular	54
4.1.1.4. Maddi Değer İfade Eden Ögelere İlişkin Bulgular	56
4.1.2. Soyut Kültürel Ögelere İlişkin Bulgular	57
4.1.2.1. Akrabalık Bildiren Kültürel Ögelere İlişkin Bulgular.....	57
4.1.2.2. Selamlaşma-Uğurlama ve Saygı-Sevgi İfadeleri	58
4.1.2.3. Paylaşma, Yardımlaşma ve Misafirperverliğe İlişkin Bulgular	59
4.1.2.4. Toplum İçinde Yaşam ve Evlenme Ritüellerine İlişkin Bulgular	59

4.1.2.5. Dini Ögelere İlişkin Bulgular	60
4.1.3. Masallarda Geçen Mekânlara İlişkin Bulgular	61
4.1.4. Masallarda Geçen Mesleklere İlişkin Bulgular	63
4.1.5. Masallarda Geçen Şahıslara İlişkin Bulgular	65
4.1.6. Sihirle İlgili Ögelere İlişkin Bulgular	66
4.1.7. Olağanüstü Varlıklara İlişkin Bulgular	67
4.2. Masalların Söz Varlığına Yönelik Bulgular	68
4.2.1. Formeller	68
4.2.1.1. Dini Formeller	68
4.2.1.2. Profan Formeller	69
4.2.1.2.1. Başlangıç (Giriş) Formelleri	69
4.2.1.2.2. Bağlayış (Geçiş) Formelleri	70
4.2.1.2.3. Bitiş Formelleri	71
4.2.1.2.4. Kahramanın Konuşması Niteliğindeki Formellere İlişkin Bulgular	72
4.2.1.2.5. Sayı ve Zaman Formellerine İlişkin Bulgular	72
4.2.1.2.6. Renk Formellerine İlişkin Bulgular	76
4.2.3. Deyimler ve Halk Diline Özgü Söyleyişlere İlişkin Bulgular	77
V. BÖLÜM	81
TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER	81
KAYNAKÇA	86
EKLER	109

ÖZET

Bu çalışmada Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde Türk masallarından hangi nitelikleri bakımından yararlanılabilir sorusuna yanıt arandı.

Metin kullanımı ana dili öğretiminde olduğu kadar yabancı dil öğretiminde de önemlidir. Ancak ilgili alanyazın taramasını yaparken Türkçenin yabancı dil olarak öğretilmesinde metinlerden yararlanma yollarının yeterince araştırılmadığını gördük.

Dil öğretiminin bir kültür öğretimi olduğu bilinmektedir. Bir milletin kültürel niteliklerini en iyi yansıtan ürünler yazınsal metinlerdir.

Yabancı dil olarak Türkçenin öğretiminde alışılmış diyalog metnlerinin kullanılması dil öğrenme sürecinin monoton bir hâl almasına neden olmaktadır. Dil öğrenme sürecini bu monotonluktan kurtarmak için farklı türlerde ve içeriklerdeki yazınsal metinlere yer vermek gerekmektedir.

Masal türü dile ve kültüre ait zengin öğelere sahip olması bakımından ana dili öğretiminde sıkça kullanılan bir türdür. Ancak Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde masal türüyle ilgili henüz herhangi bir çalışmanın yapılmamış olması bizi bu çalışmayı yapmaya yönlendirdi.

Çalışmada Pertev Naili Boratav'ın “Az Gittik Uz Gittik” adlı masal kitabından seçilen 25 masal dil ve kültür öğeleri bakımından incelendi. Bu kitaptan seçilen 5 masal seçildi. Bu 5 masalın her biri bir öğrenme alanında (okuma, dinleme, konuşma, yazma, dilbilgisi) kullanılarak etkinlik örnekleri hazırlandı.

Masallar kültürel zenginliğinin yanında hem çocuklara, hem yetişkinlere hitap edebilen ilgi çekici bir türdür. Kolay anlaşılabilen yapısı nedeniyle dil öğretimine uygundur. Bu nedenle Türkçenin yabancı dil olarak öğretilmesinde masalların hangi nitelikleri yönünden kullanılabileceği üzerine yapılan bu çalışmanın alana özgün bir katkı sunacağı düşünülmektedir.

Anahtar Sözcükler: Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi, Türk masalları, kültür

ABSTRACT

In that study, we looked for answers to that question “For which qualities we can get benefit from Turkish Tales in teaching Turkish as a foreign language?”

Using texts in teaching foreign language is as important as using them in teaching mother language. However; while making research on that field, we saw that the ways of getting benefit from texts were not sufficiently searched in teaching Turkish as a foreign language.

Teaching language is a kind of teaching culture. The best works reflecting a nation’s cultural qualities are its written texts.

Using customary dialogue texts in teaching Turkish as a foreign language makes learning process very monotonous. We have to use different types and contents of written texts to save that process from monotony.

Tales are very often used in teaching mother language because they have very rich qualities belonging to its culture and language. However, there isn’t any study in that field; that is why we are making this study.

We examined the 25 tales in the book “Az Gittik Uz Gittik” of Pertev Naili Boratav in our study. 5 tales were chosen from that book. Every one of these tales was used for one of these fields: “reading, listening, speaking, writing and grammar” and activity examples were prepared.

In addition to cultural wealth, tales are attractive types both for adults and children. They are suitable for teaching languages thanks to their easily understandable structure. Thus; we believe that this study on tales in teaching Turkish as a foreign language will contribute to the field a lot.

Key Words: Teaching Turkish as a Foreign Language, Turkish Tales, Culture

I. BÖLÜM

1.GİRİŞ

Bu bölümde tezin kavramsal çerçevesi verilerek “dil öğretiminde yazın ve kültür aktarımı” ele alındıktan sonra problem durumu, çalışmanın amacı ve önemi, problem tümcesi, alt problemler, sayıtlılar, sınırlılıklar belirtilecek ve kısaltmalar verilecektir.

1.1. DİL ÖĞRETİMİNDE YAZIN VE KÜLTÜREL AKTARIM

Dil, insanlar arasında anlaşmayı sağlayan tabii bir vasıta, kendisine mahsus kanunları olan ve ancak bu kanunlar çerçevesinde gelişen canlı bir varlık, temeli bilinmeyen zamanlarda atılmış bir gizli antlaşmalar sistemi, seslerde örülmüş içtimaî bir müessesedir (Ergin, 2007:3).

TDK’ye göre dil: “İnsanların düşündüklerini ve duyduklarını bildirmek için kelimelerle veya işaretlerle yaptıkları anlaşma, lisan, zeban.”(TDK Güncel Türkçe Sözlük).

Dil, genel anlamıyla insanlar arasında anlaşmayı sağlayan en yaygın ve en güçlü araçtır. Bu araç, hayatın hemen bütün anlarında türlü düşünceleri, duyguları, tutumları, inançları, değer yargılarını anlama ve anlatmada; yaşanan olaylarla ilgili bilgileri, kültür birikimini aktarmada kullanılmaktadır (Özbay, 2011:1).

Dilin yukarıda verilen tanımlarına bakıldığında en temel özelliğinin insanlar arasındaki “anlaşma”yı sağlayan bir araç olduğu görülür. İnsan doğduğu andan itibaren çevreyi gözlemlemeye, çevreye uyum sağlamaya ve sosyalleşmeye ihtiyaç duyar. Bu uyumu sağlayabilmesinde dil yoluyla kurduğu iletişim etkilidir.

Özbay’a (2011:3) göre dilin başka bir özelliği de kültür aktarımını sağlamasıdır. Dil öğretimi aynı zamanda kültürün öğretimidir. Dil öğretiminin asıl amacı, bireylerin düşünce gücünü geliştirmek, diğer insanlarla iletişimini sağlamak ve sahip olunan kültürü kuşaktan kuşağa aktarmaktır.

Kültürün en önemli koruyucusu ve aktarıcısının dil olduğu söylenebilir. Dünya üzerinde pek çok dil konuşulmuş ve zamanla bazıları unutulmuştur. Bundaki etkenin bu dilleri konuşan milletlerin kültürlerini de zamanla yitirmeleri olabilir. Kültürün koruyucusu ve aktarıcısı olarak düşünüldüğünde dil öğretiminin ne denli çok boyutlu ve karmaşık bir süreç olduğunu düşünmek mümkündür.

Kaplan (2012:142), Ziya Gökalp’in dili kültürün temel unsuru saydığını ve onun bu görüşünde haklı olduğunu belirtir. Ayrıca yazara göre dil, duygu ve düşüncenin âdeta kabıdır. Bir milletin bütün duygu ve düşünce hazinesi, dil kabına veya kalıbına dökülür ve bu dil kabı ile yerden yere, nesilden nesile aktarılır. Yazı, dilin sesini kaydeden bir vasıta olarak dilin bir parçasıdır. Fakat kültür söz ile de bir millet arasına yayılır. Kaplan’ın dil ve kültür ilişkisini ele alan bu sözleri dilin bir milletin kültürel varlığını nasıl yansıttığını anlayabilmek açısından önemlidir.

Pehlivan (2007:7) çalışmasında: “Toplum ve kültürde ne varsa dilde ifadesini bulur...” demiştir. Ayrıca kültürün gelişmesiyle dilin, dilin gelişmesiyle kültürün gelişip ve zenginleştiğini vurgulamıştır.

Dile ait her unsur, beraber kullanıldığı malzemenin etkisiyle, yer aldığı ifade veya metin içerisinde yeni değerler kazanır (Genç, 2008:24). Sözcüklerin metin içerisinde farklı çağrışımlara yol açması ve metin içinde anlam kazanması dilin kültürel açıdan ne derece beslendiğini ortaya koyabilir.

Değer, toplumdan topluma değişen sosyokültürel bir yapıdır. Bu yapıyı bazen bir savaş bazen ticari ilişkiler bazen de teknolojik gelişmeler etkileyebilmektedir. Bu etkilenme bazen çok derinden bazen de yüzeysel olarak kültürü buna bağlı olarak da değerleri etkilemektedir (Batur ve Kaya, 2012:319). Her dil yeni bir yaşam ve

düşünce tarzı içerir. Dil öğretimi aynı zamanda bir kültür aktarımıdır. Dilbilimci, toplumun dili ile kültürel unsurlarının, bir bütünün birbirleriyle ilişkili parçaları olduğunun farkında olmalıdır (Alpar, 2013:95).

Kaplan'a (2012:143) göre her millet dilini ve kültürünü yüzyıllar boyunca yoğurur. Bu esnada akan bir nehir gibi, içinden geçtiği her topraktan bazı unsurları alır. Her medenî milletin konuşma ve yazı dili karşılaştığı medeniyetlerden alınma kelime ve deyimlerle doludur. Bu bakımdan her milletin dili, o milletin çağlar boyunca yaşadığı tarihin âdeti özetidir.

Aksan (2012:13), Asya ve Avrupa'yı içine alan bir harita üzerinde Türkçenin konuşulduğu bölgeler belirlenecek olursa, bu dilin çok geniş ülke ve topraklara yayılmış bulunduğunu ve Türkçenin bir bölümü dile dönüşmüş pek çok lehçesiyle Sibirya'nın kuzeydoğusundan Çin içlerine, oradan Hazar denizine, Anadolu'yu içine alarak Balkanlar'a uzanan geniş ülke ve bölgelerde konuşulduğunu belirtir.

Dil, tarih ve edebiyatın aktarıcısı konumundadır. Bir milletin yüzyıllar boyunca yaşadığı tüm olumlu ve olumsuz olaylar edebî eserlerine de konu olmuştur. Böylelikle dil aracılığıyla gelecek kuşaklara aktarılmıştır.

Edebiyat, muhteva, şekil ve üslubu ile alelâde konuşmadan çok üstün olmakla beraber, günlük konuşmaya, yani dile sıkı sıkıya bağlıdır. Edebiyat dil ile vücuda gelen sanattır. Bundan dolayı denilebilir ki, bir milletin dili ne ise edebiyatı da odur (Kaplan, 2012:166). Dil aracılığıyla şekillenen edebiyata bakıldığında dilin inceliklerini ve çeşitli özelliklerini görebilmek mümkündür.

Ünalan'a (2014:102) göre, dil edebiyatın ana malzemesidir. Bu malzemenin en küçük anlam birimleri ise kelimelerdir. Ancak edebî eserlerde bu kelimeler, sözlükteki anlamı ile yer almayabilir. Çoğu zaman şair ve yazarlar, kelimelere sözlük anlamlarının yanı sıra, yeni ve farklı anlamlar da yüklerler. Böylece bir dildeki kelimelerin anlam bakımından zenginleşmesini sağlarlar. Buna göre şair ve

yazarların dilin tüm inceliklerini edebi eserler yoluyla gözler önüne serdikleri düşünülebilir.

Köksel'e (Köksel, 2011) göre Türkçenin öğretiminde dile ait edebi eserlerin okutulması zorunludur. Dili en iyi öğrenme yolu elbette ki o dili tanımadır. Bu anlamda masallardan, halk hikâyelerinden, tekerlemelerden yeterince yararlanılmadığı, bu konuda sözlü edebiyata pek fazla yer verilmediği, sözlü edebiyattan yararlanırken kimi zaman orijinal metnin değiştirildiği, süslendiği görülmektedir. Yazara göre, halk edebiyatı araştırmalarında derlenen ya da kaynak şahıslardan alınarak yazıya geçirilmiş olan malzemelerin orijinal yapısına müdahale etmemek esastır. Edebi eserler kültürün taşıyıcısı konumunda bulunduklarından dolayı bu eserlerin orijinalliğinin bozulması yanlış aktarıma sebep olabilir.

Erişek ve Yücel (2002:73), çalışmalarında yeni bir dil öğrenen öğrencinin yabancı olduğu bir kültür ürününü okurken dışlanma, korku gibi duygulara kapılmanın yanı sıra merak ve hayranlık da duyacağından bahsederler. Bununla birlikte metnin kültürünü zaman zaman kendi kültürüyle karşılaştıran öğrenci, kendi kültürü ile yabancı kültür arasındaki farklı ve benzer yönlerin ayrımını yaparak kendi kültürünü de daha iyi alılmayacağını belirtirler. Bu düşüncelerden hareketle yazınsal metinler aracılığıyla kültürel aktarımın sağlanabileceği bilgisine ulaşılabilir.

Yılmaz (2012:2751) çalışmasında dil öğrenenler için sadece o dilin kelime ve dilbilgisi yapılarını öğrenmek dil yeterliliği açısından yeterli olmadığını, dil ve kültür arasındaki yakın ilişki sebebiyle bir dile o dilin kültürünü öğrenmeden hâkim olunamayacağını belirtmiştir.

Er (2006:11), "Yabancı Dil Öğretim Programlarında Kültürün Etkileri" adlı çalışmasında öğrencilerin başka kültürleri tanımasının, dünyada başka yaşam tarzında insanların da olduğunu farkına varmasının öğrenenleri dil öğrenmeye karşı motive ederek öğrenme hızlarını arttırırken, başka kültürlerle sahip insanlar ile arasında empati kurmasına ve yabancı dil öğrenmeye karşı olumlu tutum geliştirmesine de yardımcı olacağından bahseder.

Dilin yalnızca göstergeler dizgesi değil, aynı zamanda bir kültür demek olduğu kabul edilirse, dil ile kültürün birbirinden ayrı düşünülemeyeceği görülür. O halde dil öğrenimi ve öğretiminde “kültür” unsurunu hiçbir zaman unutmamak gereklidir. (Asutay, 2003:27) Dil öğretimini gerçekleştirirken kültürel öğelerin malzeme olarak kullanılması gerekir. Diğer türlü, dil öğretimi değil de kuralların ezberlenmesi gerçekleşir. Bu da zamanla unutulmaya sebep olur. (Okur ve Keskin, 2013:1638)

Yabancı dil öğretimi bir kültürel aktarım sürecidir. Yabancı dili öğrenen kişi hedef kültürü tanıdığı ölçüde dilin mantığına hâkim olur. Demir ve Açık’a (2011:55) göre yabancı bir dil öğrenmek, ana dilimizdeki kavramların, anlatımların karşılığını o dilde bulup kullanmak yani sadece kuralların öğrenilmesi ve kelimelerin o dile çevrilmesi demek değildir. Yabancı dil öğrenimi bir anlamda dünyada bulunan diğer toplumların dünyaya bakış açılarını, düşünme ve değer sistemlerini anlamak için yapılan bir uğraştır. Bir toplumu oluşturan bireylerin günlük hayatta meydana getirdikleri çeşitli etkinlikleri algılayabilmek için o toplumun kültürüne has temel noktaları bilmek gerekir.

Yabancı dil olarak Türkçenin öğretiminde yazınsal metinlerin önemini eğitimcilerin gün geçtikçe daha iyi kavramaları gerekmektedir. Göde ve Türkan’a (2013:162) göre dil öğretiminde dört temel beceri olarak adlandırılan dinleme, okuma, konuşma, yazma eğitiminde ve kültürel etkileşimin gerçekleştirilmesinde halkbilimine ait olan unsurların ayrı bir önemi vardır.

1.2. Problem Durumu

Bir dilin ait olduğu kültürün en iyi yansıtıcısı konumundaki yazınsal metinler dil öğretiminde uzun yıllardır kullanılmaktadır. Yazınsal metinler öğrenilen dile yönelik güdülenmeyi arttırdığı gibi öğrenen kişiye farklı bir bakış açısı sunarak o dilin kültürüne açılan kapıyı aralamaktadır.

Bir toplumun kültürüne ait gerçek bilgiler yazınsal metinler aracılığıyla görülebilir. Bu nedenle bir toplumun kültürünü anlamada etkili yollardan biri de

yazınsal metinlerine bakmaktır. Yazınsal metinler, dil öğretiminde uzun yıllardır kullanılmaktadır; ancak yabancı dil olarak Türkçenin öğretiminde yazınsal metinler üzerine uygulamalar oldukça azdır. Yazınsal metinler bir çeviri malzemesi olmanın ötesine taşınmalıdır.

Hızla gelişen ve değişen dünyada yeniliklere uyum sağlamaya çalışan insan kendini sürekli geliştirmeye ve yenilemeye ihtiyaç duymaktadır. Bu durum küreselleşen dünyada ana dil ile yetinmeyerek ikinci bir dilin öğrenilmesini gerekli kılmaktadır. Sınırların kalktığı, bilgi ve kültür alışverişinin bu denli önemli olduğu “bilgi çağı”nda ülkelerin kendi içlerine kapanmak yerine kapılarını yeni dil ve kültürlerle açmaları gerekmektedir.

Dil ve kültür kavramları bilindiği üzere birbirinden ayrı düşünülemez. Bir dili tam anlamıyla öğrenebilmek için o dilin ait olduğu kültüre has özelliklerini de bilmek gerekir. Yabancı bir dili anlayabilmek için o kültürün ürünü olan edebiyat ve sanat eserlerini tanımakla işe başlanabilir. Nitekim sanat ve edebiyat eserleri ait oldukları kültürün bilmediğimiz pek çok yönünü görüp algılamamızı sağlayabilir.

Yabancı bir dil öğrenme gerekliliğinin ortaya çıktığı zamanlardan bu yana metinler aracılığıyla dil öğretiminin önemi, metinlerin nasıl kullanılması ve hangi türden metinlerin seçilmesi gerektiğine yönelik pek çok araştırma yapılmıştır. Ancak yabancı dil olarak Türkçenin öğretiminde yazınsal metinlerin kullanımıyla ilgili çalışmalar oldukça azdır.

Yazınsal metinlerden masal türü sözlü kültürün milli ve evrensel değerler bakımından zengindir. Umay Günay’a (1992:615) göre asırların birikmiş irfanını ve dünya görüşünü, insanın yaşamak zorunda olduklarıyla yaşamak istediklerini bir arada kendine has bir atmosferde ve üslupla, kendi mantık düzeni içinde geleneksel motiflerle milli kabuller çerçevesinde anlatan masallar, sözlü anlatım türlerinin en ilgi çekici alanıdır.

Bu araştırmada, yabancı dil olarak Türkçenin ğretilmesinde Türk masal metinlerinden özellikleri ve içeriğindeki kültürel ögeler bakımından nasıl yararlanılabileceği üzerinde durulmuştur.

1.3. Araştırmanın Amacı ve nemi

Bu araştırmanın amacı, yabancı dil olarak Türkçenin ğretilmesinde Türk masal metinlerinden özellikleri ve içeriğindeki kültürel ögeler bakımından, nasıl yararlanılabileceğini incelemektir. Araştırmada masal türünün genel özellikleri, masalın eğitimsel işlevi, dil becerilerini geliştirmeye ve kültürel aktarıma hangi nitelikleri bakımından katkı sağlayabileceği incelendi.

Bu araştırmada Türkçenin yabancı dil olarak öğretilmesi konusunda masal metinlerine duyulan ilginin artırılması ve bu alanda yeni çalışmalara katkıda bulunabilmesi amaçlandı. Masal türünün yanında farklı metin türlerinin de yabancılarla Türkçenin öğretilmesi hususunda yeni çalışmalara örnek teşkil etmesi amaçlandı.

1.4. Problem Tümücesi

“Yabancı dil olarak Türkçenin ğretilmesinde Türk masal metinlerinden özellikleri ve içeriğindeki kültürel ögeler bakımından, nasıl yararlanılabilir?”

1.5. Alt Problemler

1. Masal türünün eğitimsel açıdan nasıl bir işlevi vardır?
2. Masal metinleri yabancı dil olarak Türkçenin ğretiminde hangi öğrenme alanları ile ilgili olarak kullanılabilir?
3. Masal metinlerinde hangi kültürel ögeler yer almaktadır?
4. Masallarda söz varlığı bakımından hangi ögeler vardır?
5. Masal metinleri Diller İçin Avrupa Ortak Başvuru metnine göre C1, C2 düzeylerinde kullanılabilir mi?

1.6. Sayıtlılar

1. Araştırmada nitel araştırma yaklaşımlarından “tarama modeli” kullanılmıştır. Yöntem olarak nitel araştırma yöntemlerinden “doküman incelemesi”

kullanılmıştır. Seçilen araştırma yöntemi, bu çalışmanın amacına, konusuna ve ele alınan problemin çözümüne uygundur.

2. Türk masalları evreni içinden Pertev Naili Boratav'ın “Az Gittik Uz Gittik” adlı masal kitabındaki 25 masal örneklem olarak seçilmiştir. “Az Gittik Uz Gittik” örneklemini tüm Türk masalları için geçerlidir.

1.7. Sınırlılıklar

Bu çalışma Pertev Naili Boratav'ın “Az Gittik Uz Gittik” adlı derleme niteliğinde olan kitabından seçilen 25 masal ile sınırlıdır. Kitabın başında bulunan “Tekerleme” ve kitabın sonunda bulunan “Karatepeli Hikâyeleri” araştırma kapsamına alınmamıştır. Seçilen masalların isimleri ve araştırmamızda kolaylık sağlaması bakımından verilen masallara yapılan numaralandırma aşağıdaki gibidir.

1. Ayağına Diken Batan Karga
2. Bokböceği
3. Yarım-Horoz
4. Koca-Nine ile Tilki
5. Ayşe, Fatma Kuzular
6. Ayı ile Tilki
7. Yolcu ile Yılan
8. Tilki
9. Kuyruğu Zilli Tilki
10. Tilki ile Yılan
11. Göğsü Kınalı Serçe
12. Erler-Karısı'na Koca Olmaya Giden Keloğlan
13. Dev-Baba
14. Dünya-Güzeli
15. Benli-Bahri
16. Kral-Padişahının Kızı
17. Kara-Tavuk
18. Yer altı Diyarının Kartalı

19. Cazı-Kız
20. Üşengeç
21. Mehmed-Eşkıya
22. Hızır
23. Zengin Hamamı
24. Tilki ile Çimenci Padişahının Oğlu
25. Nohut-Oğlan

1.8. Kısaltmalar

M: Masal

akt.: aktaran

çev.: çeviren

MEB: Milli Eğitim Bakanlığı

TDK: Türk Dil Kurumu

TÖMER: Türkçe öğrenim, araştırma ve uygulama merkezi

T. C.: Türkiye Cumhuriyeti

TİKA: Türk İşbirliği ve Koordinasyon Ajansı Başkanlığı

II. BÖLÜM

KURAMSAL ÇERÇEVE

Bu bölümde çalışmanın alt problemlerine çözüm niteliğinde bilgiler verilecektir. Dil öğretimiyle ilgili temel kavramlar, masal türünün kökeni, genel özellikleri, bu türle ilgili yapılan çalışmalara kısaca yer verilerek dil öğretiminde yazınsal metnin önemi, masal türünün yabancı dil olarak Türkçenin öğretiminde hangi öğrenme alanları ile ilgili olarak kullanılabileceği, masal türünün eğitimsel ve kültürel aktarım işlevleri, Diller İçin Avrupa Ortak Başvuru metnine göre C1, C2 düzeylerine göre masal metnlerinin kullanılabilirliği konularında kuramsal bilgiler verilecektir.

2.1. EDEBİ METİNLER ARACILIĞIYLA YABANCI DİL ÖĞRETİMİ

Metin, bilgi, duygu ve düşüncelerin çeşitli biçim, anlatım ve noktalama özelliklerine göre yerleştirildiği yapılardır (Güneş, 2013:606).

Tarcan, (2004:53) edebi metinlerin yabancı dil öğrencilerinin zihinlerindeki boş kareleri çeşitli yollarla (sözlük, resim bağlamı, dikkate alarak, tahmin yürüterek) doldurmaya çalıştıkları eğitici bir bulmaca özelliği taşıdığını belirtir. Ayrıca yazara göre, edebiyat bir bakıma dilin nasıl bir sistem içinde işlediğini, hangi kurallara bağlı olduğunu anlamamıza yardım eden bir dil laboratuvarıdır. Yazarın bu ifadelerine bakılacak olursa edebiyat denilen dil laboratuvarında dilin bütün yönlerini görebilmemiz mümkündür. Bu açıdan yabancı dil öğretiminde edebi metinlerden yararlanmak dili yeni öğrenenlerin dilin inceliklerini görerek o dili daha iyi anlayabilmelerine yardımcı olabilir.

Erişek ve Yücel (2002:67) çalışmalarında yabancı dil dersinde yazının getirisi düşünüldüğünde ilk akla gelenin yazının dilin ürünü olduğu, malzemesini dilden aldığı ve yazın incelemesinin aynı zamanda dil incelemesi olduğundan bahsederler. Belli bir dönemdeki dil varlığını incelemek için önemli bir kaynağın o toplumun

kültürel birikimi olan yazılı yapıtlar olduğunu ve bu açıdan masal, destan, öykü, roman gibi yazınsal metinlerin de o dönemin en önemli verileri olduğunu belirtirler. Bu ifadelerle bakılacak olursa kültürün yansıtıcısı niteliğinde olan edebi metinlerin dil öğretiminde kullanılması dili öğrenenlere o dilin kültürünü de tanıma fırsatı vererek kendi kültürleri ve dillerini öğrendikleri toplumun kültürü arasında karşılaştırmalar yapma imkânı da sunabilir.

“Dil öğrenen insanların ilgisini sürekli canlı tutmanın en doğal, geçerli, gerçekçi ve kolay yolu onların ilgilerini çekecek materyaller kullanmaktır.” (Batur ve diğerleri, 2013:404). Dil öğretiminde kullanılacak malzemelerin seçilmesinde titiz davranılması gerekmektedir.

Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde folklor malzemelerinin kullanımıyla ilgili Özdemir’in (2013:158) ifadelerine göre Türkçenin yabancılara öğretiminde, folklor malzemelerinden yararlanarak dilimizin ait olduğu kültür ortamının tanıtılması, dil öğretimi hedeflerimiz arasında sayılmalıdır. Çünkü “Avrupa Dil Portfolyosu’nun” esasını teşkil eden üç temel görüşten birisini de yabancı dil öğretiminde kültürel değerlere yer verilmesi ilkesi oluşturmaktadır. Yazarın bu görüşlerinden hareketle masal, tekerleme, mani, ninni, destan vb. halk edebiyatı ürünleri aracılığıyla kültürle iç içe bir dil eğitiminin verilmesi dil öğretiminde doğal bir ortamın sunulmasına katkı sağlayabilir.

Kalfa (2013:167) Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde kullanılacak metinlerin dil ve anlatımın yanı sıra kültürel açıdan da belirli özelliklere sahip olması gerektiğini belirtir. Ayrıca sözlü kültür dönemimiz, Türk kültür ve geleneklerinin en özgün şekliyle yer aldığı bir edebiyat birikimi olduğundan metin seçiminde bu güçlü gelenekten de faydalanılması gerektiğini vurgular.

2.2. YABANCI DİL OLARAK TÜRKÇENİN ÖĞRETİMİNDE ÖĞRENME ALANLARI VE MASALLAR

2.2.1. Dinleme

Türkçe öğretimi dört temel dil becerisi üzerinden yürütülmektedir. Bunlardan okuma ve dinleme anlama; konuşma ve yazma ise anlatma becerileri olarak ifade edilmektedir. Günlük hayatta en fazla kullanılan beceri dinlemedir (Aytan, 2011:7). Melanlıoğlu'ya göre (2012:1584) işitilen seslerin anlamlandırılmasına dayanan dinleme, kazanılan ilk dil becerisidir. Hem günlük hayatta hem de okul hayatında en çok başvurulan becerilerin başında gelen dinleme henüz dünyaya gelmeden önce gelişmeye başlamakta ve bu beceriyi birey, ölümüne kadar sürekli kullanmaktadır.

Dili öğrenmede ilk aşama dinlemedir. Bir çocuk öncelikle çevresinden duyduğu sesleri anlamlandırarak dil ile tanışır. Bu nedenle dil edinimi dinleme ile başlar. Dil öğretimi için temel geliştirilmesi gereken dinleme becerisidir. Gücüyeter'e göre (2009:163) gelişen teknoloji ile birlikte çeşitlilik kazanan ve yaygınlaşan kitle iletişim araçları dinleme ve izleme becerilerinin önemini daha da artırmış ve bu becerilerin geliştirilmesi bir zorunluluk hâlini almıştır

Dinleme ile ilgili davranışları öğrencilere kazandırmak için eğitimin hedeflerinin çok iyi belirlenmesine, hedefleri gerçekleştirici nitelikte öğretme ve öğrenme ortamlarının düzenlenmesine ihtiyaç vardır (Özbay, 2011:41). Bunun yanı sıra İşeri ve Yılmaz (2008:11), dinleme ortamının etkililiği ile ilgili olarak dinleme ediminde konuşucunun sorumluluğu kadar dinleyicinin de sorumluluk üstlendiğini, bilgi alışverişinin olabilmesi için konuşma ve dinleme ortamının etkili iletişimin ilkeleri doğrultusunda oluşturulması gerektiğini vurgulamışlardır.

Doğan'a (2008:266) göre dinleme eğitiminde en önemli tutum ve davranışların belirlenerek bu davranışların geliştirilmesinde kullanılacak etkinliklerin ortaya konması; bu kapsama uygun ders materyallerinin geliştirilmesi, materyallerin

etkililiğinin sürekli olarak izlenmesi ve gereken durumlarda düzenlemelerin yapılması gerekmektedir.

Epçaçan (2013:335) dilin dört temel işlevinden biri olan dinlemenin, kişiler arasında iletişimin vazgeçilmez bir unsuru, anlatıcıdan gelen mesajları anlama ve yorumlama çabası; işitmeyi de içine alan kapsamlı, karmaşık, aktif bir süreç; çok boyutlu bir olgu; amaçlı bir davranış ve insanın seçme özgürlüğünün de bir yansıması olarak insan beyninin bilişsel süreçlerini gerektiren zihinsel bir etkinlik olduğunu belirtir.

Kılınç ve Şahin'e (2012:241) göre yabancı dil öğretiminde en zor alanlardan biri dinleme becerisidir. Hedef dilin telaffuz edilişinin anadilden farklılık göstermesi dinleyerek anlamayı/anlamlandırmayı zorlaştırmaktadır. Bu sorunun giderilmesinde düzeye uygun dinleme etkinliklerinin kullanılması önemlidir. Ancak telaffuz noktasında belirli bir seviyeye gelindikten sonra dinleme, hem telaffuzun gelişmesinde hem de o dilde iletişimsel yetinin kazanılmasında büyük katkılar sağlayacaktır.

Avrupa Ortak Dil Ölçütleri Çerçevesi'ne göre dinleme-anlama becerisinde bireyden beklenenler şunlardır
(<https://europass.cedefop.europa.eu/tr/resources/european-language-levels-cefr>):

Temel Kullanıcı (A1 ve A2) seviyesinde yakın çevreyle ilgili tanıdık sözcükleri ve dilin temel kalıplarını yavaş ve net konuşulduğunda anlayabilir.

Bağımsız Kullanıcı (B1 ve B2) seviyesinde bildik konulardaki net ve standart konuşmaların ana hatlarını yavaş ve net olduğunda anlayabilir. B2 seviyesinde güncel konulardaki uzun konuşma ve sunumları takip edebilir. Güncel olaylara ilişkin programları ve standart dilin kullanıldığı filmleri anlayabilir.

Yeterli kullanıcı (C1 ve C2) seviyesinde açıkça yapılandırılmamış ilişkiler açıkça belirtilmemiş olsa bile uzun konuşmaları anlayabilir. Televizyon

programlarını ve filmleri zorluk çekmeden anlayabilir. C2 seviyesinde ister canlı, ister yayın ortamında olsun, hiçbir konuşma türünü anlamakta zorluk çekmez.

C1-C2 seviyesinde verilen kazanımlara bakıldığında dil öğretim aracı olarak masal metinleri öğrencilere dinletilerek bu metinler üzerinden bazı etkinlikler yapılabilir. Bu seviyedeki öğrenciler zorluk çekmeden masal metinlerini anlayabilir, masal metinlerinde geçen tekerlemeler, mecazlı söyleyişler, deyimler öğrencilerin ilgisini çekebilir.

2.2.2. Konuşma

Konuşma iletişim için kullanılan en en eski ve köklü dil becerilerinden olup TDK güncel Türkçe sözlükte şu şekilde tanımlanmıştır: “1. Konuşma işi. 2. Görüşme, danışma, müzakere. 3. Dinleyicilere bilim, sanat, edebiyat vb. konularda bilgi vermek için yapılan söyleşi, konferans.”

Sallabaş (2012:2200) konuşmayı şu şekilde tanımlamıştır: “İnsanın hayatı boyunca edindiği bilgi, görüş, izlenim ve düşüncelerini karşındakilere sözlü olarak aktarmasına konuşma denmektedir.” Ayrıca yazara göre dilin anlatım boyutlarından birini oluşturan konuşma, yazıdan daha önce vardı ve yazının icadına kadar tek iletişim vasıtası olarak kullanılmıştı.

İnsanın başarısını, iş, eğitim ve özel hayatında büyük ölçüde etkileyen, yönlendiren faaliyet, bireyler ve birey-toplum arasında cereyan eden sözlü iletişim olarak adlandırabileceğimiz konuşmadır (Özbay, 2011:99). İletişimde bireylerin ne söyledikleri kadar söylediklerini nasıl ifade ettikleri de önemlidir. Bu nedenle konuşma eğitimi bireyin iletişim becerisini güçlendirecek nitelikte olmalıdır.

Kılınç ve Şahin’e (2012:224) göre yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde konuşma eğitimi başlarken, yapılması gereken ilk çalışma öğrencilerin bildikleri dil ile bilmedikleri dil arasında bağlantı kurarak iki dil arasındaki benzerlik ve farklılıkları

ortaya koymaktır. Öğrencilerin dili öğrenmeye güdülenmeleri açısından bu ilk basamak önemlidir.

Avrupa Ortak Dil Ölçütleri Çerçevesi'ne göre konuşma becerisinde karşılıklı konuşmada bireyden beklenenler şunlardır
(<https://europass.cedefop.europa.eu/tr/resources/european-language-levels-cefr>):

Temel Kullanıcı (A1 ve A2) seviyesinde karşılıklı konuşmada bildik konularla ilgili kısa sohbetlere katılabilir. Gündelik yaşamla ilgili basit sorular sorabilir ve basit sorulara cevap verebilir.

Bağımsız Kullanıcı (B1 ve B2) seviyesinde öğrenilen dilin konuşulduğu ülkede seyahat ederken ortaya çıkabilecek birçok durumla baş edebilir. B2 seviyesinde öğrenilen dili anadili olarak konuşan bireylerle anlaşmayı mümkün kılacak akıcılık ve doğallıkla iletişim kurabilir.

Yeterli kullanıcı (C1 ve C2) seviyesinde kendini akıcı ve doğal bir şekilde ifade edebilir. Dili toplumsal ve mesleki amaçlar için etkin bir biçimde kullanabilir. C2 seviyesinde zorlanmadan her türlü konuşma ya da tartışmaya katılabilir, deyimler ve konuşma diline ait ifadeleri anlayabilir. Konuşmasında ince ayrıntıları doğru ve kesin bir şekilde vurgulayabilir.

C1-C2 seviyesinde konuşma ile ilgili kazanımlara bakıldığında masal metinleri seçilerek çeşitli etkinlikler düzenlenebilir. Masallarda bulunan tekerlemeler Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenen öğrencilerin ilgisini çekebilir, masal metinlerinden alınan çeşitli bölümler üzerine konuşma etkinlikleri düzenlenmesi konuşma becerisinin geliştirilmesine katkı sağlayabilir.

Avrupa Ortak Dil Ölçütleri Çerçevesi'ne göre konuşma becerisinde sözlü anlatımda bireyden beklenenler şunlardır:

Temel Kullanıcı (A1 ve A2) seviyesinde yaşadığı veri ve tanıdığı insanları betimlemek için basit kalıpları kullanabilir. A2 seviyesinde ailesini ve diğer insanları, yaşam koşullarını, eğitim durumunu ve mesleğini betimlemek için bir dizi kalıp cümleler kurabilir.

Bağımsız Kullanıcı (B1 ve B2) seviyesinde deneyimlerini, hayallerini, isteklerini betimlemek için çeşitli kalıpları yalın bir yoldan birbirine bağlayabilir. Bir öykü, kitap ya da filmin konusunu aktarabilir. B2 seviyesinde ilgi alanına giren çeşitli konularda açık ve ayrıntılı bilgi verebilir, bir konu hakkında görüş bildirebilir.

Yeterli Kullanıcı (C1 ve C2) seviyesinde karmaşık konuları alt temalarla bütünleştirerek açık ve ayrıntılı biçimde betimleyebilir. Çeşitli bakış açıları geliştirip uygun bir sonuçla konuşmasını tamamlayabilir. C2 seviyesinde her konuda bağlama uygun bir üslupla konuşmasını etkili ve mantıksal bir şekilde yapılandırabilir. Açık, akıcı bir betimleme ya da karşıt görüş sunabilir.

C1-C2 seviyesinde sözlü ile ilgili kazanımlara bakıldığında bu seviyedeki öğrencilerin bir masalı dinleyip anlayarak akıcı bir biçimde masalı anlatmalarına yönelik etkinlikler düzenlenebilir.

2.2.3. Okuma

Okuma hangi dilde olursa olsun günlük hayatta ihtiyaç duyduğumuz temel becerilerdendir. Özbay (2011:4), okumayı şöyle tanımlar: “ Okuma, ses organları ve göz yoluyla algılanan işaret ve sembollerin beyin tarafından yorumlanarak değerlendirilmesi ve anlamlandırılması sürecidir.” Şüphesiz ki bu işaret ve semboller ana dilinde ve yabancı dilde farklı anlamlar ifade edecektir.

Okuma, ana dilinde olduğu gibi yabancı dil öğretiminin de temelinde yer almakta ve metinlerle biçimlenmektedir (Yıldırım ve Tüfekçioğlu, 2016:80). Kılınç ve Şahin’e (2012:299) göre okuma becerisi diğer dil becerilerine oranla özellikle akademik anlamda çok önemli bulunduğundan Türkçeyi yabancı dil olarak

öğrenmekte olan öğrencilerin de hedef dilde muhtemelen en çok önem verdikleri bir beceri olarak karşımıza çıkmaktadır.

Yaylı ve Bayyurt'a (2011:67) göre yabancı dilde okuma ana dilde okumaya göre daha çok çaba isteyen bir süreçtir. Çünkü iki dil arasındaki yapısal ve işlemsel farklılıklar ile bireysel ve sosyo-kültürel farklılıklar bulunur. Durmuş ve Okur (2013:293), temel becerilerin kazanımındaki dinleme-konuşma-okuma-yazma sırasının yabancı dil öğretiminde geçerli olmadığını, diğer becerilerin kazanımında okumaya daha büyük görevler düştüğünü belirtir.

Avrupa Ortak Dil Ölçütleri Çerçevesi'ne göre okuma becerisinde bireyden beklenenler şunlardır

(<https://europass.cedefop.europa.eu/tr/resources/european-language-levels-cefr>):

Temel Kullanıcı (A1 ve A2) seviyesinde katalog, duyuru ya da afiş gibi yazılı metinlerdeki basit tümceleri anlayabilir. A2 seviyesinde kısa ve basit metinleri okuyabilir. İlanlar, kullanım kılavuzları, menüler ve zaman çizelgeleri gibi basit günlük metinlerdeki genel bilgileri kavrayabilir. Kısa ve kişisel mektupları anlayabilir.

Bağımsız Kullanıcı (B1 ve B2) seviyesinde meslekle ilgili ya da günlük dilde sık kullanılan sözcükleri içeren metinleri anlayabilir. Kişisel mektuplardaki olay, duygu ve dilekleri anlayabilir. B2 seviyesinde yazarların belirli tutum ya da görüşü benimsedikleri güncel sorunlarla ilgili makale ve raporları okuyabilir. Çağdaş edebi düzyazıyı anlayabilir.

Yeterli Kullanıcı (C1 ve C2) seviyesinde üslup farklılıklarını ayırt ederek uzun ve karmaşık somut ya da edebi metinleri okuyabilir, herhangi bir uzmanlık alanına giren makale ve uzun teknik bilgileri anlayabilir. C2 seviyesinde uzmanlık alanına yönelik makaleler ve yazınsal yapıtlar gibi soyut, yapısal ve dilbilgisel açıdan karmaşık hemen hemen tüm metin türlerini kolaylıkla okuyup anlayabilir.

C1-C2 seviyelerinde okuma becerisi ile ilgili verilen kazanımlara bakıldığında uzun ve karmaşık somut ya da edebi metinleri okuyup anlayabilme üzerinde durulmuştur. Bu araştırmada kültürün yansıtıcısı konumunda olan edebi metinlerden olan masal metinleri üzerinde durulması C1-C2 seviyesindeki kazanımları destekler niteliktedir.

Durmuş ve Okur (2006:296), yabancı dil öğretim sürecine bakıldığında büyük ölçüde metinlerden yararlanıldığını belirtir. Harmer’a (1998) göre: “Okuma metinleri okuma dili tanımaya yönelik birçok olanak sağlar: Sözvarlığı, dil bilgisi, yazım ve noktalama, tümce, paragraf ve metinlerin oluşturulma biçimi gibi.” (akt. Yıldırım ve Tüfekçioğlu, 2016:116). Yazarların bu ifadeleri metinlerin çok yönlü bir öğrenme ortamı sunabildiğini göstermektedir.

Yaylı ve Bayyurt’a (2011:65) göre ileri düzeyde yabancı dil okuma süreci anadilinde yapılan okumaya yakın gözükse de metin türü ve uzunluğu açısından önemli farklar vardır. Yıldırım ve Tüfekçioğlu’ya (2016:126) göre okuma becerisi dil öğretiminde başat nitelikli bir beceri olduğundan bu becerinin öğretiminde öğrencinin gelişimsel özellikleri (temel, orta, ileri), ilgi ve istekleri ve okuma türleri önemli bir rol oynamaktadır. Bu nedenle de öğrenciye rehberlik eden öğretmene önemli bir görev düşmektedir.

Okuma becerisinin geliştirilmesinde okuma öncesi, okuma sırası ve okuma sonrasında yapılacak etkinlikler önemlidir. Williams’a (1984) göre okuma öncesinde üç adım izlenebilir:

1. Konuyu tanıtır öğrencinin ilgisini çekmek,
2. Okuma için öğrencileri güdülemek,
3. Metin için gerekli bazı dil yapılarına yönelik öğrencileri hazırlamak (akt. Yıldırım ve Tüfekçioğlu, 2016:124).

Okuma sonrasında Aebersold ve Field’e (1997) göre şu stratejilerden yararlanılabilir:

1. Paragrafın ya da metnin ilk tümcesindeki anahtar sözcükleri not alma

2. Paragraf ya da metinde hangi sözcüğün ana konuyu açıkladığına karar verme
3. Hangi sözcüğün paragrafın konusunun belirli bir yönünü açıkladığına karar verme
 4. Ana düşünceden söz eden tümceyi not alma (eğer varsa)
 5. Okunan her bir tümceden önemli sözcükleri not alma
 6. Okunan bilginin nereden geldiğini sorma
 7. Daha önceden söz edilen düşüncelerin örneklerini araştırma
 8. Bir konu üzerinde belirli bir bilgiyi sağlayan ayrıntıları araştırma
 9. Bir konunun özel bir yönünü sonuçlandıran tümceyi araştırma
 10. Bilginin bir türündeki bir değişikliği gösteren sözcükleri araştırma
11. Bir konunun yeni bir yönü hakkında bilgi sağlayan bir tümceyi araştırma (akt. Yıldırım ve Tüfekçioğlu, 2016:125).

Okuma sonrasında Aebersold ve Field'e (1997) göre şu stratejilerden yararlanılabilir:

1. Okuma konusunu belirleme
2. Metinde neler üzerine konuşulduğu hakkında genel bir düşünceye ulaşma
 3. Metinde öne sürülen düşünceyi anlama
 4. Ana düşünceler arasındaki ilişkiyi ayırt etme
 5. Metinde düşünceyi destekleyen ayrıntıları anlama
6. Metinde dolaylı bir biçimde dile getirilen bilginin farkına varma (akt. Yıldırım ve Tüfekçioğlu, 2016:125).

Okuma becerisinin kazandırılmasında okuma öncesi, sırası ve sonrası stratejilerinin uygulanması bu becerinin kazandırılmasına bir sistemlilik getirmesi bakımından bu becerinin daha kolay geliştirilmesini sağlayabilir.

2.2.4. Yazma

Özbay (2011:115) yazmayı şöyle tanımlar: “Yazma, duygu, düşünce, istek ve olayların belli kurallara uygun olarak birtakım sembollerle anlatılmasıdır.” Ayrıca yazara göre yazma insanın doğası gereği kendini dışa vurduğu davranışlardan birisidir.

Yazılı ve sözlü kültür arasında yapılagelen standart karşılaştırmaların çoğunda kusurlar vardır, çünkü yazının işlevi yanlış aktarılmıştır. Yazı, sözlü iletişimin yerine geçemez; yalnızca, iletişim kurmanın başka bir yoludur (Goody, 2009:128). Bunun yanında Ünsal'a (2008:46) göre yabancı dil öğretiminde, dört temel dil becerisinin en sonuncusunu yazma becerisi oluşturmaktadır. Dil

öğretiminde sözlü iletişim kadar yazılı iletişim de önemlidir ve bu becerinin geliştirilmesine en az konuşma öğretimi kadar önem verilmesi gerekmektedir.

Kılınç ve Şahin'e (2012:256) göre ikinci dilde yazabilmek için öncelikle okunulan metinleri anlayabilecek kelime hazinesine sahip olunmalıdır. Yazılacak alanla ilgili birçok metnin okunması ve anlamlandırılması gerekmektedir. Ders kitaplarında yazma ile ilgili etkinliklerin en sonda bulunması öğrencilerin öncelikle verilen metinleri okuyup anlayarak o konudaki kelime ve dil yapılarıyla ilgili bilgilerini genişletmelerine fırsat vermek içindir. Bu açıdan yazma çalışmaları dildeki öğrenmenin pekiştirilmesini ve ilerletilmesini sağlar.

Çakır'a (2010:166) göre genellikle öğrenciler yazma becerisini en zor beceri olarak kabul ederler. Yazara göre bunun sebebi ilgili öğretmenin beklentisinin net olmamasından kaynaklanabilir. Yazma becerisi kavramıyla ilgili olarak çoğu yabancı dil öğretmenin yanıldığı bir konu öğrencilerden hiç yardım almadan bireysel olarak eksiksiz bir kompozisyon yazmalarını beklemektir. Halbuki yabancı dil öğretimi süreci göz önünde bulundurulduğunda bunun böyle olamayacağı, anadil öğretiminde de sürecin aynı olduğu görülmektedir. Buna göre öğrencinin seviyesine göre takip edilen süreçte gerektiğinde bir cümle, bir paragraf, bir listeleme ya da not alma gibi etkinlikler de başlı başına bir yazma etkinliği olarak kabul edilebilir. Burada üzerinde durulması gereken nokta, etkili bir kompozisyon veya denemenin nasıl yazılacağı ve bu konuda öğrenciye nasıl yardımcı olunacağıdır.

Avrupa Ortak Dil Ölçütleri Çerçevesi'ne göre yazma becerisinde bireyden beklenenler şunlardır

(<https://europass.cedefop.europa.eu/tr/resources/european-language-levels-cefr>):

Temel Kullanıcı (A1 ve A2) seviyesinde kısa ve basit tümcelerle kartpostal yazabilir. Kişisel bilgi içeren formları doldurabilir. A2 seviyesinde kısa, basit notlar ve iletiler yazabilir.

Bağımsız Kullanıcı (B1 ve B2) seviyesinde bildik veya ilgi alanına giren konularla bağlantılı bir metin yazabilir. Deneyim ve izlenimlerini betimleyen kişisel mektuplar yazabilir. B2 seviyesinde ilgi alanına giren çeşitli konularda anlaşılır,

ayrıntılı metinler yazabilir. Belirli bir bakış açısında destek vererek ya da karşı çıkarak bilgi sunan kompozisyon ya da rapor yazabilir. Olayları ve deneyimleri ön plana çıkaran mektuplar yazabilir.

Yeterli Kullanıcı (C1 ve C2) seviyesinde görüşlerini ayrıntılı bir biçimde, açık ve iyi yapılandırılmış metinlerle ifade edebilir. Bir mektup, kompozisyon ya da rapor yazabilir. Önemli olduğunu düşündüğü konuları ön plana çıkararak karmaşık konularda yazabilir. Hedef belirlediği okuyucu kitlesine uygun bir üslup seçebilir. C2 seviyesinde uygun bir üslupla açık, akıcı metinler yazabilir. Okuyucunun önemli noktaları ayırt etmesine yardımcı olacak etkili, mantıksal bir yapılandırmayla bir durum ortaya koyan karmaşık mektuplar, raporlar ya da makaleler yazabilir. Mesleki ya da edebi yapıt özetleri ve eleştirileri yazabilir.

C1-C2 seviyelerinde yazma becerisi ile ilgili kazanımlara bakıldığında masal metinleri kullanılarak çeşitli etkinlikler hazırlanabilir. Bir masalın sonunu öğrencinin getirmesi istenebilir, bir masalın anahtar kelimeleri seçilerek öğrenciden yeni bir masal yazmaları istenebilir, görsellerden hareketle bir masal yazma çalışması yapılabilir. Masallarla ilgili bu türden etkinliklere yer verilmesi yabancı dil olarak Türkçenin öğretilmesinde yazma becerisinin geliştirilmesine yardımcı olabilir.

Yazma eğitiminin planlı ve sistemli bir şekilde sürdürülebilmesi için Demirel'e (2014:117) göre şöyle bir sıra izlenmelidir:

Yazma öncesinde öğrenci yönünden:

1. Hangi konu hakkında yazacağını düşünme,
2. Konunun kime hitap edeceğine karar verme,
3. Konu hakkında ne gibi şeyler bildiğini yoklama,
4. Konuyu aktarırken ne gibi dil bilgisi yapılarına yer vereceğine karar verme,

Yazma öncesinde öğretmen yönünden:

1. Konuyu belirleme,
2. Konuya ilişkin kelime kalıpları aktarma,
3. Konuya ilişkin verilen kelime ve dil yapıları hakkında açıklama yapma,
4. Konuyla ilgili paragrafı sınıf tahtasına öğrencilerin katkısıyla yazma.

Yazma sırasında öğretmen yönünden:

1. Öğrenciye sorular sorarak konuyu düşünmelerine yardımcı olma,
2. Öğrenciler yazarken, aralarında dolaşarak yardımcı olma.

Yazma sırasında öğrenci yönünden:

1. Verilen kelime ve dil yapılarını bir paragraf içinde kullanma,
2. Sözcüklerden yararlanma.

Yazma sonrasında öğretmen yönünden:

1. İlk paragrafı oluşturan konuların, öğrenciler tarafından oluşturulan ikinci paragrafını da sınıf tahtasında örnekleme

Yazma sonrasında öğrenci yönünden:

1. Yazmak istediği konu hakkında bir şey yazıp yazamadığı hususunda kendini sorgulama,
2. Konuyu aktarırken, fikirlerinin tutarlı olup olmadığı hususunda kendini kontrol etme,
3. Konu hakkında bildiklerini tam olarak aktarıp aktaramadığını gözden geçirme,
4. Konuya uygun dil yapılarını kullanabilme,
5. Yazılan kompozisyonun düzgün ve temiz olmasına özen gösterme.

Demirel'e göre yazma süreci üç aşamada ele alınır: "Verilen sözcük ve cümle yapılarını aynen veya istenilen değişiklikleri yaparak yazmalarının istendiği **kontrollü yazma**, öğrencilerin öğrendikleri sözcükleri ve cümle yapılarını kontrollü bir şekilde kullanarak anlamlı bir paragraf oluşturmalarının istendiği **güdümlü yazma** ve öğrencilerden duygu ve düşüncelerini kendi üsluplarına göre ve yazım kurallarına dikkat ederek yazmalarının istendiği **serbest yazma**." (2014:118).

Hem ana dil hem de ikinci dil öğretiminde yazma becerisi dinleme, konuşma ve okuma becerilerinden sonra gelişen ve bu becerilerdeki yeterlilikleri de içine alan daha kapsamlı bir beceri konumundadır (Durmuş ve Okur, 2013:329). Bu nedenle yazma becerisinin kazandırılmasında öğretim etkinliklerin planlanmasında öğreticiye önemli görevler düşmektedir.

2.2.5. Dil Bilgisi

TDK güncel sözlüğünde dil bilgisi: “Bir dilin ses, biçim ve cümle yapısını inceleyip kurallarını tespit eden bilim, gramer.” olarak yer almıştır. Özbay’a (2011:135) göre dil bilgisi doğru düşünme, doğru konuşma ve yazmaya yardımcı bir çalışma alanıdır.

Bir dilde dil bilgisi öğretiminin yapılmasının temel nedenlerini Hudson (1992) şöyle ifade eder:

1. Dile ilişkin saygıyı ve özgüveni oluşturmak,
2. Standartları belirlenmiş dil öğretimine yardımcı olmak,
3. Dil başarısını arttırmaya yardımcı olmak,
4. Yabancı dil öğretimini kolaylaştırmak,
5. Dil ve kültüre ilişkin farklılıklara yönelik hoşgörüyü arttırmak,
6. Bilimsel yöntem ve analitik düşünmeyi öğretmek,
7. Dili kötüye kullananlara karşı dili korumak,
8. Dilin sorunlarını anlamaya yardımcı olmak, dil hakkındaki genel bilgiyi derinleştirmek (akt. Durmuş ve Okur, 2013:334).

Erdem ve Çelik (2011:1030) çalışmalarında dil bilgisi öğretiminin dille ilgili bilgilerin verildiği, Türkçenin anlama ve anlatma dil becerileriyle birlikte, bu alanları destekleyici, açıklayıcı ve örgütleyici öğretim etkinliklerini içerdiğini; bundan dolayı dil bilgisi öğretiminin diğer dil becerilerinden ayrı ele alınmasının düşünülemeyeceğini ifade ederler.

Peçenek’e (2008:76), göre İletişimci Dil Öğretimin ön modellerinde dilbilgisel edinci de geliştirmeye yönelik bir öğretim süreci tanımlanmasına karşın, öğretim uygulamalarında anlam biçimin, akıcılık da doğruluğun önüne geçmiştir. Başka bir deyişle dil kullanımının önemsendiği, belirtik (açık) dilbilgisi öğretiminin dışlandığı, sezdirimsel bir dilbilgisinin benimsendiği öğretim süreçleri öne çıkarılmıştır.

Yıldırım ve Tüfekçioğlu (2016:262), yabancı dil olarak Türkçenin öğretiminde dil bilgisi öğretiminde dikkat edilecek hususları şu şekilde sıralamışlardır:

1. Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde dil bilgisi konularının belli becerileri destekleyecek şekilde sınıflandırılıp sınırlandırılması ve yapılandırılması gerekmektedir.
2. Dil bilgisi öğretimi dil becerilerinden bağımsız bir alan olmadığı için dil bilgisi konuları belli bir bütünlük algısı gözetilerek ve birbiriyle ilişkili biçimde ele alınmalıdır.
3. Dil bilgisine ait konular mutlaka belli cümle yapıları içinde verilmeli, sözlü ve yazılı üretim sürekli olarak teşvik edilmelidir.
4. Dil bilgisi öğretiminde kullanılacak söz varlığı öğretilen düzeyin söz varlığının üstünde olmamalıdır.
5. Dil bilgisi konuları mutlaka bir dil becerisine yönelik etkinliğin alt yapısı olarak görülmeli ve asıl hedefin o beceriye yönelik bir kazanım olduğu dikkate alınmalıdır.
6. Dil bilgisine ait olarak görülen yapı ve ekler, bilgi düzeyinde değil, işlev merkezli bir yaklaşımla ele alınmalıdır.

Hengirmen (1990:53), dilbilgisini, öğrenilen dilin temel kurallarını, işleyiş düzenini kavramaya yardımcı olacak kadar öğretmenin yeterli olduğunu ve bu durumun anadili ve öğrenilen dil arasındaki benzerliklere ve ayrılıklara göre değişebileceğini belirtir. Yazar bu düşüncesini bir örnekle destekler: “ Örneğin Hint-Avrupa dil ailesine bağlı olan Almanca ve İngilizce arasında ayrılıklar azdır. Ama Ural-Altay dil grubundan olan Türkçe ile Almanca arasında ayrılıklar İngilizce ve Almanca arasındaki ayrılıklara göre daha çoktur.” Yazara göre bu durumda bir Alman İngilizce öğrenirken dil bilgisi kuralları çok büyük önem taşımaz ancak aynı kişi Türkçe öğrenirken tamamen farklı yapıdaki bir dilin düzenini anlayabilmek için dil bilgisi kurallarını da öğrenmelidir.

Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde dil bilgisi kurallarına takılıp kalınması dil öğretim sürecini olumsuz etkileyebilir; ancak dilin işleyiş ve düzenini anlayarak ana dil ile karşılaştırmalar yapabilmek ve hedef dili tanıyabilmek açısından dil bilgisi öğretimi ihmal edilmemelidir. Masal metinlerinin dil bilgisi öğrenme alanında işlevsel olabilmesi için seçilen masal metinleri üzerinden etkinlikler hazırlanarak bazı dil bilgisi kuralları öğrenciye sezdirilebilir.

2.3. Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretiminde Yaklaşım ve Yöntemler

Türk kültürü ve Türk dili açısından en eski kaynaklardan olan Kâşgarlı Mahmûd'un Divânü Lûgati't-Türk dönemi göz önüne alındığında Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminin çok eski ve köklü bir geçmişe sahip olmasına karşın Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde yöntem ve yaklaşımlar konusundaki tartışmalar sürmektedir.

Yabancı dil olarak Türkçenin öğretiminde geçmişten günümüze pek çok yöntem kullanılmıştır. Bu yöntemlerden bazıları şunlardır:

2.3.1. Dilbilgisi-Çeviri Yöntemi

Dilbilgisi-Çeviri yöntemi Kılınç ve Şahin'e göre (2012:92) yabancı dil öğretiminde ana dili merkeze alan ve tümdengelim ilkesine göre hareket eden yöntemdir. Yıldırım ve Tüfekçioğlu'ya (2016:54) göre bu yöntem dinleme, konuşma ve telaffuza pek yer vermeyen, sadece hedef dili okuma, yazma ve çeviri üzerinden okuduğunu anlama yetisini geliştirirken dinleme, anlama ve konuşma becerilerini eksik bırakan bir yöntemdir.

2.3.2. Dolaysız Yöntem

Yıldırım ve Tüfekçioğlu'ya (2016:55) göre "Doğrudan Öğretim" olarak da adlandırılan ve modern dillerin öğrenilmesi ve öğretilmesi akımı ile birlikte "Berlitz Yöntemi" olarak da bilinen bu yöntem Charles Bertliz tarafından ortaya konur. Demirel'e (2014:37) Dilbilgisi-Çeviri yöntemine karşı olarak ortaya çıkan bu yöntem 1950'lerde ortaya çıkmış, dünyada ve Türkiye'de çok yaygın bir şekilde kullanılmıştır. Bu yöntemde yabancı dil öğretilirken dilin kullanım alanının doğal ortamına ne kadar yaklaşırsa bu yöntemde o derece başarı sağlanır. Mümkün olduğunca öğrenciye uygun öğrenme ortamlarının hazırlanması gerekmektedir (Kılınç ve Şahin, 2012:94).

2.3.3. Doğal Yöntem

Kılınç ve Şahin'e (2012:95) göre bu yöntemde yabancı dil öğretim süreci ana dilin öğrenilme sürecine benzediği öne sürülür ve bu yöntemde öğretmen öğrettiği dil dışında başka bir dil konuşmaz ve öğrenciler sürece ilk olarak öğretmenlerini dinleyerek başlarlar.

2.3.4. İşitsel-Dilsel Yöntem

Davranışçı kuramdan esinlendiği için öğrenmeyi bir etki-tepki bağı olarak görmekte ve davranışların pekiştirilmesiyle dil öğretiminde kullanılacak etkinlikleri düzenlemektedir (Kılınç ve Şahin, 2012:98). Yıldırım ve Tüfekçioğlu'ya (2016:62) göre bu yöntemle birlikte yabancı dil öğretiminin insanın ana dilini öğrenirken çevredeki insanların konuşmalarını taklit ederek, otomatik, bilinç dışı ve farkında olmadan edinilen mekanik süreç gibi düşünülmüştür.

2.3.5. Seçmeci Yöntem

Yıldırım ve Tüfekçioğlu'ya (2016:69) göre Seçmeci Yöntem'de çeşitli dil öğretim yöntemlerinin favori özellikleri seçilip harmanlanarak dil öğretim sürecine aktarılır. Kılınç ve Şahin'e göre ise seçmeci yöntemle dil öğretiminde başarının sağlanabilmesi için yöntem ve teknikleri iyi bilen ve gerektiğinde doğru olanı seçmeyi beceri hâline getiren öğretmenlere ihtiyaç vardır (2012:97).

2.3.6. Telkin Yöntemi

Demirel'e (2014:60) göre Bulgar psikiyatrist Lozanov tarafından geliştirilen "Telkin Yöntemi"nde sınıf içi etkileşim oldukça rahattır. Öğrenme ortamı öğrencilerin rahat edeceği şekilde düzenlenir. Bunun yanında öğrencilerin bilinçlilik ve güdülenme seviyelerinin istenen ölçüde geliştirilmesi için müzik, yoga gibi tekniklerin ritmik unsurlarından yararlanılır.

2.3.7. Grupla Dil Öğretimi

Yabancı dil öğretim yöntemlerinden bir diğeri de “Grupla Dil Öğretimi”dir. Demirel’e (2014:61) göre bu yöntemde sürecin merkezinde öğrenciler vardır. Grup çalışması ile istenilen konularda tartışma yapılabilir. Öğretmen danışan konumdadır.

2.3.8. Topluca Fiziksel Tepki

Grupla öğretim yöntemiyle benzerlik gösteren bir diğer yöntem “Topluca Fiziksel Tepki”dir. Yıldırım ve Tüfekçioğlu’ya (2016:62) göre ünlü psikoloji profesörü James Asher (1966) tarafından geliştirilen bu yöntemde dilin topluca fiziksel etkinliklerle daha iyi öğrenilebileceği savunulur.

2.3.9. İletişimsel Dil Öğretimi

Yıldırım ve Tüfekçioğlu (2016:66), iletişimsel yaklaşımın ortaya çıkışıyla ilgili, geçmişteki dil öğretim yöntemlerinde sınıf içinde bazı dil bilgisi kuralları üzerinde durulurken sınıf dışına çıkıldığında sağlıklı iletişimin kurulamadığını; bu nedenle dilin bütüncül bir yaklaşımla ele alınarak hem doğru hem akıcı iletişim amaçlı kullanımı için bir yaklaşım ve yöntemin gerektiğini belirtirler. Demirel’e (2014:48) göre ise son yıllarda yabancı dil öğretiminde, toplumbilimcilerin özellikle de Hymes’in öncülük ettiği sosyo-dilbilimciler, Chomsky’nin öne sürdüğü kavramlarla edim (performance) ve yeti (competence) ile dilin doğasını açıklamanın yetersiz kaldığını, bunun yanında iletişim yetisi (communicative competence) adıyla üçüncü bir boyutu da eklemenin uygun olacağını öne sürmüşlerdir.

İletişimsel Yaklaşım, dilin ve dil öğretiminin iletişimsel yönünü yansıtan ve çok çeşitli sınıf içi uygulamaları desteklemede kullanılan çeşitli ilkeler bütününden bahseder. Richards ve Rodgers bu ilkeleri şöyle sıralamıştır: “(1)Öğrenenler bir dili, o dilde iletişim kurarak öğrenirler. (2)Sınıf içi aktivitelerinin hedefi gerçek ve anlamlı iletişim olmalıdır. (3)Akıcılık, iletişimin önemli bir boyutudur. (4)İletişim, farklı dil yetilerinin bütünleşmesini bir başka

deyişle uyumunu gerektirir. (5)Öğrenme, yaratıcı bir yapı sürecidir ve bu süreç içerisinde deneme ve hatalar vardır.” (akt. Dellal ve Çınar, 2011:22).

Kılınç ve Şahin’e (2012:87) göre iletişimsel yaklaşımın yabancı dil öğretiminde yapılardan ziyade anlamı, iletişimi, etkileşimi ve iletişim öğelerini ön plana çıkaran bir yaklaşımdır. Günümüzde de varlığını sürdüren bu yaklaşımda dilin kurallarından çok bir iletişim aracı olması söz konusudur.

2.4. Yöntem Sonrası Dönem

Yukarıdaki başlıklarda görüldüğü üzere yabancı dil öğretiminde geçmişten günümüze uygulanan belli başlı yöntemlerle ilgili kısaca bilgi verilmiştir. Tüm bu yöntemlerin bazı eksiklikleri dil öğreticilerini yeni yöntemler üzerinde arayışa yönlendirmiştir. Yıldırım ve Tüfekçioğlu (2016:70), öğrencinin öğrenme güdöleri, hazırbulunuşluk durumu, psikolojik ve sosyal durum ile ihtiyaçlarına uygun tek bir yöntemin olamayacağı yöntem sonrası dönemin temel savlarındanır.

Kılınç ve Şahin’e (2012:109) göre hiçbir yöntem yabancı dil öğretiminde tek başına yeterli değildir. Her biri bir öncekini tamamlamak için ortaya çıkmıştır. Öğretmene düşen görev bunların arasından öğretim-öğrenme sürecinde en etkili olanı kullanmasıdır.

Yöntemlerin neden artık dil öğretme yolculuğumuzda başvuru olan önemli bir kaynak olmadığını Brown (2002) şöyle açıklamaktadır: Yöntemler, (1) çok kural buyurmakta, bağlam tam tanımlanmadan, bağlam konusunda birçok varsayımda bulunmakta ve fazla genelleme yapmaktadırlar, (2) genellikle ilk uygulama aşamalarında birbirlerinden farklı olmalarına rağmen ileri safhalarda birbirlerinden ayırt edilemez hale gelmektedirler, (3) bir zamanlar hangisinin ‘en iyi’ olduğunu bulabilmek için bilimsel deneyler yapılabileceğine inanılmasına rağmen bunun dil gibi bir alan için mümkün olmadığı anlaşılmıştır ve son olarak (4) yöntemler gücünün ileri sürdüğü, dil emperyalizmi aracı olmaktadır. Yöntem-sonrası döneme girildiğini öne sürenlerin üzerinde fikir birliğine vardıkları önemli ortak noktalardan biri de, dil öğretiminin bir tür tekelleşme, kuram ihracı, ya da Brown’un son maddede dile getirdiği emperyalizmin aracı olma durumudur. (Altun Demir, 2015:15)

Yabancı dil olarak Türkçenin öğretiminde kullanılan yöntemlere bakıldığında yöntemlerin bir önceki yönteme tepki niteliğinde olduğuna ve günümüzde tek bir yönteme

bağlı kalarak dil öğretiminde başarılı sonuçlar elde edemeyeceğimiz sonucuna ulaşılabilir. Günümüzde öğretim ortamını uygun bir biçimde hazırlayabilen, hedef dile ve hedef kitleye uygun öğretim yöntemlerini belirleyebilen donanımlı bir öğretici yöntem sorununa etkili bir çözüm olabilir.

2.6. Masallar

2.6.1. Masal Türünün Özellikleri

Elçin (1998:368), Anonim Halk Edebiyatı mahsullerinin en yaygın olanlarından biri olan masalın sözcük olarak Habeşçe “mesl”, Aramice “maslâ” ve İbranice “mâsâl”dan Araplarda “mesel, mâsal” şekli ile mukayese ve karşılaştırma anlamıyla geçtikten sonra Türkçeye mâl olduğunu belirtir. Bu değerlendirmeye bakıldığında “masal” sözcüğünün çok eski bir sözcük olduğu anlaşılmaktadır.

Masal, TDK’ye göre: “Genellikle halkın yarattığı, hayale dayanan, sözlü gelenekte yaşayan, çoğunlukla insanlar, hayvanlar ile cadı, cin, dev, peri vb. varlıkların başından geçen olağanüstü olayları anlatan edebî tür.”dür (TDK Güncel Sözlük).

Masallar, diğer folklor ürünleri gibi paylaşılan hayatın içinde doğmuş ve muhafaza edilmiştir. Bütün dünyada masallar, ortak bir yapıya ve ortak motiflere sahip sözlü gelenek içinde yaşayan XIX. yüzyıldan itibaren düzenli bir biçimde yazıya geçirilen edebi bir türdür (Günay, 1992:616).

Bilkan’a göre (2001:13) masal, gerçeğe ilgisiz, tamamen hayal ürünü olan ve anlattıklarına inandırmak iddiası bulunmayan bir anlatım türüdür.

XIX. yüzyılda Grimm Kardeşlerden Wilhelm Grimm, “Kinder und Hausmarchen”in ikinci baskısında masalların menşesine dair görüşlerini açıklar. Grimm, İndo-Avrupa grubuna giren milletlerin masalları arasındaki benzerliğe dayanarak masalların menşesini İndo-Avrupa olarak kabul eder (akt. Seyidoğlu, 1975:29).

Yardımcı'ya (2008:102) göre masallar içerisinde insanlığın hayal ve özlemlerinin dile getirildiği sözlü edebiyat türü olarak geçmişini aydınlatmaktadır. Onun bu görüşünü destekleyen bir diğer görüş ise “Halk anlatıları, ait olduğu toplumun bütün özelliklerini, duygu ve düşüncelerini yansıtan zengin hazinelerdir.” diyen Bakırcı'nın (2014:39) görüşüdür.

Sakaoğlu (1998:160), masal kahramanlarını insanlar, gerçeküstü varlıklar ve hayvanlar olmak üzere üç gruba ayırır.

Masalların farklı milletlerde benzer konular ile karşımıza çıkması hususunda Akkoyunlu (1996:1), tarih bir tekerrürden ibaret ise kültürlerimizin de dünden bugüne gelen medeniyetlerin miras kalıntıları olduğunu, bu bakımdan aynı konuları ayrı milletlerin de kendilerine mahsus motiflerle, fakat farklı varyantlarla anlatmalarının mümkün olduğunu belirtir.

2.6.2. Masal Anlatıcıları

Sakaoğlu (1998:147), masallarımızın başlıca anlatıcılarının kadınlar olduğunu, erkekler arasında da anlatıcılar olsa da bu işin önde gelen yaratıcılarının kadınlar olduğunu belirtir. Yazar bu görüşünü şu şekilde destekler: “Dilimizde ‘masal anası’ diye bir terim vardır ve bu daima kadın anlatıcılar için kullanılmıştır.” Konuyla ilgili olarak Ziya Gökalp de şöyle demektedir:

Halk masalı her söyleyenden alınmaz. Çünkü masalın kendine mahsus lisanı vardır. Masalı hususî tabirlerle, hususî şivesiyle nakleden ancak ocaktan yetişme masalcılardır. Masalcılar eski ozanlığın kadınlarda devam eden kısmıdır. Ozanlık babadan oğla kaldığı gibi, masalcılık da anadan kıza intikal eder. Erkek masalcılar varsa da ekseriya masalcılar kadın cinsindendir (akt. Sakaoğlu, 1998:147).

Günay (1992:616), Masalcı adıyla anılan sanatçının, masalı nesilden nesile aktaran kişi olarak masal kişilerini belirsiz bir düşünce, duygu kalıbı olmaktan çıkararak, masalı kültür birliğine sahip bir milletin görüşünü temsil eden insan tipleri

halinde canlandırdığını belirtir. Ayrıca masalcının, kendi milletinin, beklenti, tecrübe, çağrışım ve algılarını o milletin dilinin bütün incelikleriyle anlatan kişi olduğunu ekler. Bu görüşe dayanarak masalcının dilin olanaklarından yararlanmayı iyi bilen biri olması gerekmektedir.

2.6.3. Masalın Eğitimsel İşlevi

Karatay'a (2007:7) göre masallar, insanın hayat ve tabiat karşısındaki tavrını, duygu, sezgi ve düşüncelerini konu alırlar. İnsanın tabiatla mücadeleye başladığı dönemin unsurları masallara vücut vermiştir. Ayrıca yazara göre bir ülkenin bir yöresinde anlatılan masalın az çok farklılıklarla başka yörelerde de anlatılması, hatta bir ülkeye ait bir masalın bazı motif ve unsurlarla başka ülkelerde de anlatılması milli ve evrensel değerlerin genç kuşaklara aktarılmasında eğitimcilere uygulamada kolaylık sağlayacak, masalların eğitim ortamlarında kullanılma gerekçesi ve yöntemini belirleyecektir.

Masalın bir ülkenin pek çok yöresinde benzer şekillerde ifade bulması, farklı ülkelerde benzer masal konularına rastlanması özellikle değer aktarımında yarar sağlar. Eski kültürlerden izler taşıyan masallar kültürün taşıyıcısı konumundadır.

Çocuğun henüz daha okuma ve yazmayı öğrenmeden önce karşılaştığı ilk yazın türü masaldır. Masalın çocuğun ruhsal, dil, kültür ve kişilik gelişimindeki yeri hiç kuşkusuz ki çok büyüktür. Masal dinlemeden ya da okumadan büyüyen çocuğun yaşamında, mutlaka büyük boşluklar olacaktır. Bir kere hayal gücü, düş dünyası renksiz ve kısıtlı olacaktır.

Bilkan'a (2001:27) göre masallardaki gerilim, korku, serüven çocuğun ruhsal gelişimi bakımından önemlidir. Çocuk masal kahramanlarıyla bütünleşerek zorlukların üstesinden gelmeyi başarma denemelerine girişmekte ve böylece kendisine güven hissi de kazanmaktadır. Bununla birlikte masallarda iyi-kötü savaşında, hep iyinin kazanması, çocuğun hayatını da etkilemekte ve çocuk günlük hayatında sürekli "iyi rolü" oynamayı benimsemektedir.

Masaldaki tezatlık olan iyi-kötü çatışması ahlâki yönden çocuk eğitiminde olumlu katkılar sağlayabilir. Masalda iyilerin daima kazanması çocuğun masal kahramanı ile aynîleşerek artık onun gibi duyup düşünmesini ve davranmasını, bunu gerçek hayatına da yansıtmasını sağlayabilir.

Asutay (2013:270), masal kahramanlarının başından geçen serüven ve sınavların hemen her zaman çocuğun bilişsel ve duyuşsal gelişimine katkıda bulunduğunu belirtir. Çocuğun kendini masal kahramanlarının yerine koyarak kahramanın yaşadığı olaylardan dersler çıkarması masalın eğitimsel bir işlevi olduğunu doğrular niteliktedir.

Masalın, bir kültür ürünü olarak önemini inkâr etmek mümkün değildir. Özellikle çocuk eğitiminde ve onların sosyal gelişiminde masalın realiteye uygun faydalar sağladığı, bilinen bir gerçektir (Kıraç, 1997:45). Bir hayal ürünü olan masalın hayal gücünün gelişimine sağladığı katkı kadar günlük hayatta da çocuk eğitimine katkıları vardır. Masal kahramanının başından geçenler ve kahramanın problemlere ürettiği çözümler çocuğa rehberlik edebilir.

Yardımcı (2008:102), masalın eğitimsel işlevini şöyle açıklar: “Masal anlatımında kullanılan bütün öğeler dinleyenlere bir bildiriye iletmek için başvuru olan araçlardır. Masallar yoluyla iletilen bildiri ahlâksal bir içerik taşır. Dinleyenlerde iyilik, adalet, dürüstlük gibi kavramların oluşmasına çalışılır.” Yazarın bu görüşleri masalın yalnız çocuklar için değil yetişkinler için de bir eğitici işlevi olduğunu destekler niteliktedir.

Masalın eğitimde çocukları hayali ve gerçek dışı bir dünyaya götürdüğü gerekçesiyle zararlı bir tür olduğunu savunan eğitimci ve düşünürler de vardır. Bu görüşün önemli temsilcileri N. Boileau ve J. J. Rousseau’dur.

Rousseau okul öncesi dönem için süslü peri masallarına karşı çıktı. Çünkü onlar gerçek değildi. Hatta çocukluk çağı için masallara bile itiraz etti. Özellikle kendi ahlaki değerleri için seçilen Ezop fablları yüzyıllar boyunca ilk okuma

metnini oluşturmıştı. Ama Rousseau'nun onları bir kenara atması onların sözde ahlaki önemindendi. Bunun nedeni, çocuk henüz ahlaki bir varlık değildi ve aynı zamanda çünkü bu fabllar yanıltıcıydı. Dahası, Bir çocuğun birden fazla dil öğrenebileceğine inanmadı, çünkü onun kendi anadili olması gerekiyordu. (akt.; Korkmaz ve Öktem, 2014:61)

Aras (1997:42) çocuklar için bir eğlence konusu olan, adalet, doğruluk, iyilik, güzellik konularını ön plânda tutan masalların gençler ve yetişkin insanlar için de terbiye edici bir özelliğe sahip olduğunu belirtir. Bununla birlikte yazara göre masallar efsane ve destanlar gibi, milletin temel değerlerini oluşturan hasletleri ihtiva eden son derecede önemli eğitici ve öğretici bir rol üstlenir.

2.6.4. Masalın Dil Öğretim İşlevi

Masallar ana dilin pek çok imkanını kullanarak dil öğretimine katkı sağlar. Bilkan'a (2001:27) göre masallarda dinî ve millî konular çocuğa kuru bir nasihat şeklinde değil, renkli ve zengin bir üslup içerisinde telkin edilmektedir. Bu durum masalların ana dil öğretiminde ve dilin güzel telaffuzunda da değerli malzemeler içerdiğinin kanıtıdır. Çocuklara ana dil şuurunu kazandırmada ve kitap okumayı sevdirmede masalların önemi inkâr edilemez.

Dil öğretiminde masallar okuyucuya farklı bir dünyanın kapısını açabilir. Yücel 'e (2015:114) göre masallar her bir insanın gelişiminde önemli roller oynamakta ve bu nedenle masallar psikolojik terapi açısından yaşa bağlı kalmaksızın yabancı dil dersi için bu yönde bir açılım sunabilmektedirler.

Baş (2012:125), masalların halk edebiyatı ürünleri arasında bulunan, söz varlığının zenginliğiyle göze çarpan ve dil edinimi sürecinde etkili işlevi olan türlerden biri olduğunu savunur. Yazara göre anlatımı etkili hâle getirmek ve canlı tutmak için kalıplaşmış ifadelerin, deyim, atasözü ve ikilemelerin etkin biçimde

kullanıldığı masallar, sözlü kültürün binlerce yıllık birikimini taşımakla birlikte, dil eğitimi sürecinin de vazgeçilmezleri arasına girmişlerdir.

Yardımcı'ya (2008:114) göre anlatıcısından bir masalın bütün deyimleri, sözcükleri ve hatta ağız özellikleriyle olduğu gibi derlenmiş bir masal dilci için çok önemlidir. Dilci iyi derlenmiş bir masalda pek çok yeni sözcüklere ve bazı sözcüklerin kök ve parçalarına rastlayabilir. Bu nedenle masal dilin zenginliklerini içinde barındıran dil değeri yüksek bir türdür.

Bilkan (2001:71): “Masalcı, dile hakimiyeti ve deyim, atasözü ve özlü sözleri kullanma becerisiyle, dinleyicileri rahat ve farkında olmadıkları tabii bir ortamda ana dili eğitime tabi tutar. Masallarda teşbih, telmih, istiâre, teşhis ve intak gibi birçok edebî sanata rastlanmaktadır.” diyerek masalların dil öğretimindeki önemine vurgu yapmıştır. Göde ve Türkan (2013:166) da masalların diğer edebî türlere göre çok daha kısa, kolay anlaşılır ve az kelimeyle çok şey anlatacak şekilde olduğundan dil öğretiminde hedeflenen davranışları en ekonomik yoldan okuyucu veya dinleyiciye aşılama yöntemini kolaylıkla yerine getirdiğini, böylece sözel zekanın önemli özelliklerinden kelimelerle düşünme kabiliyetine olumlu yönde katkı yapacağı gerçeğini de gözler önüne serdiğini belirtmişlerdir.

Yavuz'a (1997:122) göre deyimler ve atasözleri dilin psikolojik yüzü ve kültürel tarihidir. Bir yabancı dil öğrenirken o dili konuşan toplumla ilgili bir deyimle karşılaştığımızda şaşırıp kalırız. Çünkü sözcük çeviri yapıldığında ortaya konuyla ilgisi olmayan bir anlam çıkar. Yazar, bir yabancı dili öğrenirken öncelikle o dilde yazılmış masal kitaplarını okuyarak yola çıkmamızın o dili sevmek ve daha kolay öğrenmek açısından faydalı olacağını düşünür.

Kantarcıoğlu'ya (1988:50) göre hayal mahsulü konu ve olaylarla dolu olan masalların çocukları hayatın gerçeklerinden uzaklaştırırken gerçek âlemi hayalle zenginleştirdiği, hayal gücü dünyasında gerçekliğin denetimine tabi tutan sezgiyi geliştirdiği, fevkalâdeye olan eğilimin güce dönüştürüldüğü, üstünlüğe karşı duyulan özlemin bu yolla tatmin edildiği, böylelikle masalın çocuklarda hayal ve duygu

gücünü arttırdığı, zenginleştirdiği, ana dilin kavranması ve geliştirilmesinde büyük payı olduğu görülmektedir. Yazarın bu görüşleri masalın eğitimsel ve dil öğretim işlevlerinin ne denli önemli olduğunu kanıtlamaktadır.

Yücel (2005:106), dinleme ve anlama yetilerinin geliştirilmesi için masal türünün de arasında yer aldığı yazınsal metinlerin ders ortamlarına taşınmasının yadsınamaz yararları olduğunu, yabancı dil derslerinde yazınsal metinler aracılığıyla iletişimsel edincin gelişimine katkı sağlayabilecek farklı ödev, alıştırma ve okumaların gerçekleştirileceğini belirtir.

Yavuz (1997:124), dinleme eğitiminde masalın yerini şu örnekle ifade ediyor :” Üç buçuk yaşındaki oğlum benden yaklaşık bir hafta boyunca ‘Masal masal meliki, oğlu kızı on iki...’ biçiminde başlayan Keloğlan masalını anlatmamı istemişti. Daha önce anlattığımı söyleyince de ‘Olsun, sen yine de onu anlat’ diyor ve sözcükleri hiç kaçırmadan dinlemeye çalışıyordu.” Bu örnekten hareketle masal metinleri dinleme ediminin geliştirilmesine olan katkısı göz ardı edilemez. Ayrıca yazara göre (1997:125), uzun masal dinlemelerinin ardından çocuğun dinlediği sözcükleri yineleme yoluyla öğrenerek anlatmaya doğru yol alacağını belirtir. Bu da konuşma becerisinin geliştirilmesinde önemli bir etkidir.

Öztürk (2008:494) kâğıt üzerinde ulaşılabilir/okunabilir olmadan önce masalların anne-baba ile çocuklar arasında “sessellik” (vokalite) düzeyinde duygusal iletişimi sağlamada çok önemli bir köprü oluşturduğunu ve dilenirse seçilecek uygun örnekler yardımıyla küçük yaşta edinilmesi gereken insani özellikler ve eğitimsel iletilerin geleneksel doğallık içinde kazandırılabilceğini belirtir. Yazarın bu görüşleri dinleme becerisinde masalların olumlu etkisini destekleyici niteliktedir.

Yavuz, (1997:125) Masalların dil öğretiminde sağladığı kolaylıkların yanında çocuklarda kompozisyon yazımı için bir gizilgüç oluşturduğunu, edebi zevki geliştirdiğini söyler. Yazara göre başta masallar olmak üzere, halk edebiyatının betimsiz kaynağından yararlanmasını bilenler, giderek edebi ve artistik bir anlatıma ulaşp ölümsüz eserler yaratabilirler.

2.6.5. Masalın Kültürel İşlevi

Günümüz yabancı dil öğretim sürecinde kültür aktarımı önemlidir. Yılmaz ve Taşkın (2014:271) bu önemi şu sözlerle ifade eder: “Dil öğretiminin aynı zamanda bir kültür öğretimi olduğu bilinmektedir. Modern dil öğretim yaklaşımlarında dil öğretiminin yanında o dili kullanan insanların kültürünün de öğretimi başarıya ulaşmada önemlidir.”

Masallarda bir toplumun kültürel yapısına ait ipucu niteliğinde bilgiler bulunabilir. Çevirme ve Hatunoğlu (2004:35), toplumların bir çeşit aynası sayılan masalların üretildiği toplumun sosyal yaşamını, inançlarını ve göreneklerini ve daha önemlisi kültür psikolojisini yansıttığından bahsederler. Bunun yanında halk bilim ürünlerinin psikoloji biliminin veri ve teknikleriyle incelenmesi, felsefe ve diğer sosyal bilimlerle ilişkilendirilmesinin, derleme düzeyinde kalan halk bilim ürün ve çalışmalarının, toplum yaşamından daha dinamik sonuçlar ve yargılar çıkarılmasını sağlayabileceğini belirtirler.

Sözlü kültür bir milletin geçmişten bu güne taşıdığı değerli mirastır. Jason ve Schnitzler’e (2000:22) göre günümüz dünyasının çeşitli yerlerinde kendi varlığının şuurunda olan pek çok millet ve toplumla, bu şuura daha yeni varan toplumların çoğunun kendi milli kültür hazineleriyle yakında veya gelecekte ilgileneceklerdir. Bu kültür hazinesi içinde sözlü anlatımlar üzerinde en çok durulacak olanlardır.

“Her ülke kendi kültür öğelerine göre masalı giydirmiştir.” diyen Kuzu (2001:229) masalların iskeletlerinin aynı olduğunu, her milletin kendi kültür öğelerine göre masallara kıyafetler giydirdiklerini söyler. Masalın uluslararası bir kültürel işlevinin olduğunu bu düşüncelerle desteklenmektedir.

2.7. KAVRAMSAL ÇERÇEVE, İLGİLİ YAYIN VE ARAŞTIRMALAR

Bu bölümde tezin kavramsal çerçevesi ve geçmişten günümüze Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi üzerine yapılan çalışmalar incelenecektir.

Tez metninde sık geçen temel kavramların “TDK Güncel Türkçe Sözlük”ten alınan tanımları aşağıda verilmiştir.

Ana dil: Kendisinden başka diller veya lehçeler türemiş olan dil.

Ana dili: Çocuğun ailesinden ve içinde yaşadığı topluluktan edindiği dil.

Yabancı dil: 1. Ana dilin dışında olan dillerden her biri. 2. Ana dilin dışında öğrenilen uzmanlık dili.

Metin: Bir yazıyı biçim, anlatım ve noktalama özellikleriyle oluşturan kelimelerin bütünü, tekst.

Halk Bilimi: Bir ülkede yaşayan halkın kültür ürünlerini, sözlü edebiyatını, geleneklerini, törelerini, inançlarını, mutfağını, müziğini, oyunlarını, halk hekimliğini inceleyerek bunların birbirleriyle ilişkilerini belirten, kaynak, evrim, yayılım, değişim, etkileşim vb. sorunlarını çözmeye, sonuç, kural, kuram ve yasaları bulmaya çalışan bilim dalı, folklor, halkiyat.

Edebiyat: Olay, düşünce, duygu ve hayallerin dil aracılığıyla sözlü veya yazılı olarak biçimlendirilmesi sanatı, yazın, gökçe yazın.

Kültür: Tarihsel, toplumsal gelişme süreci içinde yaratılan bütün maddi ve manevi değerler ile bunları yaratmada, sonraki nesillere iletmede kullanılan, insanın doğal ve toplumsal çevresine egemenliğinin ölçüsünü gösteren araçların bütünü, hars, ekin.

Masal: Genellikle halkın yarattığı, hayale dayanan, sözlü gelenekte yaşayan, çoğunlukla insanlar, hayvanlar ile cadı, cin, dev, peri vb. varlıkların başından geçen olağanüstü olayları anlatan edebî tür.

Köklü bir geçmişe sahip olan Türkçeyi çeşitli nedenlerle yabancı dil olarak öğretilme gereği duyulmuştur. Türkçenin bilinen ilk sözlüğü ve Kâşgarlı Mahmud'un XI. yüzyılda yazdığı *Dîvânü Lügati't-Türk*'tür. Çakmak (2014:169), *Dîvânü Lügati't-Türk*'ün Türklerin yaşayışlarını, dillerini, ananelerini, kültürlerini kısaca söylemek gerekirse devrinin adeta bir panoramasını gözler önüne serdiğini, bu nedenle eserin araştırmacılar tarafından "Türk dil ve kültürünün hazinesi" olarak nitelendirildiğini belirtir. Eser Araplara Türkçe öğretmek maksadıyla yazılmıştır. Bunun için eserin mukaddimesi ve açıklamaları hep Arapçadır (Ercilasun, 2012:317).

Ed-Dürretü'l Mudiyye fi'l-Lügati't Türkiye (Türk Dilinin Parlayan İncisi) Memlûkler döneminde Araplara Türkçeyi öğretmek amacıyla yazılmış bir sözlüktür. (Durmuş ve Okur, 2013:161)

Barın 'a (2010:123) göre bu alanda yazılmış bir başka eser ise *Kitabü Bulgatü 'l-Müştak -Fi-Lügati't Türk ve 'l Kıpçak* (Türk ve Kıpçak Sözcüklerinin Çeşitlerinin Kitabı)'tır. Eserde Türkçe kelimelerin Arapça karşılıkları Suriye Arapçası ile verilir. Yazara göre başka eser ise, *Et-Tuhfetü'z-Zekiyye Fi'l-Lügati't- Türkiye* (Yeni ve Arı Türkçenin Sözlüğü)'tir. Kıpçakça üzerine yazılmış bir dil bilgisi çalışmasıdır. Eser, Arap alfabesi ile kaleme alınmıştır. Bir diğer önemli eser de *Muhakemetü'l Lügateyn*'dir. Ali Şir Nevai'nin 15. yüzyılda yazdığı Türkçe sözlüktür. Nevai, bu eserinde Türkçe ile Farsçayı karşılaştırır. Türkçenin, Farsçadan üstün bir dil olduğunu kanıtlamak ister.

Codex Cumanicus Karadeniz'in kuzeyindeki Kıpçak (Kuman) Türklerinden İtalyanlar ve Almanlar tarafından XIV. yüzyılda derlenmiş iki bölümlük eserdir. Yazı dilini değil, o zamanki Kıpçakların konuşma dilini, ağızlarını yansıtır (Ercilasun, 2012:382). Eser içerik olarak Latince-Farsça-Kumanca sözlük niteliğindedir (Kılınç ve Şahin, 2012:16).

Bu alandaki diğer bir eser ise *Kitabü'l İdrak Li-Lisani'l-Etrak* (Türklerin Dilini Anlama Kitabı)'tır. Nasırrüddin Ebu Hayan tarafından 1312 yılında Kahire'de yazılmıştır. Kıpçak sahası eserleri içinde ele alınır (akt. Kılınç ve Şahin, 2012:13).

Bunların yanında Kılınç ve Şahin (2012:18), Farsça, Türkçe, Moğolca sözcükleri içeren üç bölümden oluşan bir eser olan Hilyetü'l-İnsan ve Heybetü'l-Lisan (İnsanın Güzel Sıfatları ve Dilin Büyüklüğü) adlı Cemâlü'd-dîn İbni Mühennâ tarafından yazılan eserde Karahanlıca, Azerice ve Türkmenceye ilişkin özelliklerin yer aldığını belirtirler.

Türkçenin yabancılara öğretiminde yararlanılan eski kaynaklar genellikle iki-üç dilli sözlükler niteliğindedir. Bu eski eserler dil bilgisi kurallarını da içeren bu eserlerde genellikle en eski yöntemlerden biri olan dil bilgisi çeviri yöntemine başvurulmuştur.

Hengirmen (akt. Çakmak, 2014:178), Kaşgarlı Mahmut'tan sonra 1850 yılına kadar yabancılara Türkçe öğretmek için Türk yazarlar tarafından hazırlanan bir yapıta rastlanmadığını, ortalama sekiz yüzyıllık bir aradan sonra J.P. Sinan'ın "Alphabet Turc Suivi d'une Méthode" adlı kitabını 1850'de İstanbul'da yayınladığını, bu yapıtı aynı yüzyılda aşağıda adları belirtilen yapıtların izlediğini belirtir:

Güzeloğlu, E. Dialogues Français-Turcs, Précédés d'une Vocabulaire, Constantinople, 1852.

Sinan, J.P., Abrégé de Grammaire Turque, İst., 1854.

Fuad Efendi/Cevdet Efendi, Grammatik der Osmanischen Sprache, Deutsch Bearbeitet von H. Kellgren, Helsinki, 1855.

Mehmet Mihri, Kitabü't-Tuhfetü'l-Abbasiyetü'l Medreset el Aliyetü't-Tevfikiye, Mısır, 1884.

Mehmet Ruhi, Conversazione in Lingua Turca Elkaliona, İst. 1893.

Yabancı dil olarak Türkçenin öğretimi günümüzde bilimsel olarak üniversiteler bünyesinde açılan kurslar, lisansüstü programlar yoluyla yapılmaktadır. Boğaziçi Üniversitesi, İstanbul Üniversitesi, Ortadoğu Teknik Üniversitesi, Ankara Üniversitesi, Ege Üniversitesi, Dokuz Eylül Üniversitesi gibi daha birçok üniversitede Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi çalışmaları yapılmaktadır.

1987’de Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsüne bağlı olarak kurulan “Türkçenin Eğitimi ve Öğretimi Anabilim Dalı” olarak kurulan “TÖMER” günümüzde çağdaş yayınlar hazırlayan bir kuruluştur.

Günümüzde yabancı dil olarak Türkçenin öğretiminde kullanılan ders kitapları (Kılınç ve Şahin, 2012:192):

1. Yeni HİTİT Yabancılar İçin Türkçe Öğretim Seti (TÖMER)
2. Yabancılar İçin Türkçe 1-2 (TÖMER)
3. Sevgi Dili Türkçe Öğretim Seti (DİLSET)
4. Lale Yayınları Türkçe Öğretim Kitabı (DİLSET)
5. Ebru Türkçe Öğretim Seti (DİLSET)
6. Ana Dilim Türkçe Öğretim Seti (DİLSET)
7. Adım Adım Türkçe Öğretim Seti (DİLSET)
8. Turkuaz Türkçe Konuşalım Seti (Dil Evi Yayınları)
9. Türkçe Öğrenelim 1-2-3-4 (Engin Yayınları)
10. Türkçe Öğreniyoruz (Alfa Yayınları)
11. Türkçenin Kapıları / Yabancılar İçin Türkçe (Kurmay Kitap Yayın)
12. Güzel Türkçeyi Öğreniyorum (İnkılap Yayınları)
13. Türkçe Öğreniyoruz- ORHUN (TİKA Başkanlığı Yayınları)
14. Türkçe Öğreniyoruz- GÜNEŞ (TİKA Başkanlığı Yayınları)
15. Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı (İstanbul Üniversitesi Dil Merkezi)
16. Açılım Türkçe Öğretim Seti (DİLSET)

Kahriman ve diğerleri (2013), Erdem (2009), Göçer ve Moğul (2011), Göçer ve diğerleri (2012) Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi ile ilgili kaynakça çalışmaları yapmışlardır. Çalışmalarında bu alanla ilgili yayınları alfabetik sıraya göre listelemek suretiyle meta-analiz çalışmaları yapmışlardır. Meta-analiz niteliğindeki bu çalışmalar alan yazındaki kaynakları bulmada kolaylık sağlamaktadır.

Durmuş ve Okur (2013)’un “Yabancılar Türkçe Öğretimi El Kitabı”, Kılınç ve Şahin (2012)’in “Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi”, Yıldırım ve Tüfekçioğlu (2016)’nın “Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi – Kuramlar, Yöntemler, Beceriler, Uygulamalar”, Yaylı ve Bayyurt (2011)’un “Yabancılar Türkçe Öğretimi- Politika, Yöntem ve Beceriler” adlı kitapları yabancı dil olarak Türkçenin öğretimiyle ilgili temel kavramlar, yaklaşımlar, yöntemler, ilkeler, tarihçe, öğrenme alanları gibi konularda genel bilgilerin verildiği yayınlardır.

Yabancı dil olarak Türkçenin öğretiminde çeşitli dergilerde yayınlanmış pek çok makale ile yüksek lisans ve doktora düzeyinde tezler ve sempozyum bildirileri vardır. Bizim çalışmamızda yabancı dil olarak Türkçenin öğretiminde bir folklor ürünü olarak masal ele alındığı için alan yazında masal ve diğer folklor ürünleri ile ilgili yapılan çalışmalara değinmek daha doğru olacaktır.

Yavuz (1997) “Masallar ve Eğitimsel İşlevleri” adlı kitabında masal türünün özellikleri, tarihsel gelişimi, eğitimsel işlevlerini ve dil öğretimine olan katkılarını açıklamıştır.

Günay (1992), T.C. Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu yayını olan “Türk Masallarında Aile” adlı çalışmasında masal türünde aile hayatına ilişkin bulgulara yer vermiştir.

Özdemir (2013), “Dil-Kültür İlişkisi: Folklor Ürünlerinin Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretiminde Yeri Ve İşlevi” adlı makalesinde folklorun eğitimde oynadığı rol, toplumsal kültürü yansıtır ve kültürel değerleri kuşaktan kuşağa aktarmadaki önemini ve folklor malzemelerinin kültür taşıyıcısı konumunda olmasının Türkçenin yabancı dil olarak öğretimine katkısını göstermesi bakımından bizim çalışmamızla benzer doğrultudadır.

Karatay (2007) “Dil Edinimi ve Değer Öğretimi Sürecinde Masalın Önemi ve İşlevi” adlı çalışmasında masalın eğitsel işlevinden ve çocuğun dil edinim sürecine sağladığı katkılardan bahsetmiştir.

Batur ve diğerleri (2013), “Kültürel Bir Miras Olarak Divânü Lûgati’t Türk’ta Dil Ve Kültür Öğretimi Materyalleri” adlı çalışmasında Türkçenin en eski eserlerinden olan Divânü Lûgati’t Türk’ta bulunan kültürel aktarım unsurlarını ve bu unsurların dil öğretimine sağladığı katkıları açıklamıştır.

Baş (2012), “Türk Masallarının Söz Varlığı Üzerine Bir Değerlendirme” adlı makalesinde masallardaki bütün söz varlığı unsurlarını ve bu unsurların masal türüyle olan ilişkisini açıklamıştır.

2013 yılında Arnavutluk’ta yapılan “Dil ve Edebiyat Çalışmaları ‘Balkanlarda Türkçe’ Konferansı”nda sunulan Göde ve Türkan’ın “Yabancı Uyraklı Öğrencilere Türkçe Öğretiminde Millî Kültürümüzü Oluşturan Halkbilimi (Folklor) Unsurlarından Yararlanma” adlı bildirilerinde yabancı dil olarak Türkçe öğrenen öğrenciler için bütün folklor ürünlerinin yanında özellikle masal türünün özellikleri ve dil becerilerinin kazandırılmasındaki önemi konusuna değinmişlerdir.

Tapan (2007), “Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Kültürlerarası Etkileşim Odaklı Yaklaşım Uyarınca Metin Çalışmaları” adlı yüksek lisans tez çalışmasında kültürümüzü iyi yansıtan metinler üzerinden Türkçe öğretiminin yapısının daha etkili olacağı üzerinde durmuştur.

Özkul (2012), “Hedef Kültüre Ait Deyimlerin Yabancı Dil Öğrencisinin Kültürlerarası Yetisinin Gelişimine Katkısı” adlı yüksek lisans tezinde deyimlerin hedef kültürü tanımada ne derece önemli olduğunu vurgulanmış ve bu dil unsurlarının kültürlerarası yetinin gelişimine olan katkısını incelemiştir.

Altun (2007), “Yabancı Dil Öğretiminde Masal” adlı yüksek lisans tezinde masalların yabancı dil öğretiminde materyal olarak kullanılmasıyla, öğrencilerin okuma, dinleme ve yazma becerilerinin daha olumlu geliştirilebileceği konusunu vurgulamıştır.

Özdemir (2010), “Yabancı Dil Olarak Türkçenin Öğretiminde Halk Hikâyelerinden Yararlanma” adlı yüksek lisans tezinde “Tahir ile Zühre” halk hikâyesi örneklemeyle halk hikâyelerinin yabancı dil olarak Türkçenin öğretiminde ne şekilde kullanılabileceğini araştırmıştır.

Yabancı dil olarak Türkçenin öğretiminde yapılan çalışmalar bunlarla sınırlı değildir. Bu alanda yapılmış daha birçok çalışma bulunmaktadır. Ancak ilgili yayın

ve araştırmalara bakıldığında dil öğretiminin aynı zamanda bir kültür öğretimi olduğu pek çok çalışmada dile getirilmesine karşın yabancı dil olarak Türkçenin öğretiminde folklor unsurlarının kullanımıyla ilgili çalışmalar oldukça sınırlı sayıdadır.

“Diller İçin Avrupa Ortak Öneriler Çerçevesi”nde (2013:165) çokdillilik ve çokkültürlülük” kavramı, “Değişen oranlarda birçok dilde yeterliğe ve birçok kültürle deneyime sahip bir insanın sosyal bir varlık olarak, dilleri bildirişim amacıyla kullanma ve kültürlerarası etkileşime katılma yeteneği” olarak açıklanmıştır. (2013:165). Avrupa Birliği üyelik sürecinde “çokdillilik” ve “çokkültürlülük” kavramının ön plana çıkmasıyla Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi de önem kazanmıştır. Karatepe (2005:50), çalışmasında Avrupa Konseyi üyesi olan ülkeler içinde konuşulan farklı dillerin ve onların kültürlerinin, iletişimi engelleyen bir duvar olmaktan çıkarılıp, bir kültürel zenginlik kaynağı olarak kullanılması için Avrupa yurttaşlarının çoğul dilli (plurilingual) olmalarının hedeflendiğini belirtir. Yazar bu hedefin planlanmış ortak yabancı dil eğitimi programlarının üye ülkelerde uygulanması sayesinde gerçekteşebileceğinden söz eder.

“Avrupa yurttaşı” kimliğinde önemli bir yer tutan yabancı dile ilişkin ana hatları Rampillon şöyle açıklıyor:

- Her Avrupalı iletişim dili olarak, diğer bir deyişle ‘lingua franca’ olarak İngilizceyi kullanabilmelidir.
- Her Avrupalı İngilizcenin dışında en az bir, dahası iki ya da daha fazla yabancı dili öğrenmelidir.
- Her Avrupalı aynı yabancı dili öğrenmek/konuşmak zorunda değildir.
- Her yabancı dilin aynı düzey ve kapsamda öğrenilmesi gerekmez.
- Yabancı dil öğretiminde dilin salt yapısının öğretimini aşan nitelikler kazandırılmalıdır (akt. Polat, 2001:31).

Avrupa genelinde gerçekteştirilen “Dil Zengini Avrupa Projesi” Avrupa Konseyi tarafından finanse edilmiş ve desteklenmiştir. İngiliz Kültür Derneği adına Cambridge Üniversitesi Yayınevi tarafından basılan “Dil Zengini Avrupa Projesi”nin

anlatıldığı yayında, 2012 Ağustos ayına kadar süren projenin amaçları şöyle belirtilmiştir :

- Kùltürler arası diyalogla ilgili örnek uygulamaların karşılıklı takasını desteklemek ve dil öğrenimi ve öğretimi yoluyla toplumsal bütünleşmeyi sağlamak;
- Genel olarak toplumda ve eğitim sektöründe dil politikaları ve uygulamalarına yönelik Avrupa kurumları arasındaki işbirliğini desteklemek;
- Avrupa genelinde dil öğrenimini ve dilsel çeşitliliği destekleyen Avrupa Birliği ve Avrupa Konseyi tavsiyeleri konusunda bilinç oluşturmak. (Extra ve Yağmur, 2013:6).

Extra ve Yağmur (2013:6) çalışmalarında Avrupa Konseyi'nin amacının, ortak değerlerin ve koşulların çeşitliliğine saygı üzerine kurulu deneyimlerin ve uzmanlığın paylaşılması için Avrupa genelinde ortak bir forum sağlamak olduğunu ve bu inançla bu projenin genel amaçlarını desteklediğini belirtir. (Extra ve Yağmur, 2013:6).

Rıfat (2013:329) çalışmasında, Diller İçin Avrupa Ortak Başvuru Metni'ndeki yaklaşımın, çokdillilik ve çokkùltürlùlùk yeterliliklerinin mümkün olduğunca birbiriyle bağdaştırılarak edinilmesini içerdiğini, bu kavramların sadece farklı ùlke dil ve kùltürleri bağlamında değil, aynı zamanda bir ùlke ya da toplum içerisinde var olan farklı dil kullanımları ve kùltürel farklılıkları da kapsadığını belirtir. Yazar, söz konusu yeni yaklaşımın, geleneksel bakış açısında öngörùlen tek ölçünlü (standart) dilin öğrenimini yeterli bulmayıp, çok dillilik ve çok kùltürlùlùk çerçevesinde bir iletişimin gerçekleştirilebilmesi adına hedef dilin ölçünlü kullanımı dışındaki kullanım şekillerini de öğrenmeyi uygun görmektedir.

“Diller İçin Avrupa Ortak Başvuru Metni”ndeki sözü edilen yaklaşım ve Avrupa Birliği'nin dil öğretim politikalarında görùldüğü üzere “çokdillilik ve çokkùltürlùlùk” kavramı bir tutularak hedef dilin kùltürünün de öğrenilmesine önem verilmektedir.

III. BÖLÜM

YÖNTEM

4.1. Araştırma Modeli

Bu çalışmada geçmişte ve var olan durumu olduğu biçimiyle betimlemeyi amaçlayan“tarama modeli” araştırma yaklaşımı kullanılmıştır. Masalların yabancı dil olarak Türkçenin öğretiminde hangi öğrenme alanlarında kullanılabileceği, masal türünün eğitimsel işlevi, masal türünün dil öğretim işlevi, masalların Diller İçin Avrupa Ortak Başvuru metnine göre C1, C2 düzeylerinde kullanılabilirliği betimlenmiştir.

Araştırma yöntemi olarak “doküman incelemesi” kullanılmıştır. Doküman incelemesi, araştırılması hedeflenen olgu veya olgular hakkında bilgi içeren yazılı materyallerin analizini kapsar (Yıldırım ve Şimşek, 2011:187). Örneklem olarak seçilen Pertev Naili Boratav’ın “Az Gittik Uz Gittik” adlı masal kitabındaki masalarda kültür ve dil bakımından hangi öğelerin bulunduğu çeşitli temalar altında incelenmiştir.

4.2. Evren-Örneklem

Çalışmanın evrenini derlenerek yayınlanmış Türk halk masal kitapları oluşturmaktadır.

Bu çalışmanın örneklemini Pertev Naili Boratav’ın “Az Gittik Uz Gittik” adlı masal kitabından seçilen 25 masal oluşturmaktadır.

Örneklem seçimi “seçkisiz örnekleme” yoluyla yapılmıştır. Yıldırım ve Şimşek’e (2011:104) göre belirli bir evrende yer alan “şey”lerin özellikleri belirli ölçütler uygulandığında birbirine benzer özellikler göstermektedir. Öte yandan bu

evrendeki her “şey” oluşturulacak herhangi bir örnekleme dahil olma konusunda eşit şansa sahip olmalıdır.

4.3. Veri Toplama Araçları

Veri toplama araçları doküman incelemesi yoluyla elde edilmiştir. Bu çalışmada Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi üzerine yapılan yayınlarla birlikte yabancı dil öğretimi üzerine yapılan yayınlar veri araçları olarak kullanılmıştır. Doküman incelemesi “genel tarama ve içerik çözümlemesi” amaçları doğrultusunda yapılabilmektedir. Bu çalışmada “genel tarama” yapılarak alan yazını incelenmiştir. İlgili yayınlar belirlenip listelendikten sonra İzmir Milli Kütüphanesinden, Dokuz Eylül Üniversitesi Kütüphanesinden, Ege Üniversitesi Türkçe Öğretim Merkezinden, Ulusal Tez Merkezinden ve internet ortamından elde edilmiştir.

Pertev Naili Boratav’ın “Az Gittik Uz Gittik” adlı eserinden seçilen 25 masal, Türk kültürüne ait öğeler ve dil öğretiminde kullanılabilecek öğeler bakımından bazı verilere ulaşılmıştır. Bu veriler kodlanarak temalar altında kategorize edilmiştir.

4.4. Veri Çözümleme Teknikleri

Elde edilen belgelerden amaca uygun bilgiler not alma tekniği kullanılarak sınıflandırılmış ve yorumlanmıştır.

Pertev Naili Boratav’ın “Az Gittik Uz Gittik” adlı eserinden seçilen 25 masaldan toplanan veriler “İçerik Analizi” tekniğiyle çözümlenmiştir. “İçerik analizinde temelde yapılan işlem, birbirine benzeyen verileri belirli kavramlar ve temalar çerçevesinde bir araya getirmek ve bunları okuyucunun anlayabileceği bir biçimde düzenleyerek yorumlamaktır (Yıldırım ve Şimşek, 2011:227).

IV. BÖLÜM

BULGULAR VE YORUMLAR

Pertev Naili Boratav'ın “Az Gittik Uz Gittik” adlı masal kitabındaki kültürel ve söz varlığı ile ilgili bulgular bazı başlıklar altında toplanmıştır. Kitaptan seçilen 25 masal, “M(1), M(2), M(3)...” şeklinde numaralandırılarak kültürel ve söz varlığı unsurları tespit edilip bulgular aşağıda sıralanmıştır.

5.1. Masallardaki Kültürel Ögelere İlişkin Bulgular

İncelenen masallarda kültürel nitelikteki bazı bulgulara rastlanmıştır. Bu bulgular “somut kültürel bulgular” ve “soyut kültürel bulgular” olarak sınıflandırılmıştır.

5.1.1. Somut Kültürel Ögelere İlişkin Bulgular

Bu başlık altında incelenen masallardaki kültüre ait birtakım somut bulgular bazı başlıklar altında toplanarak verilmiştir.

5.1.1.1. Kullanılan Araç- Gereçlere İlişkin Bulgular

Fener, (M25): Saydam bir maddeden yapılmış veya böyle bir madde ile donatılmış, içinde ışık kaynağı bulunan aydınlatma aracı.

Kandil, (M1): İçinde sıvı bir yağ ve fitil bulunan kaptan oluşmuş aydınlatma aracı.

M(1)'de “Bir akşam kandilini yakıyormuş.”; M(25)'te “Sonunda çiftçi konuşmaları duyup fenerle dışarı çıkmış.” tümcelerinde geçen “fener” ve “kandil”

aydınlatma araçlarına örnektir. Bu bulgulardan anlaşıldığı üzere bu masaların ortaya çıktığı dönemde henüz elektrik yoktur ya da yaygın değildir.

Davul, (M21): Büyük ve enlice bir kasnağın iki yanına deri geçirilerek yapılan, tokmak ve değnekle çalınan çalgı.

Kaval, (M1): Genellikle kamıştan yapılan, daha çok çobanların çaldığı, yumuşak sesli, üflemeli bir çalgı.

M(1)'de "*Kaval* çalıyormuş çoban."; M(21)'de "*Davullar* çalınıyor, şenlikler yapılıyor." tümcelerinde geçen "*kaval* ve *davul*" müzik aletlerine ilişkin bulgulardandır.

Bardak, (M17): Su vb. şeyleri içmek için kullanılan, genellikle camdan yapılan kap.

Fıçı, (M14): Bir araya getirilerek çemberlerle tutturulmuş ensiz tahtalardan yapılan, yuvarlak, karnı şişkin ve altı üstü düz kap.

Fincan, (M16): Çay, kahve vb. sıcak şeyler içmekte kullanılan, genellikle kulplu, porselen veya camdan yapılmış küçük kap.

Kazan, (M25): Çok miktarda yemek pişirmeye veya bir şey kaynatmaya yarayan büyük, derin kap.

Külek, (M4): Bal, yağ, yoğurt vb. şeyler koymaya yarar tahta kova.

Sahan, (M20, M25): Derinliği az olan kap.

Sini, (M12): Üzerinde yemek de yenilebilen, yuvarlak, bakır veya pirinçten büyük tepsi.

Tabak, (M17): Yiyecek koymaya yarar, az derin ve yayvan kap.

Tas, (M20, M23): Genellikle içine sulu şeyler konulan metal vb.nden yapılmış kap.

Teneke, (M24): Yumuşak çelikten yapılmış üzeri kalay kaplı ince sacdan yapılan, yaklaşık yirmi litre hacmindeki kap.

Tulum, (M25): Bazı yiyecek ve içecekler için koruyucu kap olarak kullanılan, önyarılmadan bütün olarak yüzülmüş hayvan derisi.

Testi, (M15, M16): Geniş gövdeli, dar boğazlı, emzikli veya emziksiz olabilen, toprak, cam, metal vb. maddelerden yapılan su kabı.

İbrik, (M13): Su koymaya yarayan kulplu, emzikli kap.

Leğen, (M13): Genellikle, içinde bir şey yıkamak için kullanılan metal veya plastikten yayvan kap.

M(4)'te "...sütü sağmış, *külekle* avlunun ortasına koymuş."; M(12)'de "Kızlar, ama kalkar, artık bir *sini* baklava, bir *sini* börek pişirir getirir Keloğlan'ın önüne."; M(13)'te "Önümde bir altın *leğen* ile bir altın *ibrik*, babam elime su döküyormuş."; M(14)'te "Ondan *fiçiler* dolusu rakı ve bir tabur asker iste."; M(15)'te "Kızcağızın bütün eşyası bir pösteği ve bir kırık *testi* imiş."; M(16)'da "Bir gün mektepten gelirken kadının birinin *testisini* kırmış.", "Fincanı önüme boş getirdiniz."; M(17)'de "... o tabak senin, bu *tabak* benim...", "Şu ekmeği ben isterim, o tabak senin, bu *bardak* benim..."; M(20)'de "... bana bir *tas* çorba gelsin.", M(23)'te "...sırmalı bir bohça hazırlamış, içinde altın *tas*, altın tarak."; M(17)'de "... altın *sahanlarda* türlü nefis yemekler..."; M(24)'te "Tilki içerden bir *teneke* gaz yağı getiriyor."; M(25)'te "Kocakarı bir *sahan* pilavı eşeğin semerine bağlamış.", "İyisi mi yarın sen bir *kazan* su kızdır da çağır bunları.", "Koskoca bir *tulum* varmış hırsızların elinde. Nohut-oğlan onu sürükleye sürükleye dereye götürmüş. Su doldurmuş içine" tümcelerinde geçen sırasıyla "*külek*, *sini*, *leğen*, *ibrik*, *fiçi*, *testi*, *tabak*, *bardak*, *tas*, *sahan*, *teneke*, *kazan*, *tulum*" evlerde özellikle mutfak kısmında kullanılan kap kacak türünden araç gereçlere ilişkin bulgulardır.

Kalbur, (M1, M3, M21, M25): Tahıl ve başka iri taneli maddeleri elemek için kullanılan büyük delikli veya seyrek telli elek.

Kaşık, (M16): Sulu veya bazı ufak taneli yiyecekleri ağza götürmeye yarayan saplı sofraya aracı.

M(1), M(21)'de "Evvel zaman içinde, *kalbur* saman içinde"; M(3)'te "Evvel zamanda iken, *kalbur* samanda iken", "Üçüncü defasında Dev-Karısının karnı *kalbur* gibi delik deşik olmuş..."; M(16)'da "Günlerden bir gün kocakarı *kalburun* içinde nohut kalburlarken...", "... neyse başka bir *kaşık* getiriyorlar kıza."; M(17)'de "Şu

kaşık benim, bu tabak senin...” ifadelerinde geçen “*kalbur* ve *kaşık*” diğer mutfak araç gereçlerine ilişkin bulgulardır.

Muska, (M16): İçinde dinsel veya büyüleyici bir gücün saklı olduğu sanılan, taşıyanı, takanı veya sahip olanı zararlı etkilerden koruyup iyilik getirdiğine inanılan bir nesne, yazılı kâğıt vb., hamaylı.

Seccade, (M16): Bir kişinin üzerinde namaz kılabileceği büyüklükte, halı, kilim, post veya kumaştan yaygı, namazlık.

Tesbih, (M16): Belirli dinî sözleri tekrarlamak veya elde oylanmak için kullanılan, türlü maddelerden boncuk biçiminde yapılmış, genellikle otuz üç veya doksan dokuz taneden oluşmuş dizi.

M(16)’da “...Başına bir sarık alıyor, eline bir *tesbih* alıyor.”; “Hoca onlara: ‘Size de bir *muska* yazayım.’ diyor.”, “*Seccade* havalanıyor, atın yanına iniyor.” tümcelerinde geçen “tesbih, muska, seccade” dinle ilgili olarak kullanılan araç-gereçlere ilişkin bulgulardandır. Bu bulgulardan anlaşılabileceği üzere bu masalın ortaya çıktığı dönemde insanların yaşamlarında İslam kültürünün bir etkisinin bulunduğu düşünülebilir.

Kâğıt, (M16): Hamur durumuna getirilmiş türlü bitkisel maddelerden yapılan, yazı yazmaya, baskı yapmaya, bir şey sarmaya yarayan kuru, ince yaprak.

Kalem, (M16): Yazma, çizme vb. işlerde kullanılan çeşitli biçimlerde araç.

M(16)’da “...Başına bir sarık alıyor, eline bir tesbih alıyor, önüne de *kalem*, *kâğıt* koyuyor.” tümcesinde geçen “*kalem*” ve “*kâğıt*” ise yazı araç-gereçlerine örnek oluşturan bulgulardandır.

Eyer, (M14): Binek hayvanlarının sırtına konulan, oturmaya yarayan nesne

Kaşığı, (M14): Hayvanları tımar etmek için kullanılan, sacdan, dişli araç.

Terki, (M16): Eyerin arka bölümü.

M(14)'te "Oğlan üzüntülü üzüntülü atını *kaşağılarken* at gene dile geliyor." "Sen hemen *eğeri* getirip aygırın sırtına vurur, üstüne binersin..."; M(16)'da "...kızı atının terkisine alıyor." tümcelerinde geçen "*kaşağı, eyer, terki*" binek hayvanları ile ilgili olarak kullanılan araç gereçlere ilişkin bulgulardandır. Bu bulgulardan hareketle bu masalların ortaya çıktığı dönemde binek hayvanları kültürün bir parçasıdır, yorumu yapılabilir.

Bıçak, (M6): Bir sap ve çelik bölümden oluşan kesici araç.

Çifte, (M24): İki namlulu av tüfeği.

Gürz, (M18): Silah olarak kullanılan ağır topuz.

Kamçı, (M17): Bir ucuna ip, deri vb. bağlı olan vurma, dövme aracı

Kılıç, (M13, M21): Uzun, düz veya eğri, ucu sivri, bir veya her iki yüzü keskin, kın içinde bele takılan, çelikten silah.

Kın, (M21): Bıçak, kılıç vb. kesici araçların kabı.

Satır, (M4): Et kesmeye, kemik kırmaya yarayan ağır ve enli bir bıçak türü.

Ok, (M16): Yayla atılan, ucunda sivri bir demir bulunan ince ve kısa tahta çubuk.

Tüfek, (M6): Savaş veya avda kullanılan, uzun namlulu ateşli silah.

Yay, (M16): Ok atmaya yarayan, iki ucu arasına kiriş gerilmiş, eğri ağaç veya metal çubuk.

M(4)'te "Hemen *satırı* kapmış nine, tilkinin kuyruğuna indirmiş."; M(6)'da "Ecinni Mehmed Ağa aşağıdan *sırimlı tüfeğiyle, pala bıçağıyla*, güdük köpeğiyle geliyor."; M(13)'te "Al şu *kılıcı* eline.", M(16)'da "...*ok-yayını*, kılıcını alıyor, yola revan oluyor."; M(17)'de "Bu *kamçı* ile olanca kuvvetinle vur."; M(18)'de "Yılanı oğlan *gürzü* ile vurup öldürüyor."; M(21)'de "Hemen kız kılıcını kınından çıkarıp bir yere saklanmış."; M(24)'te "*Çiftiyi* alıp tilkiyi vurmaya çıkıyor dışarı..." tümcelerinde geçen sırasıyla "*satır, tüfek, bıçak, kılıç, ok, yay, kamçı, kın, çifte*" bu masallardaki kesici alet ve silahlarla ilgili bulgulardandır. Bu bulgularda Türk kültüründe silahın önemini ve savaşçı kültürün izlerini görmek mümkündür.

Araba, (M15, M23): Tekerlekli, motorlu veya motorsuz her türlü kara taşıtı.

Gemi, (M15): Su üstünde yüzen, insan ve yük taşımaya yarayan büyük taşıt.

Kayık, (M20): Kürek veya yelkenle yürütülen ufak tekne.

Payton, (M17): Tek körüklü, dört tekerlekli, genellikle çift atlı binek arabası, fayton.

M(15)'te "Karımla birlikte bir arabaya binip öyle gelirsiniz çarşıya."; M(23)'te "Arabayı da hazırlatıyor."; M(15)'te "Kocası gemiyle gelecekmiş."; M(15)'te "Kayıklara binerler."; M(17)'de "Bir elbise, bir kürk kurulur paytona." tümcelerinde geçen "*araba, kayık, payton*" ulaşım araçlarına ilişkin bulgulara örnektir.

Karyola, (M13): Üzerine yatak konulup yatırılan tahta veya metal ev eşyası.

Beşik, (M13): Bebekleri yatırmaya ve sallayarak uyutmaya yarayan, tahta veya demirden yapılmış sallanır bir tür küçük karyola.

Sedir, (M17): Arkalıksız, üstü minderli ve yastıklı olabilen, oturmaya veya yatmaya yarayan ev eşyası, divan.

Pösteği, (M15): Koyun veya keçi postu.

M(13)'te "Bu karyola ile beşiği kızın çocuğuna düğün hediyesi olarak vermiş."; M(15)'te "Kızcağızın tüm eşyası bir pösteği ile bir kırık testi imiş." M(17)'de "Bir odaya varır, bakar ki sedirin üstünde, Allah'ın özenip de yarattığı, Huriler gibi bir kız uzanmış yatıyor." tümcelerinde geçen "*beşik, karyola, pösteği, sedir*" evlerde yatak odası ve oturma yerlerinde kullanılan eşyalara ilişkin bulgulardır. Yerde halı olarak pösteğinin kullanılmasında hayvancılık kültürünün etkili olduğu yorumu yapılabilir.

Bohça, (M23):

Gergef, (M14): Üzerine kumaş gerilerek nakış işlemeye yarar, çoğu dikdörtgen biçiminde olan çerçeve.

Kiriş, (M21): Bazı telli müzik araçlarında kullanılan, hayvan bağırsaklarından yapılan tel.

Sırık, (M6): Değnekten uzun ve kalınca ağaç.

Tabut, (M24): Ölünün içine konulduğu sandık biçiminde araç.

Tarak, (M23): Saçların, sakalın, hayvan tüylerinin karışıklığını gidermeye veya kadınların saçlarını tutturmaya yarayan dişli araç

Tokucak/ Tokaç, (M3, M6): Çamaşır yıkarken kullanılan, tahtadan, yassı tokmak.

M(3)'te "Bir kocakarı köyün kıyısında çamaşır yuyormuş. 'Nine, nine. Götüme bir *tokaç* vuruver, demiş."; M(6)'da "Arkadaş! diyor Ayı, *sırığı* ben alacağım, *tokucağı* sen alacaksın. Burada öyle dögüşeceğız."; M(14)'te "Dünya-Güzeli ay parçası gibi oturmuş *gergef* işliyor."; M(21)'de "Hemen bu kız parmağını sımsıkı bir *kirişle* bağlamış."; M(23)'te "...sırmalı bir *bohça* hazırlamış, içinde altın tas, altın *tarak*."; M(24)'te "Sana bir *tabut* yaptırırım." tümcelerinde geçen "*tokaç/tokucak, sırık, gergef, kiriş, bohça, tarak, tabut*" diğer araç gereçlere ilişkin bulgulardır. Bulgulara bakıldığında bu masalların ortaya çıktığı dönemlerde Türk kadınlarının el sanatları ile uğraştıkları, çamaşırları ilkel yöntemlerle yıkadıkları, bohçanın bugünkü çanta veya bavul ile benzer amaçlarla kullanıldığı, kişisel bakım araç gereçlerinden yararlandığı ve Türk kültüründe ölülerin tabuta konulduğu sonuçlarına ulaşılabilir.

5.1.1.2. Giyim Kuşamla İlgili Kültürel Ögelere İlişkin Bulgular

Elbise, (M17): Her türlü giyim eşyası, giyecek, elbise, kıyafet, esvap, libas, urba.

Fes, (M24): Şapka yerine kullanılan, kırmızı, kalın çuhadan yapılmış, tepesinde püskülü olan, silindir biçiminde başlık.

Çarık, (M9): İşlenmemiş sığır derisinden yapılan ve deliklerine geçirilen şeritle sıkıca bağlanan ayakkabı.

Kürk, (M17): Bazı hayvanların, giyecek yapmak için işlenmiş postu.

Sarık, (M16, M21): Sarılarak meydana getirilen başlık.

Yüzük, (M19): Parmağa geçirilen genellikle metal halka.

M(9)'da “Öyleyse seni sıçana söyleyeyim de çarıklarını yesin.” M(17)'de “Bir *elbise*, bir *kürk* kurulur paytona.”; M(19)'da “Oğlan göstermiş parmağındaki altın *yüzüğü*...”; M(21)'de “O lahza bir yeşil *sarıklı*, beyaz sakallı adam peyda olur.”; M(24)'te “Küllüklerden birkaç tane *fes* topla.” tümcelerinde geçen “çarık, *elbise*, *kürk*, *yüzük*, *sarık*, *fes*” giyim kuşamla ilgili kültürel öğelere ilişkin bulgulardır.

5.1.1.3. Türk Kültürüne Özgü Yemekler ve İçeceklere İlişkin Bulgular

Pilav, (M2, M5, M16, M25): Pirinçten, bulgurdan veya kuskustan yapılan bir yemek.

Çorba, (M16, M17, M20, M23): Sebze, tahıl, et vb. ile hazırlanan sıcak, sulu içecek.

Börek, (M12): Açılmış hamurun veya yufkanın arasına, peynir, kıyma, ıspanak vb. konularak çeşitli biçimlerde pişirilen hamur işi.

Dolma, (M12): Tavuk, kuzu gibi hayvanların veya biber, domates vb. sebzelerin içine pirinç ve başka şeyler doldurularak pişirilen yemek.

Kebap, (M25): Doğrudan doğruya ateşte veya kap içinde susuz olarak pişirilmiş et.

Kömbe, (M17): Un, tuz ve yağ ile yoğrulan kızgın sacda veya fırında pişirilen ekmek.

M(2)'de “... sana *pirinç pilavı*, baklava getireyim.”, M(5)'te “Ayşem ile Fatmam öldü. Canları için *pilav* ile zerde yapacağım.”, M(16)'da “*Pirinç pilavına* geliyor sıra.”, (M25)'te “Kocakarı bir sahan *pilavı* eşeğin semerine bağlamış.”; M(16)'da “*Çorbayı* yiyor, oğlan da onunla birlikte yiyor...”, M(17)'de “... kavga çıkarın, *çorbalarınızı* dökün.”, M(20)'de “... bana bir tas *çorba* gelsin.”, M(23)'te “Öyle ise bu akşam *çorbayı* bizim evde içelim.”; M(12)'de “... annem bana her gece yatmadan baklava, *börek* yapardı.”; M(12)'de “Annem olsaydı *kuzu doldururdu*.”; M(17)'de “Çocukları öğün, aş bulamadıkları zaman *kül kömbesi* yapar yerlermiş.”; (M25)'te “Sabah olunca kuzuları kesmişler, *kebap* etmişler.” tümcelerinde geçen sırasıyla “*pilav*, *çorba*, *börek*, *dolma*, *kebap*, *kömbe*” geleneksel yemek kültürüne

ilişkin bulgulardır. Bulgulara bakıldığında masallarda “çorba” ve “pilav”ın diğer yemeklere göre daha çok geçtiği görülmektedir. Buna göre Türk yemek kültüründe “çorba” ve “pilav”ın önemli bir yere sahip olduğu yorumu yapılabilir.

Baklava, (M2, M12): Çok ince yufkadan yapılarak arasına kaymak, fıstık, ceviz, badem vb. konulup pişirilen ve üzerine şeker şerbeti dökülen bir tatlı türü.

Zerde, (M5): Safranla renk ve koku verilen bir çeşit şekerli pirinç peltesi.

Helva, (M14): Şeker, yağ, un veya irmikle yapılan tatlı.

Pekmez, (M25): Genellikle üzüm, dut vb. meyvelerin kaynatılarak koyulaştırılmış biçimi.

M(2)’de “... sana pirinç pilavı, *baklava* getireyim.”, M(12)’de “... annem bana her gece yatmadan *baklava* börek yapardı.” tümcelerinde geçen “baklava”; M(5)’te “Ayşem ile Fatmam öldü. Canları için pilav ile *zerde* yapacağım.”; M(14)’te “*Helvalar* dağılıyor, kurbanlar kesiliyor.”; M(25)’te “Biraz pekmez katarım, afiyetle yerim.” tümcelerinde geçen sırasıyla “baklava, zerde, helva, pekmez” geleneksel tatlılara ilişkin bulgulardır.

Şerbet, (M17): Meyve suyu ile şekerli su karıştırılarak yapılan içecek

Kahve, (M16): Bu çekirdeklerin kavrulup çekilmesiyle elde edilen toz ile hazırlanan içecek.

Rakı, (M14): Üzüm, incir, erik vb. meyvelerin alkolle mayalanarak damıtılmasıyla elde edilen içki.

M(14)’te “Ondan fiçılar dolusu rakı ile bir tabur asker iste.”; M(15)’te “Benli-Bahri’yi karşılayan taze, ona bir tas şerbet getirip içiriyor.”; M(16)’da “Oğlan güzelce Padişaha gelen kahveyi içiyor.” tümcelerinde geçen “rakı”, “şerbet, “kahve” geleneksel alkollü ve alkolsüz Türk içeceklerine ilişkin bulgulardır.

5.1.1.4. Maddi Değer İfade Eden Ögelere İlişkin Bulgular

Altın, (M3, M14, M17, M20, M22): Atom sayısı 79, atom ağırlığı 196,9 olan, 1064 °C'de eriyen, kolay işlenen, yüksek değerli, paslanmaz element, zer (simgesi Au).

Cevahir, (M17): Elmas, yakut vb. değerli taşlar, mücevher.

Elmas, (M14): Yerin derinliklerinde bulunan, billurlaşmış arı karbon.

İnci, (M13.): İstiridye gibi bazı kavkılı deniz hayvanlarının içerisinde oluşan, değerli, küçük, sert, sedef renginde süs tanesi.

Lira, (M17, M18): Yüz kuruş değerinde Türk para birimi, teklik.

Para, (M17): Devletçe bastırılan, üzerinde değeri yazılı kâğıt veya metalden ödeme aracı, nakit.

Sarı lira, (M24): Osmanlılar döneminde kullanılmış, 7 gram ağırlığında altın sikke.

Yakut, (M20): Pembe veya erguvan tonları ile karışık koyu kırmızı renkte, saydam bir korindon türü olan değerli taş.

Zümrüt, (M20): Cam parlaklığında, yeşil renkte, saydam bir süs taşı, doğal alüminyum ve berilyum silikası.

M(3)'te “üç *altın* alacağı varmış”, M(16)'da “... heybesinin iki gözünü de altınla dolduruyor.”; M(4)'te “Git bize *inci* getir, oynayalım.”; M(13)'te “Her oda açıldıkça insanın gözlerini kamaştıran altınlar, *elmaslar*...”; M(14)'te “Kuşa da *altınlı*, *elmaslı* kafes yaptırılıp sarayın baş köşesine asılıyor.”; M(17)'de “Sana istediğin kadar *para*, *altın*, *cevahir* vereyim...”, “... bana müjde getirecek olana bin *lira* bahşiş...”; M(20)'de “Bütün duvarları *zümrütten*, *yakuttan* (saray)...”; “... *altın* sahanlarda türlü nefis yemekler...”; M(22)'de “Fakir adama da *altın*, hediye verir.”; M(24)'te “Padişah elbisenin ceplerine üç yüz *sarı lira* koymuş.” tümcelerinde geçen “*altın*, *inci*, *elmas*, *para*, *lira*, *cevahir*, *zümrüt*, *yakut*, *sarı lira*” maddi değer bildiren motiflere örnek bulgulardır. Bu bulgulara bakıldığında masallarda maddi değer ifade eden ögelerin çokça yer aldığına, günümüzde olduğu gibi özellikle “altın”ın değerinin hiç düşmediğine ulaşılabılır.

5.1.2. Soyut Kültürel Ögelere İlişkin Bulgular

Bu başlık altında incelenen masallardaki kültüre ait birtakım soyut bulgular bazı başlıklar altında toplanarak verilmiştir.

5.1.2.1. Akrabalık Bildiren Kültürel Ögelere İlişkin Bulgular

TDK Güncel Türkçe Sözlük'te “akraba” kavramı “Kan bağıyla birbirine bağlı olan kimseler.”; “akrabalık” kavramı ise “Akraba olma durumu” olarak geçmektedir.

Bu başlık altında akrabalık bildiren kültürel ögeler belirlenerek bu ögelerin hangi masallarda yer aldığı ve masaldaki kullanım yerine göre anlamları alfabetik sıra ile TDK Güncel Türkçe Sözlük'ten alınarak verilecek, bulgular yorumlanacaktır.

Ana, (M17, M19, M23): Çocuğu olan kadın, anne.

Anne, (M5, M23, M24): Çocuğu olan kadın, ana.

Amca, (M3): Babanın erkek kardeşi, baba yarısı.

Baba, (M7, M13, M14, M16, M17, M18, M20, M24): Çocuğu olan erkek, peder.

Damat, (M24): Bir kızın ailesinden olan büyüklere göre kızın kocası, güveyi.

Dünür, (M24): Eşlerin baba ve analarının birbirlerine göre durumu.

Emmi, (M17): Amca. Babanın erkek kardeşi, baba yarısı.

Evlat, (M21): Bir kimsenin oğlu veya kızı, çocuk.

Gelin, (M24): Aileye evlenme yoluyla girmiş olan kadın.

Güveyi, (M24): Damat.

Kardeş, (M17, M18): Aynı anne babadan doğmuş veya anne babalarından biri aynı olan çocukların birbirine göre adı.

Karı, (M12, M15, M19): Bir erkeğin evlenmiş olduğu kadın, eş, refika, zevce.

Kaynana, (M21): Kocaya veya kadına göre birbirlerinin annesi, kayınvalide, hanımanne.

Kaynata, (M21): Kocaya veya kadına göre birbirlerinin babası, kayınbaba, kayınpeder, babalık.

Kız, (M13, M16, M19, M23): Dişi çocuk.

Koca, (M12, M1, M22): Bir kadının evlenmiş olduğu erkek, eş, zevç.

Nine, (M1, M3, M4): Torunu olan kadın, büyükanne, nene.

Oğul, (M1, M12, M14, M16, M17, M18, M20, M24): Erkek evlat.

Valide, (M9): Anne.

Bulgularda görüldüğü gibi masallarda “*ana, anne, amca, baba, damat, dünür, emmi, evlat, gelin, güveyi, kardeş, karı, kaynana, kaynata, koca, nine, oğul, valide*” gibi akrabalık bildiren çok çeşitli ifadeler kullanılmıştır. Masallarda özellikle “baba” ve “oğul” ifadelerine daha çok rastlanmıştır ve “anne” kelimesi “ana”, “valide” biçiminde de masallarda yer almıştır. Masallarda akrabalık bildiren unsurların çok yerde kullanılması ve çeşitliliği Türk kültüründe akrabalık bağına verilen önemin göstergesi olarak yorumlanabilir.

5.1.2.2. Selamlaşma-Uğurlama ve Saygı-Sevgi İfadelerine İlişkin Bulgular

“Haydi uğurlar olsun öyleyse.”, (M2)

“Yolun açık olsun.”, (M17)

M(2)’de “Haydi uğurlar olsun öyleyse.”, M(17)’de “Yolun açık olsun.” ifadeleri bir kişiyi uğurlarken söylenen sözlere yönelik bulgulardandır.

“Cümleye selam etti.”, (M3)

“Temenna etmek.”, (M13)

“Hoş geldin, safa geldin.”, (M15)

“Selamün-aleyküm.”, (M16)

M(3)’te “Cümleye selam etti.” Tümcisinde geçen “selam etmek”; M(13)’te “Yedi yerden temenna ederek tepsiyi padişahın önüne bırakır.” ifadesinde geçen bir çeşit selam verme türü olan “temenna etmek”; M(15)’te “Hoş geldin, safa geldin.” M(16)’da “Selamün-aleyküm.” Selamlaşma ile ilgili bulgulardandır.

“El öpmek”, (M13)

“Ferman Padişahıdır.”, (M13)

M(13)’te “Kızlar babalarının elini öpüp çıkarlar.” Ve “Kız babasının elini öper.” tümcelerinde geçen “el öpmek”, “Cellat-başı, ‘Ferman Padişahıdır’, der, kızı alır.” tümcesindeki “Ferman Padişahıdır” ifadesi;

“Hanım”, (M13, M14)

“Efendi”, (M15)

“Bey”, (M15)

M(13), M(14)’te “Sultan Hanım” M(13)’te “Padişah Efendi”, M(15)’te “Kuyumcu Mehmet Efendi”; M(25)’te “Efendim” ifadeleri saygı bildiren unvanlara ilişkin bulgulardandır.

5.1.2.3. Paylaşma, Yardımlaşma ve Misafirperverliğe İlişkin Bulgular

“Buğdayı kaldırdık mı bölüşelim.”, (M6)

“Onun taşındığını gören komşular bir tepsi yemek gönderiyorlar.”, (M15)

“Seni bana Allah gönderdi. Misafirimsin, burada rahatça yat.”, (M15)

M(6)’da “buğdayı kaldırdık mı bölüşelim” tümcesinde üretilen buğdayın pay edilmesi ve M(15)’te “Onun taşındığını gören komşular bir tepsi yemek gönderiyorlar.” tümcesinde yeni taşınan birine yemek gönderilmesi toplum hayatında paylaşma ve yardımlaşmanın önemini ortaya koyan bulgulardandır.

M(15)’te “Seni bana Allah gönderdi. Misafirimsin, burada rahatça yat.” tümcesi misafirperverliğin önemine yönelik bulgulardandır.

5.1.2.4. Toplum İçinde Yaşam ve Evlenme Ritüellerine İlişkin Bulgular

“Telli pullu bir gelin” (M1)

- “Çeyiz”, (M13)
- “Gelin”, (M1)
- “Düğün”, (M1, M2, M13, M14, M15, M21, M24)
- “Evli olmak”, (M15)
- “Evlenmek”, (M19)
- “Nikah”, (M15, M23)
- “Nişanlı”, (M19)
- “Gerdeğe girmek”, (M21)
- “Kız vermek”, (M24)

M(1)’de “Bakmış çoban, *telli pullu bir gelin*.”, M(1)’de “... çıkmış gelmiş *düğün yerine*.”, M(2)’de “... Beyoğlu’nun *düğünü* olacak.”, M(13)’te “Kırk gün, kırk gece *düğün*, bayram ederler.”, M(13)’te “Bu kızların *evlenme* çağları çoktan gelmiş...”, M(13)’te “Babası karyolayı *çeyiz* olarak verir.”, M(14)’te “Kırk gün kırk gece *düğün*, şenlik yapıyorlar.”, M(15)’te “... kız adeta bir *düğün hazırlığı* yapıyor.”, “Siz benim *evli* olup olmadığımı hiç sormadınız.”, “Bir de *nikah tazelemek* yerinde olur.”, “*Nikah kıyılıyor*.”; M(19)’da “Ama giderken nişanlısını da yanında götürmüş.”; M(21)’de “*Düğün* başlıyor, yer yerinden oynuyor.”, M(23)’te “Hemen bir imam çağırıyor Bey, *nikâh kıyılıyor*...”; M(21)’de “Gelmişler eve, *nikâhını kıydırmışlar*...”, “*Düğün* dernek, yemişler içmişler, *gerdeğe girmişler*.”; M(24)’te “*Verdim kızımı. Düğününüzü* yapın.” tümcelerinde geçen “*telli pullu bir gelin. düğün, düğün yeri, evlenme, çeyiz, düğün hazırlığı, evli olmak, evlenme, nişanlı, nikah kıymak, gerdeğe girmek*” bulguları Türk kültüründe evlenme ile ilgili ritüellerin çokluğuna işaret etmektedir.

5.1.2.5. Dini Ögelere İlişkin Bulgular

- “Cehennem”, (M12)
- “Abdest almak” (M13)
- “Namaz kılmak” (M13)
- “İstihareye yatmak” (M13)
- “Kurban kesmek” (M14)

“Hızır” (M22)

M(12)’de “Cehenneme kadar yolun var.”, M(13)’te “Üçünüz de bu gece abdest alıp üç rekât namaz kıldıktan sonra istihareye yatın. Rüyanızda kimi görürseniz sizi ona vereceğim.”; M(14)’te “... kurbanlar kesiliyor.”; M(15)’te “Akşam kız namaz için abdest alırken...” tümcelerinde geçen “*cehennem, abdest almak, istihareye yatmak, namaz kılmak, abdest almak, kurban kesmek, Hızır*” ifadeleri dini öğelere ilişkin bulgulardandır. Bu bulgular Türk kültüründeki İslam dini etkisini göstermektedir, şeklinde yorumlanabilir.

5.1.3. Masallarda Geçen Mekânlara İlişkin Bulgular

Masallarda pek çok mekan vardır. Ancak çoğu zaman bu mekânların nerede olduğu tam belirtilmemiştir. Masallarda olayların geçtiği ülkelerin sayısı fazla değildir. Genellikle olaylar “memleketin birinde” geçer. Masallarda yer alan ülkeler ve şehirler, İstanbul’un doğusunda yer alan ülke ve şehirlerdir. Hint, Hindistan, Yemen, Mısır, Şam, Çinimaçın vb. (Sakaoğlu, 1998:68). Bunun yanında Yardımcı (2008:106) masallarda “Kaf Dağı”, “Yedi Derya Adası” gibi gerçekliği olmayan yerlerin de bulunduğunu belirtir. Bu başlıkta masallarda geçen mekân adları ve bunların anlamları verilecektir.

Kahve, (M12, M21): Kahve, çay, ıhlamur, bira, nargile içilen, hafif yiyecekler bulunduran, tavla, domino, bılardo, kâğıt vb. oynanan yer, kahvehane, kıraathane. M(12)

Saray, (M13, M14, M20, M21, M24): Hükümdarların veya devlet başkanlarının oturduğu büyük yapı.

Tavla, (M14): At ahır.

Harem dairesi, (M14): Saray ve konaklarda kadınlara ayrılan bölüm, selamlık karşıtı.

Han, (M14): Yol üzerinde veya kasabalarda yolcuların konaklamalarına yarayan yapı.

Çarşı, (M14): Dükkânların bulunduğu alışveriş yeri.

Mektep, (M16, M17): Okul.

Kışla, (M16): Askerlerin toplu olarak barındıkları yapılar bütünü.

Köşk, (M17): Bahçe içinde yapılmış süslü ev, kasır.

Konak, (M18, M19, M23): Büyük ve gösterişli ev.

Kuyu, (M18): Su katmanına varıncaya kadar derinliğine kazılan, genellikle silindirik biçiminde, çevresine duvar örülen, suyundan yararlanılan çukur.

Köy, (M19): Yönetim durumu, toplumsal ve ekonomik özellikleri veya nüfus yoğunluğu yönünden şehirden ayırt edilen, genellikle tarımsal alanda çalışılan, konutları ve öteki yapıları bu hayata uygun yerleşim birimi, köylük yer, köy yeri.

Kulübe, (M20): Kerpiç, saman veya ağaçtan yapılmış küçük, basit, ilkel ev.

Hastane, (M21): Hastalara yatarak veya ayakta tanı, tedavi ve bakım hizmetlerinin hekim, hemşire ve diğer sağlık çalışanları tarafından verildiği sağlık kuruluşu.

Kale, (M21): Düşmanın gelmesi beklenen yollar üzerinde, askerî önem taşıyan şehirlerde, geçit ve dar boğazlarda güvenliği sağlamak için yapılan kalın duvarlı, burçlu, mazgallı yapı, kermen.

Kiler, (M22): Evlerde yiyecek, içecek ve erzakın saklandığı oda, ambar veya dolap.

Ambar, (M24): Genellikle tahıl saklanan yer.

Küllük, (M24): Çöplük.

Çiftlik, (M25): Tarım yapılan, hayvan yetiştirilen, çalışanlarının da oturması için evler bulunan geniş toprak parçası.

Kaf Dağı, (M14): Genellikle masallarda yer alan, dünyayı çevrelediğine inanılan, arkasında cinlerin, perilerin bulunduğu varsayılan, zümrütten hayalî bir yer.

M(12)'de "Bu Keloğlan her gece *kahveye* gidermiş"; M(21)'de "Bir gün *mahalle kahvesine* girer."; M(13)'te "Rüyamda, büyük bir *sarayın* güzel bir odasında karyolada oturuyormuşum."; M(14)'te "*Sarayın tavlmasına* gidiyor."; "*Hana* dönüyor.", "... *sarayın harem dairesine* alıyorlar."; M(16)'da "Bizim Padişahın oğlu *mektebe* gidermiş."; M(17)'de "... *mektepten* gelir gelmez aşçı bunlara olan biteni anlatır."; "*Kışlaları* boşaltmak gerek, bu kadar askeri nerede yatıracağız?"; M(17)'de

“Epiy gittikten sonra bir tepenin başında bir *köşk* çıkacak karşına.”; M(18)’de “Gide gide bir *konağa* ulaşmış.”; M(18)’de “Giderken giderken bir *kuyuya* varıyorlar.”; M(19)’da “Oradan hep birlik eski *köylerine* gelmişler...”; M(20)’de “Bir de bakar kendisini *kulübesinde* bulur.”; M(21)’de “Bu *sarayı*, bu *köprüyü* nasıl olsa yaptıramaz.”; M(21)’de “...birkaç zaman evvel bu memlekete geldim, bu *kale* yoktu.”; M(22)’de “Padişah *kilere* emreder...”; M(23)’te “Ertesi sabah kadın bir *konağa* çamaşıra gidiyor.”; M(24)’te “Keloğlan *küllüklerden* fesleri toplayıp tilkiyle birlikte yola revan oluyorlar.”; M(24)’te “Onun *sarayında* bu kumaşı hizmetçiler giyer.”; M(25)’te “Konuşurlarmış aralarında, o gece bir *çifliğe* gidip koyun çalmak işi üzerinde.” tümcelerinde “*kahve, mahalle kahvesi, saray, tavla, mektep, kışla, köşk, konak, kuyu, köy, kulübe, köprü, kale, kiler, küllük, saray, çiftlik*” mekanlar ile ilgili bulgulara örnektir.

M(14)’te “İstanbul’un Kuyumcular Çarşısı’na gidiyor.” M(24)’te Tilki gidiyor, Yemen Padişahına diyor ki...” tümcelerinde geçen “İstanbul” “Yemen” masallarda geçen şehirlere ilişkin bulgulardır.

M(14)’te “Ondan sonra Kaf-Dağı’na gideceğiz.” tümcesinde geçen “Kaf Dağı” gerçekliği olmayan mekan formellerindendir.

Masallardaki mekân adlarında oldukça çeşitli bulgulara rastlanmıştır. Olağan mekânların yanında olağanüstü mekânlara da rastlanması masal türünün fantastik boyutunu göstermektedir.

5.1.4. Masallarda Geçen Mesleklere İlişkin Bulgular

Çoban, (M1, M9, M13, M25): Koyun ve keçi sürülerini otlatan kimse.

İmam, (M2, M23): Cemaate namaz kıldırان kimse.

Muhtar, (M2): Köy ve mahallenin yasalarla belirtilmiş işlerini yürütmek için o köy veya mahallede oturanların seçtikleri kimse, köy muhtarı, mahalle muhtarı.

Hizmetçi, (M3): Belli bir ücretle ev işlerini yapmak için tutulan kadın.

Kuyumcu, (M4, M15): Değerli metal ve taşlardan bilezik, küpe vb. süs eşyası yapan veya satan kimse, sarraf, mücevherci, cevahirici.

Rençber, (M6): Tarla, bağ, bahçe, yapı ve toprak işlerinde ağır işleri gören gündelikçi, ırgat.

Tellal, (M13, M14, M15, M18, M20): Herhangi bir şeyi, olayı veya bir şeyin satılacağını halka duyurmak için çarşıda, pazarda yüksek sesle bağırarak kimse, çağırmaç.

Hekim, (M13): İnsanlardaki hastalıkları teşhis ve onları ilaçlarla veya bazı araçlarla tedavi eden kimse, doktor, tabip.

Hoca, (M13), (M16): Müslümanlıkta din görevlisi.

Hancı, (M14): Han işleten kimse.

Hammal, (M17): Taşıyıcı.

Keşiş, (M17): Rahip.

Aşçı, (M17): Yemek pişirmeyi meslek edinen kimse.

Candarma, (M18): Yurt içinde genel güvenliği ve kamu düzenini korumakla görevli, yasa ve nizamların koyduğu hükümlerin yürütülmesini ve bunlara dayanan hükümet emirlerinin yerine getirilmesini sağlayan silahlı askerî kuvvet.

Asker, (M18, M20): Orduda görev yapan erden generale kadar herkes

Bekçi, (M21, M24): Bir şeyi veya bir yeri bekleyip korumakla görevli kimse.

Tüccar, (M21): Ticaret yapan, ticaretle uğraşan kimse, tacir.

Dülger, (M21): Yapıların kaba ağaç işlerini yapan kimse.

Halayık, (M21, M23): Kadın köle, cariye.

Uşak, (M21, M22, M23): Erkek hizmetçi

Natır, (M23): Kadınlar hamamında hizmet eden ve müşterileri yıkayan kadın.

Tellak, (M23): Hamamda hizmet eden ve erkek müşterileri yıkayan erkek.

Değirmenci, (M24): Değirmen işleten kimse.

Deveci, (M25): Deve sahibi, deve kiralayan kimse.

M(1), M(9), M(13)'te “çoban”, M(2)'de “imam”, “muhtar”, M(3)'te “hizmetçi”, M(4), M(15)'te “kuyumcu”, M(6)'da “rençberlik”, M(13), M(14), M(15), M(18)'de “tellal”, M(13)'te “hekim”, “hoca”, M(14)'te “hancı”; M(17)'de

“hammal”, “keşiş”; M(18), M(20)’de “asker”; M(21)’de “bekçi”, “tüccar”, “dülger”, “halayık”, “uşak”; M(23)’te “natır”, “tellak”, “uşak”, “halayık”, “imam”; M(25)’te “deveci” meslek adlarına ilişkin bulgulardır.

5.1.5. Masallarda Geçen Şahıslara İlişkin Bulgular

Ağa, (M3, M6, M19): Geniş toprakları olan, sözü geçen, varlıklı kimse

Lala, (M15): Şehzadelerin özel eğitmenleri.

Padişah, (M13, M15, M17, M18, M20, M21, M22, M23, M24): Osmanlı Devleti'nde devlet başkanına verilen unvan, hükümdar, sultan.

Cariye, (M15, M16): Yabancı ülkelerden kaçırılıp özgürlükten yoksun bırakılan, alınıp satılabilen, her konuda efendisinin isteklerine bağlı bulunan genç kadın, halayık.

Vezir, (M15, M17, M20, M22) Osmanlılarda devletin bakanlık, valilik gibi yüksek görevlerinde bulunan ve paşa unvanını taşıyan kimse.

Şehzade, (M16, M18, M24): Padişahların ve oğullarının erkek çocuklarına verilen san.

Derviş, (M16, M17): Bir tarikata girmiş, onun kurallarına ve törelerine bağlı kimse, alperen.

Arap, (M16) Orta Doğu ile Kuzey Afrika'nın büyük bir bölümünde yaşayan halk ve bu halkın soyundan olan kimse.

Huri, (M17) Cennette yaşadığına inanılan dişi varlık.

Karun, (M17 Kur'an'da kendisinden çok zengin olarak söz edilen ve bütün mal varlığı bir anda yok olan kişi.

Derebeyi, (M21) Topraklarını derebeylik düzenine göre yöneten kimse, kont.

Keloğlan, M(12, 24): Saf görüldüğü hâlde zekâsı ve yiğitliğiyle amacına eren, saçsız bir masal kahramanı.

M(3), M(6)'da “ağa”, M(15)'te “lala”, “Padişah Efendi”, “Sultan Hanımlar”, “Baş Vezir”, “cellat-başı”, M(13), M(14), M(17), M(18), M(20), M(21), (M22):’de “padişah, M(14), M(16), M(18) “şehzade”, M(15)'te “cariye”, M(12), M(14), M(16)'da “derviş”, “Arap”, “cellat”; M(17)'de “Huri”, “vezir”, M(18)'de “şehzade”;

M(21)'de “derebeyi”; M(22)'de “vezir”; M(12), M(24)'te “Keloğlan” masallardaki şahıslara ilişkin bulgulardır.

Masallarda geçen şahıslara bakıldığında çok çeşitli bulgular karşımıza çıkmıştır. Bu bulgulara bakılarak masalların şahıs kadrosunun zengin olduğu yorumu yapılabilir.

5.1.6. Sihirle İlgili Ögelere İlişkin Bulgular

M(13)'te “Meğerse dev baba tılsımmış.” tümcesinde geçen “tılsım”, M(14)'te “Kız padişahı soyuyor. Doru-Kırsrağın sütüyle yıkamaya başlıyor; yıkadıkça padişahın etleri dökülüyor. Döküle döküle bir iskeleti kalıyor.” tümcelerinde “Doru-Kırsrağın sütünün olağanüstü etkisi”, aynı masalda “Padişah hem şaşırıyor, hem seviniyor. Hemen toprağı gözlerine sürüyorlar. İki gözü açılıyor, Padişah dünyaya yeni gelmiş gibi oluyor.” tümcelerindeki “toprağın padişahın gözlerini iyileştirme etkisi” sihirle ilgili bulgulardandır.

M(16)'da “... ejderhayı bir okla öldürüyor, karnını yırtıyor, içinden bir kız çıkıyor. ‘Ey insanoğlu diyor kız...” ifadelerinde geçen “ejderhanın karnından bir kızın çıkması ve insanla konuşması”, “Derviş asaya: “Getir evinden şunun mendilini, der demez asa yel-yelpelik oluyor, bir cıgara içimi mendili alıp getiriyor.” ifadelerinde geçen “söz dinleyen asa”, “Arap, diye sesleniyor, kabaktan bir Arap çıkıyor.” ifadesinde “kabaktan Arap'ın çıkması”, “...çocuk, derviş külâhı başına geçiriyor, görünmez oluveriyor.” ifadesinde “külâhın görünmezlik etkisi”, “Seccade, tıpkı tayyare gibi havalanıyor, biraz dolandıktan sonra yere iniyor.” ifadesinde geçen “uçan seccade” masallarda sihirle ilgili bulgulara örnektir.

M(20)'de “Senin başın ne zaman sıkılırsa: ‘Allahın emri üzre, Boz Yılanın kavli üzre’ dersin, dilediğini söylersin. Ben senin her istediğini yerine getiririm.” tümcesinde “boz yılanın konuşması”; M(25)'te “Bu sözler ağızdan çıkar çıkmaz bütün nohut taneleri çocuk oluverir.” tümcesinde “nohut tanelerinin çocuğa dönüşmesi” sihirle ilgili bulgulardandır.

M(21)'de "O zamanlar bir ölü toprağı olurmuş; bu ölü toprağını uyuyan insanların gözüne ektin mi uzun zaman ne yapsan uyanmazlarmış." tümcesindeki "ölü toprağının insanlara uyku etkisi yapması", aynı masalda "O lahza bir yeşil sarıklı, beyaz sakallı adam peyda olur." tümcesinde "bir anda ortaya çıkan adam"; M(22)'de "Meğer Hızır çocuk kıyafetine girip oraya gelmiş. Padişah hemen arkasından yaverlerini yollar. Bakarlar, Hızır kaybolmuş." tümcesinde "Hızır'ın çocuk kılığına girmesi ve ortadan kaybolması" sihirle ilgili bulgulardandır.

Masallarda sihirle ilgili öğelerin yer aldığını görüyoruz. Bu bulgulara bakılarak masalların hayal dünyasını zenginleştirmeye açık bir tür olduğu ve fantastik bir yönünün de bulunduğu yorumu yapılabilir.

5.1.7. Olağanüstü Varlıklara İlişkin Bulgular

Canavar, (M3, M9): Masallarda sözü geçen yabani, yırtıcı hayvan.

Dev, (M13, M18): Korkunç, çok iri ve olağanüstü güçlü masal yaratığı.

Ejderha, (M16, M18): Türlü biçimlerde tasarlanan korkunç bir masal canavarı, ejder, dragon.

Şahmeran, (M18): Başı insan, gövdesi yılan biçiminde olduğuna inanılan efsanevi yaratık.

M(3), "*Canavar* çok yorulmuş, topallamaya başlamış.", M(9)'da "Seni koca *canavara* söyleyeyim de yesin."; M(12)'de "*Dev-Karısı* işin farkına varınca iyice kızar."; M(13)'te "Yarı belinden yukarısı çıplak kocaman bir *dev*.", M(18)'de "Ay oğlum, suyun gözünde bir *dev* var."; M(14)'te "Nihayet *Kuşlar-Padişahından* izin çıkıyor.", "*Deniz aygırı* suları yarıp çıkar denizden."; M(16)'da "Ordan geçerken önüne bir *ejderha* çıkıyor.", M(18)'de "Gelirim ama *ejderha* beni öldürür.", "Şimdi yılanlar padişahı *Şahmeran* neredeyse gelir..." tümcelerinde geçen "*canavar*, *Dev-Karısı*, *dev*, *Kuşlar-Padişahı*, *deniz aygırı*, *ejderha*, *Şahmeran*" olağanüstü varlıklara ilişkin bulgulardandır.

Masallarda normal insanların yanında gerçek dünyada varlığı olmayan bazı olağanüstü varlıkların da bulunması masalların hayal gücüne hitap ettiğini göstermektedir.

5.2. Masalların Söz Varlığına Yönelik Bulgular

İncelenen masalların söz varlığı ile ilgili bulgular bu başlık altında verilecektir.

5.2.1. Formeller

Masalların belirli yerlerinde yer alarak masala renk katan ve masalın güzelleşmesini sağlayan kalıp sözlere Saim Sakaoğlu (1998:56) “formel” adını vermiştir. Pertev Naili Boratav’ın Az Gittik Uz Gittik adlı eserindeki formellerin dini ve profan olarak sınıflandırılarak bulgulanmıştır.

5.2.1.1. Dini Formeller

- “Allah hayırlı kısmet versin” (M2)
- “Allah cezanı versin” (M12)
- “Allah rızası için” (M12, M21)
- “Allah senin yardımcın olsun” (M13)
- “Allahımsarladık” (M13, M24)
- “Allah seni bahtiyar etsin” (M13)
- “Ya Allah” (M13)
- “Seni bana Allah gönderdi” (M15)
- “Çok Müslüman adam” (M15)
- “Ya Allah! Ya bismillah!”, (M21)
- “Okur üfler hepsine...”, (M21)
- “Allahın emriyle...”, M(21)

M(2)'de "Allah hayırlı kısmet versin"; M(12)'de "Hay Allah cezanı versin, Keloğlan..." ifadesinde geçen "Allah cezanı versin", "Aman kaplumbağa kardeş Allah rızası için beni sakla, ne olursun." tümcesinde geçen "Allah rızası için"; M(13)'te "Allah senin yardımcın olsun.", "Allahaismarladık.", "Allah seni bahtiyar etsin."; "... kılıcını 'Ya Allah, diyerek Dev-Baba'nın boynuna vurur." tümcesinde geçen "Ya Allah" ifadesi; M(15)'te "Seni bana Allah gönderdi.", "Çok Müslüman adammış."; M(21)'de "Aman, beni kurtarın, Allah rızası için..." tümcesinde geçen "Allah rızası için..."; M(21)'de "Ya Allah! Ya bismillah!", M(24)'te "Allahaismarladık." ifadeleri dini formellere örnektir.

Görüldüğü gibi masallarda dinî formeller sıkça kullanılmaktadır. Bu noktada bulgular, masallarda kullanılan dilin halkın konuştuğu dil olması nedeniyle dinî inancın halk dili ile olan bağımlı göstermesi bakımından önemlidir.

5.2.1.2. Profan Formeller

Bu başlık altında masallarda bulunan profan formellere ilişkin bulgular verilerek yorumlanacaktır.

5.2.1.2.1. Başlangıç (Giriş) Formelleri:

Masalın asıl olaylarına geçilmeden önce, anlatıcının dinleyicilerini masala hazırlamak amacıyla söylediği kalıp sözlerdir (Sakaoğlu, 1998:58). İncelenen masallardaki başlangıç (giriş) formellerine ilişkin bulgular:

"Evvel zaman içinde, kalbur saman içinde" (M1, M21)

"Bir varmış, bir yokmuş" (M1, M2, M3, M4, M5, M9, M13, M17, M18, M19, M20, M21, M22)

"Evvel zamanda iken, kalbur samanda iken" (M3)

"Bir varmış, bir yokmuş... Allahın kulu çokmuş..." (M14)

"Bir varmış, bir yokmuş Allahtan başka kimse yokmuş...", (M25)

M(1), M(21)'de “evvel zaman içinde, kalbur saman içinde”, M(1), M(2), M(3), M(4), M(5), M(9), M(13), M(17), M(18), M(19), M(20), M(21), M(22)'de “bir varmış, bir yokmuş”, M(3)'te “evvel zamanda iken, kalbur samanda iken”; M(14)'te “Bir varmış, bir yokmuş... Allahın kulu çokmuş...”; M(25)'te “Bir varmış, bir yokmuş Allahtan başka kimse yokmuş...” ifadeleri masal başı tekerlemeleri olup profan formellere örnek oluşturur.

5.2.1.2.2. Bağlayış (Geçiş) Formelleri:

Masallarda önemli rolleri olan bu formellerin başlıca görevleri bir olaydan diğerine geçişi sağlamaktır. Anlatıcıların, dinleyicilerin üzerindeki etkisini canlı tutmak da bu formellerin yardımıyla gerçekleşir (Sakaoğlu, 1998:59). İncelenen masallardaki bağlayış (geçiş) formellerine ilişkin bulgular:

“Az gitmiş uz gitmiş, dere tepe düz gitmiş ” (M3, M17)

“Çıkmış gitmiş” (M4)

“Yedi yıl gitmiş, yedi yıl da gelmiş” (M9)

“Keloğlan almış başını gitmiş, gitmiş, gitmiş...Dere tepe düz gitmiş...Altı ay bir güz gitmiş... Bir de dönmüş arkasına bakmış ki, bir arpa boyu yol gitmiş” (M12)

“Az gider, uz gider, dere tepe düz gider, altı ay bir güz gider.” (M13)

“Az gidiyor, uz gidiyor... ” (M14)

“Az gidiyor, çok gidiyor...” (M16)

“Az gider, uz gider dere tepe düz gider...” (M17)

“Bir gün böyle, beş gün böyle, aradan bir zaman geçer...” (M17)

“Gel zaman, git zaman...” (M21)

Sakaoğlu'ya (1998:60) göre tekerlemeler masal ortasında bir yerden bir yere veya bir durumdan bir duruma geçişi sağlar. M(3)'te “az gitmiş uz gitmiş”, “dere tepe düz gitmiş”, M(4)'te “çıkılmış gitmiş”, M(9)'da “yedi yıl gitmiş, yedi yıl da gelmiş”; M(12)'de “Keloğlan almış başını gitmiş, gitmiş, gitmiş... Dere tepe düz gitmiş... Altı ay bir güz gitmiş... Bir de dönmüş arkasına bakmış ki, bir arpa boyu

yol gitmiş...”; M(13)’te “Az gider, uz gider, dere tepe düz gider, altı ay bir güz gider.”; M(14)’te “Az gidiyor, uz gidiyor...”, M(16)’da “Az gidiyor, çok gidiyor...”, M(17)’de “Az gider, uz gider dere tepe düz gider...”, “Bir gün böyle, beş gün böyle, aradan bir zaman geçer...” sözleri bu türden formellerdir.

5.2.1.2.3. Bitiş Formelleri

Sakaoğlu’ya (1998:62) göre masal anlatıcısı kafiyeli bazı sözlerle masalı bağlarken dinleyicilerin kendisine gösterdikleri ilgiyi de dikkate alarak kısa veya uzun bir bitiş formeliyle sözlerini bitirir. İncelenen masallardaki bitiş formellerine ilişkin bulgular:

“Korkusuz yaşamışlar.” (M5)

“Muratlarına yeterler.” (M13);

“Şehzade ile Dünya-Güzeli muratlarına ererler.” (M14)

“Onlar ermiş muradına, biz de erelim muradımıza.” (M14)

“Ömürlerinin sonuna kadar bahtiyar yaşamışlar.” (M15)

“Onlar ermiş muradına, biz çıkalım tahtına.” (M15)

“Kırk gün kırk gece düğün ederler, muratlarına yeterler...” Biz de erelim muradımıza.”, (M16)

“Kırk gün, kırk gece düğün, şenlik ederler. Yer, içer, muratlarına geçerler...Siz de muradınıza eresiniz.” (M17)

“Oradan hep birlik eski köylerine gelmişler, kimsenin sürmediği safayı sürmüşler.” (M19)

“Onlar ermiş muradına, biz çıkalım kerevetine...”; M(21)’de “Onlar ermiş muradına, biz de erelim muradımıza.” (M20, M23)

“Onlar ermiş muradına.” (M22)

M(5)’te “Korkusuz yaşamışlar”; M(13)’te “Muratlarına yeterler.”; M(14)’te “Şehzade ile Dünya-Güzeli muratlarına ererler.”, “Onlar ermiş muradına, biz de erelim muradımıza.”; M(15)’te “Ömürlerinin sonuna kadar bahtiyar yaşamışlar.”, “Onlar ermiş muradına, biz çıkalım tahtına.”M(16)’da “Kırk gün kırk gece düğün

ederler, muratlarına yeterler... Biz de erelim muradımıza.”; M(17)’de Kırk gün, kırk gece düğün, şenlik ederler. Yer, içer, muratlarına geçerler...Siz de muradınıza eresiniz.”; M(19)’da “Oradan hep birlik eski köylerine gelmişler, kimsenin sürmediği safayı sürmüşler.”; M(20), M(23)’te “Onlar ermiş muradına, biz çikalım kerevetine...”; M(21)’de “Onlar ermiş muradına, biz de erelim muradımıza.” M(22)’de “Onlar ermiş muradına.” ifadeleri bitiş formellerine ilişkin bulgulardır.

5.2.1.2.4. Kahramanın Konuşması Niteliğindeki Formellere İlişkin Bulgular

Sakaoğlu2ya (1998:62) göre masal kahramanlarından birinin konuşması da formel olabilir. Bu formeller bir durumun açıklanması, başka bir durumun sezilişi, bir kesinliğin ifadesi veya bir emrin bildirilmesi gibi farklı görevleri yerine getirir. İncelenen masallardaki kahramanın konuşması niteliğindeki bulgular:

“Açıl sofram açıl, bir kişilik yemek saçıl...” (M16)

“Örtül sofram örtül...” (M16)

“Dile benden dilediğini yiğidim...” (M17)

“Üşengeç! Dile benden ne dilersin?” (M20)

M(16)’da “Açıl sofram açıl, bir kişilik yemek saçıl...”, “Örtül sofram örtül...”; M(17)’de “Dile benden dilediğini yiğidim...”; M(20)’de “Üşengeç! Dile benden ne dilersin?” ifadeleri masalın birkaç yerinde aynı şekliyle yer alan kahramanın konuşması niteliğindeki formellerdir.

5.2.1.2.5. Sayı ve Zaman Formellerine İlişkin Bulgular

M(17)’de “... bana müjde getirecek olana bin lira bahşiş...” tümcesinde geçen “bin lira bahşiş” ifadeleri sayı bildiren formellerin kullanımına örnektir

Masallarda zaman, evvel zamandır. Bu zamanın varlığı ve yokluğu insanı tereddüte düşüren , “Bir varmış bir yokmuş” tekerlemelerinde kendini gösteren bir geçmiş zamandır (Yardımcı, 2008:106). Zamanla ilgili formeller ise sıkça geçen bazı sayıların içinde geçtiği formellerdir.

Yabancı masalların Batı’dan gelenlerinde sadece üç sayısının formel bir değer taşımaya karşılık, Türk masallarında buna ek olarak yedi ve kırk sayıları da görülür (Sakaoğlu, 1998:66). Pertev Naili Boratav’ın “Az Gittik Uz Gittik” adlı eserindeki masallarda bulgularan sayı ve zaman ifadeleri şunlardır:

“Üç gün beklemek”, (M1)

“Üç gün oldu”, (M2)

“Üçüncü gün”, (M14)

M(1)’de “üç gün beklemek”, M(2)’deki “üç gün oldu” ifadelerindeki “üç gün”, M(9)’da “Yedi yıllık yola gitmeye karar vermiş”; M(14)’te Çocuğun doğduğunun tam üçüncü günü bir kıyamet kopar.” tümcesinde geçen “üçüncü gün” ifadesi, “Bir gün, üç gün derken günün birinde çıkageliyor.”; “bir gün, üç gün derken” ifadeleri;

“Yedi yıllık yol”, (M9, M15)

“Yedi sene”, (M14, M20)

“Yedinci sene”, (M15)

M(14)’te “...derdine deva bulayım diye yedi sene çekmediğim kalmadı.”, M(20)’de “Yedi sene orada hapis kalır.” tümcelerinde geçen “yedi sene”, “O gördüğün yol yedi yıllık yoldur.” tümcesinde geçen “yedi yıllık yol”, “Haftalar, aylar, yıllar geçiyor. Kedinin gittiğinin de yedinci senesi sürüyormuş” tümcesinde geçen “yedinci sene” ifadeleri zaman bildiren formellerdendir.

“Kırk gün”, (M13, M14, M15, M18, M22)

“Kırk gün kırk gece”, (M13, M14, M16, M20, M21)

“Kırk birinci gün”, (M14, M22)

“Kırk birinci gece”, (M21)

“Kırkıncı gün”, (M23)

M(13)’te *Kırk gün*, fakir zengin kim olursa olsun her isteyen gelip Sultan Hanım’ın karyolasını, küçük şehzadenin beşiğini görebilir...”, “*Kırk gün kırk gece* düğün yaparlar...”, “Yeni baştan *kırk gün kırk gece* düğün bayram ederler.”; M(14)’te “*Kırk gün kırk gece* düğün yapıp şehzade ile dünya güzeli muratlarına eriyorlar.”, “Yeniden *kırk gün kırk gece* düğün şenlik yapıyorlar.”, “*Kırk birinci gün* olmuş, tellallar bağıralı...”, “At *kırk gün* beslenedursun...”, “Tarla da *kırk gün* sulanıyor. *Kırk birinci* gün şehzade bakıyor ki at arslan gibi olmuş.”; M(15)’te “Ona *kırk gün* de mühlet veriyorum.”; M(16)’da “*Kırk gün kırk gece* düğün ederler, muratlarına yeterler...”; M(18)’de “*Kırk gün* uyanmazlar.”; M(20)’de “Padişah artık ikisinin *kırk gün kırk gece* düğünlerini yapar...”; M(21)’de “*Kırk gün kırk gece* düğün oluyor. *Kırk birinci* gece güvey giriyor Mehmed-Eşkîya...”; M(22)’de “Bu adam *kırk günde* oğluna, uşağına ölünceye dek yetecek erzak, iaşe alır... *Kırk birinci gün olur.*” tümcelerinde geçen “*kırk gün kırk gece, kırk gün, kırk birinci gün*” ifadeleri “kırk” sayısı ile ilgili zaman formellerine ilişkin bulgulardandır.

Zamanla ilgili bulgulara bakıldığında “*üç, yedi, kırk*” sayıları ile ilgili formeller bulunmaktadır. Masallarda en çok tekrar eden zaman formelleri “kırk” sayısı ile ilgili olanlardır. Ayrıca M(20)’de “Dokuz ay on gün deyince kız bir oğlan doğurur.” ifadesi hamilelik süresi ile ilgili bir zaman formelidir.

Üç yer, (M7)

Üç kız, (M13, M18,)

Üç kardeş, (M18)

Üç kız kardeş, (M20)

M(7)'de "... gideriz, *üç yere* danışırız."; M(13)'te "... padişahın da *üç kızı* varmış"; M(18)'de "...kardeşleri *üç kızı* almışlar, memleketlerine dönmüşler..." tümcelerinde geçen "*üç yer, üç kız*" bulguları "*üç*" sayısına ilişkin formellerdir.

Kırk tavukla kırk horoz, (M7)

Kırk kantar, (M11)

Kırk bir tane anahtar, (M13)

Odaların kırk tanesi, (M13)

Kırk manda, (M14)

Kırk odalı konak, (M15)

Kırk camızın eti, (M18)

Kırk camızın gönü, (M18)

Kırk bir kişi, (M21)

Kırk deve pamuk yüklü kervan, (M21)

Kırk deve, (M25)

M(11)'de "Korkumdan diyor, *kırk kantar yağım eriyor*."; M(13)'te "İşte sana *kırk bir tane* anahtar. Bu *odaların kırk tanesini* aç."; M(7)'de "... *kırk tavukla kırk horoz* gelecek."; M(14)'te "*Kırk manda* keseceksin."; M(15)'te "Allahım, *kırk odalı bir konakta* yatmadan canımı alma."; M(18)'de "...*kırk camızın eti* ile *kırk camızın gönünden* tuluma su doldurup getireceksin."; M(21)'de "O sıra bu kızın bağlı olduğu yere yakın yoldan *kırk deve pamuk yüklü kervan* geçiyormuş."; M(25)'te "Ertesi gün bunun emrine *kırk deve* vermişler." tümcelerinde geçen "*kırk kantar yağı erimek, kırk bir tane anahtar, odaların kırk tanesi, kırk tavukla kırk horoz, kırk manda kırk odalı konak, kırk camızın eti, kırk camızın gönü, kırk deve pamuk yüklü kervan, kırk deve,*" bulguları masallarda geçen "kırk" sayısı ile ilgili formellere örnektir.

Masallarda sayılarla ilgili diğer formeller M(11)'de "Beş dirhem"; M(13)'te "Yedi yerden temenna etmek" ifadeleridir. "Üç, beş, yedi, kırk" sayıları ile ilgili formellere rastlanmıştır. Sayı ve zaman unsurları ile ilgili formellere bakıldığında Sakaoğlu'nun (1998:66) da belirttiği gibi "üç, yedi, kırk" sayılarına çokça rastlanmıştır.

5.2.1.2.6. Renk Formellerine İlişkin Bulgular

- “Kır at”, (M2)
- “Göğsü kınalı serçe” (M11)
- “Yeşil elbise” (M13)
- “Siyah elbise” (M13)
- “Beyaz elbise” (M13)
- “Sırma saç” (M14)
- “Al-Kısrak” (M14)
- “Doru-Kısrak” (M14)
- “Ak koç” (M18)
- “Kara koç” (M18)
- “Ak-Dünya” (M18)
- “Kara-Dünya” (M18)
- “Al tay” (M19)
- “Boz bir yılan” (M20)
- “Kara kuzu” (M25)
- “Ak kuzu” (M25)

M(2)’de “Koca köprünün üstünden de bir *kır atlı* geliyormuş.” tümcesinde geçen “kır” sözcüğü “beyaz” renk anlamına gelir. “kır at” renk formellerindendir. M(11)’de “*göğsü kınalı serçe*” ifadesindeki “kınalı” sözcüğü Türk kültüründe özel bir yeri olan kınanın rengini belirtmektedir. M(14)’te “... *sırma saçlı* Dünya-güzeli” söz grubunda geçen ve sarı ve parlak saç ifade eden “sırma saç” saçla ilgili renk bildiren formellerdendir.

M(14)’te “Oğlan *Al-Kısrak*ın sütünü altın kovaya, *Doru-Kısrak*ın sütünü gümüş kovaya sağıp kıza gönderiyor.” tümcesinde geçen “Al Kısrak” ve “Doru-Kısrak”; M(19)’da “Tuz su olursa, su da kan olursa al tayımı koyverin.” tümcesinde geçen “al tay” ifadeleri atla ilgili renk bildiren formellerdendir.

M(18)'de “Sen kuyunun dibine varınca iki koç gelir, biri *ak*, biri *kara*.”, “Bunlar Ak-Dünya’ya çıkmaya başlıyorlar.”, “Oğlan da kurtulur “Kara-Dünya’dan...”; M(25)’te “*Kara kuzu* mu istersin *ak* mı?” tümcelerinde geçen “ak”, “kara”; M(20)’de “Üşengeç orda otururken *boz bir yılan* gelir...” tümcesinde geçen “boz”; M(21)’de “... padişah artık tek mil sarayını *siyaha* boyatmış, yas kıyamet...” tümcesinde geçen matemin rengi olan “siyah”; M(13)’te “Duvar da üç kat güzel elbise asılı. *Biri siyah, biri beyaz*, biri de *yeşil*.” tümcelerinde geçen “siyah”, “beyaz” ve “yeşil” renk formellerine ilişkin bulgular dandır.

“Siyah, beyaz, ak, kır, kara, kırmızı, yeşil, al, doru, boz.” Renkleri masallarda karşımıza çıkan bulgular dandır. Renk formellerine bakıldığında masallarda çok fazla çeşitlilik olmadığını görüyoruz.

5.2.3. Deyimler ve Diğer Halk Diline Özgü Söyleyişlere İlişkin Bulgular

Bu başlık altında incelenen masallardaki deyimler ve halk diline özgü söyleyişlere ilişkin bulgular değerlendirilecektir. Deyimlerin TDK’nin Elektronik Atasözü ve Deyimler Sözlüğü ile Ömer Asım Aksoy’un (2013) “Deyimler Sözlüğü”nden aktarılacaktır.

Başını belaya sokmak, (M12): Durup dururken onu ağır sonuçlar ve sorumluluklar doğuran bir durum içine itmek.

Düşünüp taşınmak, (M9): Konuyu her yönüyle iyice düşünmek.

Alıp başını gitmek, (M12), M(17): Kimseye danışmadan ve nereye gideceğini kimseye bildirmeden çevresindekilerle ilgisini kesip bulunduğu yerden uzaklaşmak.

Yola düşmek, (M3): Bir yere gitmek üzere yola çıkmak.

Yük olmak, (M3): Sıkıntılı bir işini başkasına yaptırmak.

Razı olmak, (M3): Uygun bulmak, beğenmek, benimsemek, istemek, kabul etmek.

Deliye dönmek, (M3): Çok sevinmek.

Hatırı sayılır, (M3): Herkesin saygı gösterip istediğini yerine getirdiği kişi.

Kalbur gibi, (M3): Delikleri olan, delik deşik.

Göze almak, (M3): Yapmaya karar verdiği iş dolayısıyla karşılaşılabileceği tehlikeyi kabul etmek.

Baş köşe, (M3): Bir toplantıda büyüklerin oturması için ayrılan yer.

Yas tutmak, (M3): Büyük bir acı ve üzüntünün, benliği üzerinde süren etkisini davranışlarıyla belli etmek.

Umudunu kesmek, (M3): Artık olacağını beklememek.

Bayram etmek, (M3): Çok sevinmek.

M(12)'de "Çık git işine, benim de başımı belaya sokma." tümcesinde geçen "başını belaya sokmak" ifadesi, M(9)'da "...düşünmüş taşınmış, abdest etmek için yedi yıl yol gitmeye karar vermiş." tümcesinde geçen "düşünüp taşınmak" ifadeleri halk diline ait söyleyişlere ilişkin bulgulardandır.

M(12)'de "Keloğlan almış başını gitmiş...", M(17)'de " Bir gün fakirlik adamın canına tak demiş de başını almış, çık mış gitmiş." tümcelerindeki "alıp başını gitmek", M(12)'de "Keloğlan yine yola düşer." ve M(3)'te "Sabahleyin erkenden yola düşmüş." ifadelerindeki "yola düşmek", M(3)'te "Ben yürürüm, sana yük olmam, deyince; Yarım-Horoz razı olmuş." ifadelerinde geçen "razı olmak" ve "yük olmak"; "Ağa bu haberi de duyunca deliye dönmüş." ifadesindeki "deliye dönmek"; "Yarım –Horoz da gayrı çok zengin, köyde hatırı sayılır bir kişi olmuş." ifadesindeki "hatırı sayılır bir kişi olmak"; "Üçüncü defasında Dev-Karısının karnı kalbur gibi delik deşik olmuş..." ifadesindeki "kalbur gibi"; "Kimin haddine bu işi göze almak?" ifadesinde "göze almak"; "Keloğlan'ı baş köşeye oturturlar." ifadesindeki "baş köşeye oturtmak"; "Keloğlan'ın anası da o gideli iki gözü iki çeşme oğlunun yasını tutarmış, artık ondan umudu kesmişmiş. Oğlunun dönüşüne o da sevinir, bayram eder" ifadelerindeki " iki gözü iki çeşme", "yas tutmak", "umudunu kesmek", "bayram etmek"; M(22)'de "Çıkmış hamamdan, iki gözü iki çeşme, ağlaya ağlaya eve gelmiş." tümcesinde geçen "iki gözü iki çeşme" ifadeleri deyimlere ilişkin bulgulardandır.

M(13)'te "...çobanı bir temiz dövdükten sonra..." ifadesinde geçen "bir temiz dövmek", "Hekimler, hocalar çocuğun derdine derman bulamazlar." tümcesinde geçen "derdine derman bulamamak"; M(14)'te "Babamın derdine deva bulayım..." ve "Ben senin derdine deva bulmaya gideceğim." tümcelerinde geçen "derdine deva bulmak" ; M(13)'te "Dev baba kızına hiç kimsenin akıl erdiremeyeceği kadar bol çeyizler verir." Tümcesinde geçen "akıl erdirememek"; "Herkes saklanacak delik arıyor." Tümcesinde geçen "saklanacak delik aramak" deyimlere ilişkin bulgulara örnektir.

Soyunup dökünmek, (M14): Sokak giysilerini çıkarıp ev içindeki rahat kılığına girmek.

Gözden çıkarmak, (M15): Bir malının elden gitmesine razı olmak, yokluğuna katlanmak.

Yok pahasına, (M15): Ölü fiyatına.

Üst baş, (M15): Giyim kuşam.

Yola düzölmek, (M16, M24): Yola çıkıp yürümeye koyulmak.

Sarmaş dolaş olmak, (M16): Birine iyice sarılıp kucaklaşmak.

Canına tak demek, (M17): Bir sıkıntı, dayanılmaz hale gelmek.

İllallah demek, (M19): "Yeter artık, bıktım, usandım, aman!" demek ya da diyecek duruma gelmek.

Yan gelip yatmak, (M20): Yapılacak işleri bırakarak rahatına bakmak.

Dile gelmek, (M20): Önce konuşmazken konuşmaya başlamak.

İki gözü iki çeşme, (M3, M20, M23): Durmadan ağlayarak.

Kanı kaynamak, (M21): İçinden sevgi taşıp gelmek.

Gözüne uyku girmemek, (M23): Uyuyamamış olmak.

Başına devlet kuşu konmak, (M23): Beklemediği büyük bir nimete kavuşmak.

Çekip gitmek, (M24): Savuşup gitmek.

M(14)'te “Şehzade handaki odasında soyunuyor, dökünüyor.” tümcesinde geçen “*soyunup dökünmek*”; M(15)'te “Mal sahibi evini gözden çıkarmış, yok pahasına satmaya karar vermiş” tümcesinde geçen “*gözden çıkarmak*”, “*yok pahasına*”, “...kızın üstünü başını düzüyorlar tümcesinde geçen “*üst baş*”; M(16)'da “Oğlan yola düzüüyor.”, M(24)'te “...oğlanı alıyor, yola düzüüyorlar.” tümcelerinde geçen “*yola düzülmek*”, “Artık kızla oğlan sarmaş dolaş oluyorlar...” tümcesinde geçen “*sarmaş dolaş olmak*”, M(19)'da “Bunlar züğürtlükten illallah ederlermiş.” tümcesinde geçen “*illallah demek*”; M(20)'de “Üşengeç yan gelmiş yatmış bir ağacın dibinde, onlara bakarmış.” tümcesinde “*yan gelip yatmak*”, “Yılan dile gelir de der ki...” tümcesinde “*dile gelmek*”; M(21)'de “Mehmed-Eşkîya'nın, karısına öyle bir kanı kaynıyor ki...” tümcesinde geçen “*kanı kaynamak*”; M(23)'te “Fatma kadının sabaha kadar gözüne uyku girmiyor.” tümcesinde geçen “*gözüne uyku girmemek*”; “Hanımcığım, diyor, bizim başımıza bir devlet kuşu kondu.” tümcesinde geçen “*başına devlet kuşu konmak*”; M(24)'te “Ondan sonra çekip gidiyor.” tümcesinde geçen “*çekip gitmek*” ifadeleri deyimlere ilişkin bulgulardandır.

M(3)'te “Bir kocakarı köyün kıyısında çamaşır yuyormuş.” tümcesinde geçen ve çamaşır yıkamak anlamına gelen “*çamaşır yumak*”; M(9)'da “Seni kocakarının kedisine söyleyim de yesin.”, M(14)'te “Şehzade kocakarıya bir avuç altın verince...”; M(25)'te “Bir kocakarı, bir de onun kocası varmış.” tümcelerinde geçen “ihtiyar kadın” anlamındaki “kocakarı” sözü, M(12)'de “Abdestim geldi de ondan uyuyamıyorum.” ifadesindeki tuvalet ihtiyacı anlamına gelen “abdest” sözcüğü ve “Dev-karısı inanır Keloğlan'a, tutar onun beline bir ip bağlar, salar abdesthaneye.” ifadesindeki tuvalet anlamına gelen “abdesthane”; M(25)'te “Hani karı, demiş, bugün sıcak ekmek yapacaktın?” tümcesinde geçen “karı” sözleri halk diline özgü söyleyişlerdendir.

Deyimler ve halk diline özgü söyleyişlerle ilgili bulgulara bakıldığında masallarda deyimlerin çok fazla yer aldığını görmekteyiz. Dilin mecazlı söyleyişlerini içeren deyimlerin çok fazla yer alması masalların söz varlığı bakımından zengin bir tür olduğunu gösterir.

V. BÖLÜM

TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER

Yaptığımız araştırmanın bulgularından hareketle Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde söz varlığı ve barındırdığı kültürel öğeler bakımından Türk masallarından yararlanılması gerekmektedir.

Araştırmamızda yanıt aradığımız sorular şunlardır:

1. Masal metinleri yabancı dil olarak Türkçenin öğretiminde hangi öğrenme alanları ile ilgili olarak kullanılabilir?
2. Masal türünün eğitimsel açıdan nasıl bir işlevi vardır?
3. Masal metinlerinde kültürel aktarım açısından hangi öğeler vardır?
4. Masallarda söz varlığı bakımından hangi öğeler vardır?
5. Masal metinleri Diller İçin Avrupa Ortak Başvuru metnine göre C1, C2 düzeylerinde hangi nitelikleri bakımından kullanılabilir?

Bu çalışmada masalların çocukluk çağından başlayarak bazı değerlerin öğretilmesindeki önemi, yani masalların eğitimsel işlevlerinin bulunduğu sonucuna ulaşılmıştır. Araştırmanın bu bulgusu Arıcı ve Bayındır'ın 2015 yılında yaptıkları "Masalların Öğretim Aracı Olarak Kullanılması Üzerine Bir Araştırma" adlı çalışma ile örtüşmektedir. Öğretmenler üzerinde yapılan bu çalışmada öğretmenler masalların çocukların dünyasına hitap ettiğini, onların hayal dünyalarını, düşünme ve analiz becerilerini, yaratıcılığını geliştirebileceğini ve olumlu kişilik gelişimi

sağlayabileceğini ifade etmekte ve masal metinlerini bir araç olarak kullanmaktadırlar.

Araştırmada masalların dil öğretimi bakımından sahip olduğu nitelikler üzerinde de durulmuştur. Sonuç olarak zengin hayal gücü ürünü olan ve zengin söz varlığına sahip olan masalların dil öğretiminde çeşitli özellikleri bakımından kullanılabileceği sonucuna ulaşılmıştır. Araştırmamızın bu bulgusu Yavuz'un (1997) "Masallar ve Eğitimsel İşlevleri" adlı kitabında da belirttiği masalların halk eğitimindeki işlevleri, dil öğretimi ve dil gelişimi bakımından önemi üzerine görüşleri ile aynı doğrultudadır. Karatay'ın (2007) çalışmasında da anlama ve anlatma becerilerinin edinilmesi, özellikler dinleme ve konuşma alt dil becerilerinin geliştirilmesinde özellikle halk edebiyatı ürünü olan masallardan yararlanılması gerektiği sonucuna ulaşılmıştır.

Araştırmada masalların dil ve kültür bakımından çeşitli öğeler barındırdığı sonucuna ulaşılmıştır. Araştırmanın bu sonucu Çelik'in (2009) yüksek lisans tez çalışmasında ulaştığı sonuç ile benzerlik göstermektedir. Çelik, çalışmasında masalların çocukların dil ve kültür edinimine olumlu katkılar sağladığı sonucuna ulaşmıştır.

Araştırmamızın kültürel bulgularına bakıldığında masalların Türk kültürünün pek çok ögesini içinde barındırdığı görülmektedir. Bu bulgular masalların kültürel aktarım işlevi gördüğünü doğrulamaktadır. Araştırmamız sonucunda dil öğretiminin aynı zamanda bir kültür öğretimi olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Araştırmamızın bu bulgusu Pehlivan'ın (2007) yüksek lisans tezinde ulaştığı sonuçla benzerdir. Pehlivan, çalışmasında dil ile kültür değerleri arasında ayrılmaz bir ilişki bulunduğu sonucuna ulaşmıştır. Ayrıca Bölükbaş ve Keskin (2010) de çalışmalarında yabancı dil olarak Türkçe derslerinde kültür aktarımın önemli araçlarından biri olan metinler yoluyla öğrencilerin yeni düşünüş biçimleriyle, yaşam tarzlarıyla karşılaşmaları; kendi kültürleri ile Türk kültürünü karşılaştırarak Türk kültürüne karşı hoşgörülü yaklaşmayı öğrenmelerini sağlayacak etkinliklere yer verilmesi gerektiği sonucuna ulaşmışlardır.

Folklor ürünlerinden olan masalların bir kültür aktarıcısı olarak yabancı dil olarak Türkçenin öğretiminde kullanılması gerekmektedir. Özdemir'in (2013), çalışmasında da benzer bir sonuca ulaşılmıştır. Özdemir (2013), folklor ürünlerinin Türk kültürü alanı ile bağlantılı olarak yabancılara Türkçe öğretimi müfredatının bir parçası olarak değerlendirilmesinin bir gereklilik hâline geldiği sonucuna ulaşmıştır.

Masallardaki söz varlığına yönelik bulgularımıza bakıldığında masalların deyimler ve bazı halk diline özgü söyleyişler bakımından zengin örnekler barındırdığı sonucuna ulaşılmıştır. Araştırmamızın bu bulgusu Lüle Mert'in çalışması ile benzer niteliktedir. Lüle Mert (2012:9) de çalışmasında masalların bir dilin en doğal biçimini yansıttığı, sembolik anlatımlar, devrik cümle yapıları, deyim ve atasözü gibi dil öğelerinin konuşma dilinin rahatlığı içinde dinleyiciye aktarılmasının masalın dil öğretimindeki önemini arttırdığı sonucuna ulaşmıştır.

Masalların söz varlığına yönelik bulgularımızda masallarda kalıp sözler olarak bilinen formellerin çok sayıda yer aldığı sonucuna ulaşıldı. Araştırmamızın bu bulgusu Baş'ın (2012) çalışması ile benzer doğrultudadır. Yazar bu çalışmasında masal türünün kendini tamamlayan özelliklere uygun bir söz varlığı dünyasına sahip olduğunu; bu sebeple özellikle sözlü kültürün göstergesi olan kalıplaşmış öğeler ve bunlara yönelik oluşmuş bazı sözlerin masal metinlerinde yüksek oranda kullanıldığını, masalların söz varlığında üst sıralarda yer alan unsurların bağlam içerisinde diğer unsurları da etkileyerek masallar kanalı ile bireyde oluşacak özel nitelikli bir söz varlığı oluşumuna katkı sağlayabileceğini belirtmiştir.

Masalların söz varlığına ilişkin bulgularımızı destekleyen bir diğer çalışma da Çetinkaya'nın (2007) doktora tezidir. Çetinkaya, öğretmenler üzerinde öğretmenler üzerinde yapılan bu araştırmada masalların yalın bir dili olduğu, sözcük dağarcığını genişletecek türde olduğu, dil ve düşünce gelişimine uygun olduğu sonuçlarına ulaşmıştır. Bu sonuçlar bizim araştırmamızdaki söz varlığına ilişkin ulaştığımız sonuçlar ile aynı doğrultudadır.

Halk edebiyatı ürünleri halkın yaşayışını, kültürünü, halkın dilini yansıtan bir edebiyat olması sebebiyle bu edebiyatın ilgi çekici mahsullerinden biri olan masalların da bir kültür aktarıcısı işlevi gördüğü sonucuna ulaşılmıştır. İncelenen masallardaki kültürel öğeler bulgular kısmında sınıflandırılarak yazılmıştır.

Masal metinlerinin söz varlığı incelemesinde dile ait pek çok unsur tespit edilmiş ve masal türünün dilin hemen hemen bütün imkânlarının kullanıldığı bir tür olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Araştırmamız sonucunda masalların C1, C2 düzeylerinde okuma, dinleme, konuşma yazma ve dil bilgisi öğrenme alanlarında kullanılabilir olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu düzeylerdeki masallarla ilgili ekler bölümündeki etkinlikler de bu öğrenme alanlarında kullanılmak üzere hazırlanmıştır. Yabancı dil olarak Türkçenin öğretiminde tüm öğrenme alanlarında masalların kullanılabilir olduğu sonucunu Ayhan ve Arslan'ın (2014) araştırması da destekler niteliktedir. Ayhan ve Arslan'ın bu çalışmada elde ettikleri bulgulara göre masallar yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde sırasıyla anlatma (konuşma), dinleme, okuma ve yazma becerilerinin gelişiminde etkilidir.

Araştırmamızın bir diğer boyutu da yabancı dil olarak Türkçenin öğretiminde halk anlatılarından yararlanılabileceği sonucuna ulaşmış olmamızdır. Bu sonuç, Özdemir'in (2010) yüksek lisans tezinde ulaştığı sonuçla benzer niteliktedir. Özdemir, çalışmasında halk hikâyelerinin yabancı dil olarak Türkçenin öğretiminde kullanılabilirliği üzerinde durmuş, Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde halk hikâyelerinin kullanılması gerektiği sonucuna ulaşmıştır.

Masal metinlerinin eğitimsel, kültürel ve dil öğretimi bakımından yararları şunlar olacaktır:

1. Çokdillilik ve çokkültürlülüğün bir tutulduğu günümüz dünyasında bir kültür aktarıcısı niteliğinde olan masalların dil öğretiminde kullanılması yabancı dil olarak Türkçenin öğretiminde faydalı olacaktır.

2. Masallarda bulunan söz varlığının, dilin zenginliklerini göstermesi bakımından bu türün yabancı dil olarak Türkçenin öğretiminde kullanılması faydalı olacaktır.

3. Masallar birtakım değerlerin öğretilmesinde etkili bulunduğu için bu türün eğitimsel işlevlerinden de faydalanmak yararlı olacaktır.

Masalların bu saydığımız yararlarının işlevsel olabilmesi bakımından bazı önerilerde bulunulabilir:

1. Masal metinlerinde bulunan kültürel öğelerin tespit edilmesinde ve kategorize edilmesinde bazı sorunlar yaşadık. Bu da kültürel öğelerin sınıflandırılması ile ilgili yeni çalışmaların yapılmasına bir öneri niteliğindedir.

2. Yabancı dil olarak Türkçenin öğretiminde farklı yazın türleri ile ilgili çalışmalar da yapılmalıdır.

3. Yabancı dil olarak Türkçenin öğretimi ile ilgili ders kitaplarında masal ve diğer yazın türlerinden yararlanılmalıdır.

4. Yabancı dil olarak Türkçenin öğretiminde öğretmenler materyal hazırlama konusunda bilgili ve dil öğretim yöntemlerinin tümüne vakıf olmalıdır.

5. Türk masalları bütün dil düzeylerine uyarlanarak yabancı dil olarak Türkçenin öğretiminde bir masal kitabı serisi hazırlanabilir.

Yabancı dil olarak Türkçenin öğretiminde masal metinlerini dil öğretimi ve kültürel aktarım boyutlarıyla ele almaya çalıştığımız incelememizin bu türün imkânlarından faydalanma konusunda yapılacak diğer çalışmalara örnek teşkil etmesini umuyoruz.

KAYNAKÇA

- Aksan, D. (2012). **Türkiye Türkçesinin Dünü, Bugünü Yarını**. Ankara:Bilgi Yayınevi.
- Akkoyunlu, Z. (1996). Binbir Gece Masallarının Türk Masallarına Tesiri. **Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi**. Sayı:1. 1-12.
- Aksoy, Ö. A. (2013). **Deyimler Sözlüğü**. İstanbul: İnkılâp Kitabevi.
- Alpar, M. (2013). Yabancı Dil Öğretiminde Kültürel Unsurların Önemi. **The Journal of Language and Linguistic Studies**. Cilt:9. Sayı:1. 95-106.
- Alptekin, B. (2002). **Taşeli Masalları**. Ankara:Akçağ Yayınları.
- Altun Demir, N. (2015). Yöntem Sonrası Pedagoji: Yöntemlerin Özgünlüğü, Uygulanabilirliği, Olabilirliği. **Eğitim Bilim Toplum Dergisi**. Cilt:13. Sayı:50. 9-23.
- Aras, E. (1997). Elazığ Masallarında Dua ve Halk Hekimliği. **Millî Folklor Dergisi**. Cilt:5, Sayı:16. 42-44.
- Arıcı, A. F. Ve Bayındır, N. (2015). Masalların Öğretim Aracı Olarak Kullanılması Üzerine Bir Araştırma. **Dil ve Edebiyat Eğitimi Dergisi**. Sayı:15. 106-119)
- Asutay, H. (2003). Yabancı Dil Öğretiminde Kültür Bağlamı ve “Öteki” Dil. **Dil Dergisi**. Sayı:118. 26-29.
- Asutay, H. (2013). Çocuk Yazınının Fantastik Dünyası:Masallar. **Turkish Studies**. Cilt:8. Sayı:13. 265-278.
- Ayhan, M. S. ve Arslan, M. (2014). Edebî Metin Olarak Masalların Yabancılar Türkçe Öğretiminde Dilsel ve Kişisel Becerilerin Gelişimine Etkisi. **Hitit Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi**. Cilt:7. Sayı:2. 543-560.
- Aytan, T. (2011). **Aktif Öğrenme Tekniklerinin Dinleme Becerisi Üzerindeki Etkileri. (Yayınlanmış Doktora Tezi)**. Selçuk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Türkçe Eğitimi Ana Bilim Dalı.
- Bakırcı, N. (2014). Eflâtun Cem Güney’in “Masallar” Adlı Kitabında Yer Alan Metinlerde Mitolojik Unsurlar. **TÜRÜK Uluslararası Dil, Edebiyat ve Halkbilimi Araştırmaları Dergisi**. Yıl:2, Sayı:4. 37-52. 2014.
- Baş, B. (2012). Türk Masallarının Söz Varlığı Üzerine Bir Değerlendirme. **Millî Folklor Dergisi**. Yıl:24. Sayı:93. 125-134.

Batur, Z., Alevli, O. ve Kuru, H. (2013). Kültürel Bir Miras Olarak Divânü Lûgati't-Türk'te Dil ve Kültür Öğretimi Materyalleri. **The Journal of Academic Social Science Studies**. Cilt:6. Sayı:1. 403-423. Ocak, 2013.

Bilkan, A. F. (2001). **Masal Estetiği**. İstanbul: Timaş Yayınları.

Boratav, P. N. (2006). **Az Gittik Uz Gittik**. Ankara: İmge Kitabevi Yayınları.

Bölükbaş, F. Ve Keskin, F. (2010). Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Metinlerin Kültür Aktarımındaki İşlevi. **Turkish Studies**. Cilt:5. Sayı:4.

Çakır, İ. (2010). Yazma Becerisinin Kazandırılması Yabancı Dil Öğretiminde Neden Zordur?. **Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi**. Sayı:28. 165-176.

Çakmak, C. (2014). Yabancılar Türkçe Öğretiminin Tarihçesine Genel Bir Bakış Denemesi. **Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi**. Cilt:4. Sayı:2. 167-182.

Çelik, A. (2009). **Masalların Eğitim Açısından Dil ve Kültür Edinimine Katkısı Üzerine Bir Araştırma**. Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyal Alanlar Eğitimi Anabilim Dalı. Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi.

Çetinkaya, Z. (2007). **Masalların Türkçe Öğretimindeki Yeri ve Önemi**. Dokuz Eylül Üniversitesi Türkçe Eğitimi Anabilim Dalı. Yayınlanmış Doktora Tezi.

Çevirme, H. ve Hatunoğlu, A. (2004). Kurnaz Köylü Masalında İletişim Çatışmaları. **Milli Folklor Dergisi**. Cilt:16. Sayı:62. 35-39.

Dellal, N. A. ve Çınar, S. (2011). Yabancı Dil Eğitiminde İletişimsel Yararçı Yaklaşım, Öğretmen Roller, Davranışları Ve Sınıf İçi İletişim. **Dil Dergisi**. Sayı:154. 21-36.

Demirel, Ö. (2014). Yabancı **Dil Öğretimi Dil Pasaportu- Dil Biyografisi-Dil Dosyası**. Ankara:Pegem Akademi Yayınları.

Demir, A. ve Açık, F. (2011). Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretiminde Kültürlerarası Yaklaşım Ve Seçilecek Metinlerde Bulunması Gereken Özellikler. **Türklük Bilimi Araştırmaları Dergisi**. Sayı:30. 51-72.

Doğan, Y. (2008). İlköğretim Yedinci Sınıf Öğrencilerinin Dinleme Becerisini Geliştirmede Etkinlik Temelli Çalışmaların Etkililiği. **Türk Eğitim Bilimleri Dergisi**. Cilt:6. Sayı:2. 261-286.

- Durmuş, M. ve Okur, A. (2013). **Yabancılar Türkçe Öğretimi El Kitabı**. Ankara:Grafiker Yayınları.
- Elçin, Ş. (1998). **Halk Edebiyatına Giriş**. Ankara:Akçağ Yayınları.
- Er, K. Oğuz (2006). Yabancı Dil Öğretim Programlarında Kültürün Etkileri. **Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Dergisi**. Cilt:39. Sayı:1. 1-14.
- Ercilasun, A. B. (2012). **Başlangıçtan Yirminci Yüzyıla Türk Dili Tarihi**. Ankara:Akçağ Yayınları.
- Erdem, İ. ve Çelik, M. (2011). Dil Bilgisi Öğretim Yöntemi Üzerine Değerlendirmeler. **Turkish Studies**. Cilt:6. Sayı:1. 1030-1041.
- Ergin, M. (2007). **Edebiyat ve Eğitim Fakültelerinin Türk Dili ve Edebiyatı Bölümleri İçin Türk Dil Bilgisi**. İstanbul:Bayrak Basım Yayın.
- Erişek, Ö. ve Yücel, F. (2002). Dil Öğretiminde Yazınsal Metinlerin Yeri. **Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi**. Cilt:3. Sayı:2. 63-76.
- Epçaçan, C. (2013). Temel Bir Dil Becerisi Olarak Dinleme Ve Dinleme Eğitimi . **Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi Türkçenin Eğitimi Öğretimi Özel Sayısı**. Cilt:6. Sayı:11. 331-352.
- Esin, T. (2007). **Yabancı Dil Öğretiminde Masal. (Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi)**. Ondokuzmayıs Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yabancı Diller Eğitimi Anabilim Dalı.
- Genç, İ. (2008). **Edebiyat Bilimi**. İzmir: Kanyılmaz Matbaası.
- Hengirmen, M. (1990). **Yabancı Dil Öğretim Yöntemleri ve Tömer Yöntemi**. Ankara:Engin Yayınları.
- Goody,J. (2009). Sözlü Kültür. **Milli Folklor Dergisi**. Cilt:21, Sayı:83, Sf:128-132.
- Gücüyeter, B. (2009). Türk Dili ve Edebiyatı Derslerinde Dinleme Eğitimi. **Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi**. Cilt:13. Sayı:2. 161-170.
- Göde, H. A. ve Türkan, H. K. (2013). **Yabancı Uyruklu Öğrencilere Türkçe Öğretiminde Milli Kültürümüzü Oluşturan Halkbilimi (Folklor) Unsurlarından Yararlanma**. Uluslar arası Dil ve Edebiyat Çalışmaları Konferansı “Balkanlarda Türkçe”. Tiran/Arnavutluk. (14-16 Kasım 2013). 162-169.

Güneş, F. (2013). Türkçede Metin Öğretimi Yerine Metinle Öğrenme. **Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi Türkçenin Eğitimi Öğretimi Özel Sayısı**. Yıl:6. Sayı:1. 603-637.

İşeri, K. ve Yılmaz, İ. (2008). Dinleme Edimine İlişkin Etkinliklerin Değerlendirilmesi. **Dil Dergisi**. Sayı:139. 7-24.

Jason, H. ve Schnitzler, O. (2000). İki Masal Tipi Katalogunun Karşılaştırmalı Listesi: Eberhard-Boratav: Türk Masallarının Tip Katalogu (Ttv = Eb) Ve Aarne-Thompson: Masal Tipleri Katalogu (Tf = At). **Milli Folklor Dergisi**. Cilt:6. Sayı:26. 22-40. 2000.

Kalfa, M. (2013). Yabancılar Türkçe Öğretiminde Sözlü Kültür Unsurlarının Kullanımı. **Millî Folklor Dergisi**. Yıl:25. Sayı:97. 167-177.

Kantarcıoğlu, S. (1991). **Eğitimde Masalın Yeri**. İstanbul: Milli Eğitim Basımevi.

Kaplan, M. (2008). **Kültür ve Dil**. İstanbul:Dergâh Yayınları.

Karadağ, M. (1999). **Türk Halk Edebiyatı Anlatı Türleri**. Ankara:Ürün Yayınları.

Karatay, H. (2007). Dil Edinimi ve Değer Öğretimi Sürecinde Masalın Önemi ve İşlevi. **Türk Eğitim Bilimleri Dergisi**. Cilt:5. Sayı:3. 463-475.

Karatepe, Ç. (2005). Avrupa Konseyi Dil Kriterleri Ve Türkiye'de Yabancı Dil Eğitimi Politikalarının Geliştirilmesi. **Hasan Âli Yücel Eğitim Fakültesi Dergisi**. Sayı:1. 49-61.

Kaya, M. ve Batur, Z. (2012). Divânü Lûgâti't-Türk'te Dil Öğretimi Bağlamında Sözel Kültür Ürünleri Aracılığıyla Değer Aktarımı. **Turkish Studies**. Cilt:7 Sayı:1. 309-324.

Kılınç, A. ve Şahin, A. (2012). **Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi**. Ankara:Pegem Akademi Yayınları.

Kıraç, E. (1997). Masalın Rasyonalite Problemi. **Milli Folklor**. Cilt:5. Sayı:36. 45-48.

Korkmaz, M. ve Öktem, G. (2014). Rousseau'nun Eğitim Anlayışı. **Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi**. Cilt: 3. Sayı:1. 174-186.

Melanlioğlu, D. (2012). Dinleme Becerisine Yönelik Ölçme Değerlendirme Çalışmalarında Üstbiliş Stratejilerinin Kullanımı. **Turkish Studies**. Cilt:7. Sayı:1. 1583-1595.

Sarar Kuzu, T. (2001). Masalın Değişmez Yasaları -İşlevsel Birimler-. **Anadolu Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi**. Cilt:1. Sayı:3. 219-229. 2001.

Okur, A. ve Keskin, F. (2013). Yabancılar Türkçe Öğretiminde Kültürel Öğelerin Aktarımı: İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Öğretim Seti Örneği. **The Journal of Academic Social Science Studies**. Cilt:6. Sayı:2. 1619-1640.

Özbay, M. (2011). **Özel Öğretim Yöntemleri :I**. Ankara:Öncü Basımevi.

Özdemir, C. (2013). Dil-Kültür İlişkisi: Folklor Ürünlerinin Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretiminde Yeri Ve İşlevi. **Millî Folklor Dergisi**. Yıl 25. Sayı 97. (157-166).

Özdemir, S. (2010). **Yabancı Dil Olarak Türkçenin Öğretiminde Halk Hikâyelerinden Yararlanma. (Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi)**. Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Türkçe Eğitimi Anabilim Dalı.

Özkul, Y. (2012). **Hedef Kültüre Ait Deyimlerin Yabancı Dil Öğrencisinin Kültürlerarası Yetisinin Gelişimine Katkısı. (Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi)**. Necmettin Erbakan Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Yabancı Diller Bölümü Ana Bilim Dalı.

Öztürk A. O. (2008). Masalları Uyutmak. **Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi**. Cilt:1. Sayı:3. 494-499.

Peçenek, D. (2008). Yabancı Dil Öğretiminde Dil Bilgisi. **Dil Dergisi**. Sayı:141. 67-84.

Pehlivan, F. (2007). **Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Kültürlerarası Etkileşim Odaklı Yaklaşım Uyarınca Metin Çalışmaları. (Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi)**. İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yabancı Dil Olarak Türkçe Bilim Dalı.

Köksel, B. (2011). **Türkçenin Öğrenilmesinde Ninniler ve Türküler**. Cahit Kavcar Türkçe Eğitimi Çalıştayı Bildirileri. Ankara: Ankara Üniversitesi. (13-15 Mayıs 2010). 95-106.

Sakaoğlu, S. (1998). **Masal Araştırmaları**. Ankara:Akçağ Yayınları.

Sallabaş, M. E. (2012). Türkçeyi Yabancı Dil Olarak Öğrenenlerin Konuşma Kaygılarının Değerlendirilmesi. **Turkish Studies**. Cilt:7. Sayı:3. 2199-2218.

Seyidoğlu, B. (1975). **Erzurum Halk Masalları Üzerine Araştırmalar. (Yayınlanmış Doktora Tezi)**. Atatürk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi.

Tarcan, A. (2014). **Yabancı Dil Öğretim Teknikleri**. Ankara:Nobel Akademik Yayıncılık.

Ünalın, Ş. (2014). **Dil ve Kültür**. Ankara:Nobel Akademik Yayıncılık.

Ünsal, G. (2008). Yazma Öğretimi. **Dil Dergisi**. Sayı:142. 46-60.

Yardımcı, M. (2008). **Türk Halk Edebiyatında Anlatmaya Dayalı Türler ve Halk Bilimi**. İzmir: Ürün Yayınları.

Yaylı ve Bayyurt. (2011). **Yabancılar Türkçe Öğretimi**. Ankara:Anı Yayıncılık.

Yıldırım, F. ve Tüfekçioğlu, B. (2016). **Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi Kuramlar-Yöntemler-Beceriler-Uygulamalar**. Ankara: Pegem Akademi Yayınları.

Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2011). **Nitel Araştırma Yöntemleri**. Ankara: Seçkin Yayıncılık.

Yılmaz, F. ve Taşkın, M. (2014). Hacivat Karagöz Oyunları İle Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretimi Ve Kültür Aktarımı. **Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi**. Cilt:2. Sayı:5. 270-288.

Yücel, F. (2005). Dil Edinimi ve Masal Dili. **Kâzım Karabekir Eğitim Fakültesi Dergisi**. Sayı:12. 105-115.

ELEKTRONİK KAYNAKLAR

Avrupa Ortak Dil Ölçütleri Çerçevesi (Common European Framework of Reference) (CEF)

<http://europass.cedefop.europa.eu/europass/home/hornav/Downloads/CEF/LanguageSelfAssessmentGrid.csp> (20.05.2016)

Polat, T. (2001). Avrupailik Bağlamında Kùltùr Boyutuyla Yabancı Dil. **Alman Dili ve Edebiyatı Dergisi**. İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakùltesi Yayını. Sayı:13. 29–40.

<http://www.journals.istanbul.edu.tr/iuaded/article/view/1023015688> (20.05.2016)

Günay, U. (1992). **Türk Masallarında Aile**. T.C. Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu. Ankara. 615-625. 1992.

http://ailetoplum.aile.gov.tr/data/54293dab369dc32358ee2b0f/kutuphane_11_sosyokulturel_degisme_surecinde_turk_ailesi__i.pdf (22.05.2016)

Diller İçin Avrupa Ortak Öneriler Çerçevesi (Avrupa Konseyi Modern Diller Bölümü). (2013). Yayımlayan: telc GmbH, Frankfurt/Main. Almanya.

https://www.telc.net/fileadmin/user_upload/Publikationen/Diller_iain_Avrupa_Ortak_oneriler_AEeraevesi.pdf (23.05.2016)

Extra ve Yağmur. (2013). Dil Zengini Avrupa-Avrupa’da Çokdillik Politika Ve Uygulama Eğilimleri (İngiliz Kùltür Derneęi). (2013). Cambridge Üniversitesi Yayınevi.

http://englishagenda.britishcouncil.org/sites/ec/files/LRE_Turkish_Dil_Zengini_Avrupa_%E2%80%93Avrupa%E2%80%99da_c%CC%A7okdilli_politika_ve_uygulama_eg%CC%86ilimleri_0.pdf (20.05.2016)

Günay, U. Sosyo-kùltürel Değişme Sürecinde Türk Ailesi, T.C. Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu Yayını, Ankara, 1992:616

http://turkoloji.cu.edu.tr/pdf/umay_gunay_turk_masallarinda_aile.pdf (05.03.15)

TDK Güncel Türkçe Sözlük “**Dil**” maddesi

http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.5742e8714343d8.25707129 (10.01.2016)

TDK Güncel Türkçe Sözlük “**Ana dil**” maddesi

http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.5744ad47c0d638.05604360 (10.01.2016)

TDK Güncel Türkçe Sözlük “**Ana dili**” maddesi

http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.5744ad4cab1653.89096036 (10.01.2016)

TDK Güncel Türkçe Sözlük “**Yabancı dil**” maddesi

http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.574

4ad7a6a7399.65208592 (10.01.2016)

TDK Güncel Türkçe Sözlük “**Metin**” maddesi

http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.5744ad90ed6d34.88834265 (10.01.2016)

TDK Güncel Türkçe Sözlük “**Halk bilimi**” maddesi

http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.5744adad2dcb51.02255614 (10.01.2016)

TDK Güncel Türkçe Sözlük “**Edebiyat**” maddesi

http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.5744adcc21d995.14495048 (10.01.2016)

TDK Güncel Türkçe Sözlük “**Kültür**” maddesi

http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.5744ae204c1ee6.12561334 (10.01.2016)

TDK Güncel Türkçe Sözlük “**Masal**” maddesi

http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.5744ae306430a4.96022994 (10.01.2016)

TDK Güncel Türkçe Sözlük “**Akraba**” maddesi

http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.5742e65e24ff86.15854855 (23.04.2016)

TDK Güncel Türkçe Sözlük “**Akrabalık**” maddesi

http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.5742e662013c88.85954419 (23.04.2016)

TDK Güncel Türkçe Sözlük “**Nine**” maddesi

http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.5742e72e511f70.98774694 (23.04.2016)

TDK Güncel Türkçe Sözlük “**Oğul**” maddesi

http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.5742e7776755f1.32937919 (23.04.2016)

TDK Güncel Türkçe Sözlük “**Valide**” maddesi

http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.5742e7a3cefc81.99005481 (24.04.2016)

TDK Güncel Türkçe Sözlük “**Saray**” maddesi

http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.57432005d81795.71073391 (24.04.2016)

TDK Güncel Türkçe Sözlük “**Kahve**” maddesi

http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.5743200aca45b2.56994793 (24.04.2016)

TDK Güncel Türkçe Sözlük “**Tavla**” maddesi

http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.5743204df11831.38063303 (24.04.2016)

TDK Güncel Türkçe Sözlük “**İstanbul**” maddesi

http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.574320a29beaf1.93846328 (24.04.2016)

TDK Güncel Türkçe Sözlük “**Kaf Dağı**” maddesi

http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.5743215e9723e3.74709745 (24.04.2016)

TDK Güncel Türkçe Sözlük “**Harem**” maddesi

http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.57432164b79710.36478869 (24.04.2016)

TDK Güncel Türkçe Sözlük “**Han**” maddesi

http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.574322573fa2f4.62938961 (24.04.2016)

TDK Güncel Türkçe Sözlük “**Çarşı**” maddesi

http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.5743221ee56524.58358657 (24.04.2016)

TDK Güncel Türkçe Sözlük “**Mektep**” maddesi

http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.5761815bd9bfa1.84259595 (26.04.2016)

TDK Güncel Türkçe Sözlük “**Kandil**” maddesi

http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.5761815706f093.379124688002556 (26.04.2016)

TDK Güncel Türkçe Sözlük “**Kaval**” maddesi

http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.576181e6c698d1.59643939 (26.04.2016)

TDK Güncel Türkçe Sözlük “**Pösteki**” maddesi

http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.5766aed72b3aa6.13004580 (26.04.2016)

TDK Güncel Türkçe Sözlük “**Satır**” maddesi

http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.5761824fe00218.98659778 (26.04.2016)

TDK Güncel Türkçe Sözlük “**Külek**” maddesi

http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.576182aa0d11b1.25950204 (26.04.2016)

TDK Güncel Türkçe Sözlük “**Sini**” maddesi

http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.576183b35fc636.70808853 (26.04.2016)

TDK Güncel Türkçe Sözlük “**Fıçı**” maddesi

http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.57618415f3c760.62635488 (27.04.2016)

TDK Güncel Türkçe Sözlük “**Çarık**” maddesi

http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.5767af8a9e1128.05401732 (27.04.2016)

TDK Güncel Türkçe Sözlük “**Fincan**” maddesi

http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.5766f5bdc197c2.27073968 (27.04.2016)

TDK Güncel Türkçe Sözlük “**Testi**” maddesi

http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.576184328d6284.72090975 (27.04.2016)

TDK Güncel Türkçe Sözlük “**Tüfek**” maddesi

http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.576185c6774c57.24745979 (28.04.2016)

TDK Güncel Türkçe Sözlük “**Bıçak**” maddesi

http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.576185d41e9302.83157592 (28.04.2016)

TDK Güncel Türkçe Sözlük “**Tokaç**” maddesi

http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.576186a52af913.94597993 (28.04.2016)

TDK Güncel Türkçe Sözlük “**Sırık**” maddesi

http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.576186c48ed021.44085218 (28.04.2016)

TDK Güncel Türkçe Sözlük “**Kılıç**” maddesi

http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.5761874c9940a6.50091646 (28.04.2016)

TDK Güncel Türkçe Sözlük “**Gergef**” maddesi

http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.5761878386f821.65035875 (28.04.2016)

TDK Güncel Türkçe Sözlük “**Kaşık**” maddesi

http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.5766419111efd6.35977593 (28.04.2016)

TDK Güncel Türkçe Sözlük “**Bardak**” maddesi

http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.576641aac5e657.53322664 (28.04.2016)

TDK Güncel Türkçe Sözlük “**Tabak**” maddesi

http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.57664217c12c00.68466522 (30.04.2016)

TDK Güncel Türkçe Sözlük “**Testi**” maddesi

http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.57664259e2fb41.57005780 (30.04.2016)

TDK Güncel Türkçe Sözlük “**Tespîh**” maddesi

http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.576642c62c5763.50672492 (30.04.2016)

TDK Güncel Türkçe Sözlük “**Muska**” maddesi

http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.576642cfaeb288.27887008 (30.04.2016)

TDK Güncel Türkçe Sözlük “**Seccade**” maddesi

http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.5766433f546700.48029995 (30.04.2016)

TDK Güncel Türkçe Sözlük “**Kalem**” maddesi

http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.576643777c7749.14044461 (30.04.2016)

TDK Güncel Türkçe Sözlük “**Kâğıt**” maddesi

http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.576643ce1f7fd7.53893291 (30.04.2016)

TDK Güncel Türkçe Sözlük “**Sedir**” maddesi

http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.576643d45997c3.71940047 (30.04.2016)

TDK Güncel Türkçe Sözlük “**Tas**” maddesi

http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.576643ff54a4f0.20339353 (30.04.2016)

TDK Güncel Türkçe Sözlük “**Sahan**” maddesi

http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.5766442d16e8d5.33947015 (30.04.2016)

TDK Güncel Türkçe Sözlük “**Kiriş**” maddesi

http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.57665051272272.98880195 (30.05.2016)

TDK Güncel Türkçe Sözlük “**Davul**” maddesi

http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.576650845e30a4.00494092 (30.04.2016)

TDK Güncel Türkçe Sözlük “**Tarak**” maddesi

http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.576651c1cf3082.80881355 (30.04.2016)

TDK Güncel Türkçe Sözlük “**Fes**” maddesi

http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.576651e4009bc6.59886805 (01.05.2016)

TDK Güncel Türkçe Sözlük “**Teneke**” maddesi

http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.5766521c4d5881.85651570 (01.05.2016)

TDK Güncel Türkçe Sözlük “**Tabut**” maddesi

http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.576652423dfe75.47026902 (01.05.2016)

TDK Güncel Türkçe Sözlük “**Kalbur**” maddesi

http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.57665297b9cea3.28025682 (01.05.2016)

TDK Güncel Türkçe Sözlük “**Kazan**” maddesi

http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.5766532deb7b54.79126249 (01.05.2016)

TDK Güncel Türkçe Sözlük “**Fener**” maddesi

http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.57665336164ef2.78454380 (01.05.2016)

TDK Güncel Türkçe Sözlük “**Tulum**” maddesi

http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.57665365536960.35114726 (01.05.2016)

TDK Güncel Türkçe Sözlük “**Ok**” maddesi

http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.57665399d0a883.65274907 (01.05.2016)

TDK Güncel Türkçe Sözlük “**Yay**” maddesi

http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.576653d719c9a8.96452279 (01.05.2016)

TDK Güncel Türkçe Sözlük “**Kamçı**” maddesi

http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.57665414c51966.53748723 (01.05.2016)

TDK Güncel Türkçe Sözlük “**Gürz**” maddesi

http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.57665464cb0ca7.83699444 (03.05.2016)

TDK Güncel Türkçe Sözlük “**Çifte**” maddesi

http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.576654900cbf75.11927903 (03.05.2016)

TDK Güncel Türkçe Sözlük “**İbrik**” maddesi

http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.576654ae872b13.39360888 (03.05.2016)

TDK Güncel Türkçe Sözlük “**Leğen**” maddesi

http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.576654e0ed0a48.00168030 (03.05.2016)

TDK Güncel Türkçe Sözlük “**Karyola**” maddesi

http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.57665505d06872.94464766 (03.05.2016)

TDK Güncel Türkçe Sözlük “**Beşik**” maddesi

http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.5766552fbfa712.49381728 (03.05.2016)

TDK Güncel Türkçe Sözlük “**Kaşağı**” maddesi

http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.57665587b26ba3.58114575 (03.05.2016)

TDK Güncel Türkçe Sözlük “**Eyer**” maddesi

http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.576655b89a5392.58313091 (03.05.2016)

TDK Güncel Türkçe Sözlük “**Araba**” maddesi

http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.576655c4286334.03055298 (03.05.2016)

TDK Güncel Türkçe Sözlük “**Terki**” maddesi

http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.576656076db0b3.06923768 (03.05.2016)

TDK Güncel Türkçe Sözlük “**Payton**” maddesi

http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.576656b0548594.46216826 (03.05.2016)

TDK Güncel Türkçe Sözlük “**Gemi**” maddesi

http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.5766f5b8c20219.49172258 (04.05.2016)

TDK Güncel Türkçe Sözlük “**Kayık**” maddesi

http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.576656b8046650.11649197 (04.05.2016)

TDK Güncel Türkçe Sözlük “**Elbise**” maddesi

http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.57665779602769.20013196 (04.05.2016)

TDK Güncel Türkçe Sözlük “**Kürk**” maddesi

http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.57665750bad754.08868749 (04.05.2016)

TDK Güncel Türkçe Sözlük “**Yüzük**” maddesi

http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.576657a9e1c682.54796378 (04.05.2016)

TDK Güncel Türkçe Sözlük “**Altın**” maddesi

http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.5766582404a928.67202463 (04.05.2016)

TDK Güncel Türkçe Sözlük “**İnci**” maddesi

http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.5766584584de16.43248539 (04.05.2016)

TDK Güncel Türkçe Sözlük “**Elmas**” maddesi

http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.5766586f7658a5.10534634 (04.05.2016)

TDK Güncel Türkçe Sözlük “**Para**” maddesi

http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.5766588fcd0e52.38525661 (04.05.2016)

TDK Güncel Türkçe Sözlük “**Cevahir**” maddesi

http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.576658b0318ab5.44468432 (04.05.2016)

TDK Güncel Türkçe Sözlük “**Lira**” maddesi

http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.57665bd7410a37.66498175 (05.05.2016)

TDK Güncel Türkçe Sözlük “**Sarı lira**” maddesi

http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.57665bbceecbf4.45269035 (05.05.2016)

TDK Güncel Türkçe Sözlük “**Zümrüt**” maddesi

http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.57665c0daa64d3.18500729 (05.05.2016)

TDK Güncel Türkçe Sözlük “**Yakut**” maddesi

http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.57665c24ce9d93.91987912 (05.05.2016)

TDK Güncel Türkçe Sözlük “**Baba**” maddesi

http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.57665c4aa28cf5.89768685 (05.05.2016)

TDK Güncel Türkçe Sözlük “**Kardeş**” maddesi

http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.57665c900b8998.44022297 (05.05.2016)

TDK Güncel Türkçe Sözlük “**Valide**” maddesi

http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.57665eb695b5e6.76654693 (05.05.2016)

TDK Güncel Türkçe Sözlük “**Emmi**” maddesi

http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.57665e1ed0e7d4.27944683 (05.05.2016)

TDK Güncel Türkçe Sözlük “**Kaynana**” maddesi

http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.57665e6f4db3b2.00733439 (05.05.2016)

TDK Güncel Türkçe Sözlük “**Kaynata**” maddesi

http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.57665e8e212254.95079260 (07.05.2016)

TDK Güncel Türkçe Sözlük “**Anne**” maddesi

http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.57665e666f2db5.81211155 (07.05.2016)

TDK Güncel Türkçe Sözlük “**Dünür**” maddesi

http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.57665eee5585d7.80636465 (07.05.2016)

TDK Güncel Türkçe Sözlük “**Damat**” maddesi

http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.57665f29acc281.53925812 (07.05.2016)

TDK Güncel Türkçe Sözlük “**Güveyi**” maddesi

http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.57665f781aba47.53632172 (07.05.2016)

TDK Güncel Türkçe Sözlük “**Gelin**” maddesi

http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.57665fae13abf4.17710679 (07.05.2016)

TDK Güncel Türkçe Sözlük “**Canavar**” maddesi

http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.5766610ddd6b48.80019870 (07.05.2016)

TDK Güncel Türkçe Sözlük “**Dev**” maddesi

http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.5766600f5096e4.81810995 (07.05.2016)

TDK Güncel Türkçe Sözlük “**Ejderha**” maddesi

http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.576660eeaf2e48.40059020 (07.05.2016)

TDK Güncel Türkçe Sözlük “**Şahmeran**” maddesi

http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.576661d93a82d7.93354805 (07.05.2016)

TDK Güncel Türkçe Sözlük “**Kışla**” maddesi

http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.57666208d8bc60.02973073 (07.05.2016)

TDK Güncel Türkçe Sözlük “**Köşk**” maddesi

http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.5766624a8b7675.76635855 (07.05.2016)

TDK Güncel Türkçe Sözlük “**Konak**” maddesi

http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.576662713b4c95.22440199 (07.05.2016)

TDK Güncel Türkçe Sözlük “**Kuyu**” maddesi

http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.5766629a4f6f79.22582062 (08.05.2016)

TDK Güncel Türkçe Sözlük “**Köy**” maddesi

http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.576663bb20e7d8.46475345 (08.05.2016)

TDK Güncel Türkçe Sözlük “**Kulübe**” maddesi

http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.576664000814d3.51465963 (08.05.2016)

TDK Güncel Türkçe Sözlük “**Hastane**” maddesi

http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.5766647716c681.33197855 (08.05.2016)

TDK Güncel Türkçe Sözlük “**Kale**” maddesi

http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.576664bbc1ec17.02567349 (08.05.2016)

TDK Güncel Türkçe Sözlük “**Kiler**” maddesi

http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.576664e122d7e2.07536534 (08.05.2016)

TDK Güncel Türkçe Sözlük “**Ambar**” maddesi

http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.5766650fdff966.53831580 (08.05.2016)

TDK Güncel Türkçe Sözlük “**Küllük**” maddesi

http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.57666589dd8505.75179033 (08.05.2016)

TDK Güncel Türkçe Sözlük “**Çiftlik**” maddesi

http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.576665e80fa848.33957295 (08.05.2016)

TDK Güncel Türkçe Sözlük “**Çoban**” maddesi

http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.5766661511e062.12286552 (08.05.2016)

TDK Güncel Türkçe Sözlük “**İmam**” maddesi

http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.57666651e4bc08.51814887 (08.05.2016)

TDK Güncel Türkçe Sözlük “**Muhtar**” maddesi

http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.576666775da511.81596058 (09.05.2016)

TDK Güncel Türkçe Sözlük “**Hizmetçi**” maddesi

http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.576667dfb5d3a5.27352302 (09.05.2016)

TDK Güncel Türkçe Sözlük “**Kuyumcu**” maddesi

http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.576667e825c861.23764529 (09.05.2016)

TDK Güncel Türkçe Sözlük “**Rençper**” maddesi

http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&kelime=rençper&uid=42872&guid=TDK.GTS.5766685a1aedc4.38407631 (09.05.2016)

TDK Güncel Türkçe Sözlük “**Tellal**” maddesi

http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.5766685ca50e62.78865440 (09.05.2016)

TDK Güncel Türkçe Sözlük “**Hekim**” maddesi

http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.5766688235a6b1.41188766 (09.05.2016)

TDK Güncel Türkçe Sözlük “**Hoca**” maddesi

http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.576668a9b0f838.36545772 (09.05.2016)

TDK Güncel Türkçe Sözlük “**Hancı**” maddesi

http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.576668d17d4b66.26487674 (09.05.2016)

TDK Güncel Türkçe Sözlük “**Hamal**” maddesi

http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.5766691ac16793.45439000 (09.05.2016)

TDK Güncel Türkçe Sözlük “**Keşiş**” maddesi

http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.57666952495eb3.89396010 (10.05.2016)

TDK Güncel Türkçe Sözlük “**Aşçı**” maddesi

http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.57666957cf9bf6.22920497 (10.05.2016)

TDK Güncel Türkçe Sözlük “**Asker**” maddesi

http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.57666979ee1026.95613533 (10.05.2016)

TDK Güncel Türkçe Sözlük “**Jandarma**” maddesi

http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.5766699bd75256.09073642 (10.05.2016)

TDK Güncel Türkçe Sözlük “**Bekçi**” maddesi

http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.576669ede3e2f3.61969968 (10.05.2016)

TDK Güncel Türkçe Sözlük “**Tüccar**” maddesi

http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.576669f45b7077.23226741 (10.05.2016)

TDK Güncel Türkçe Sözlük “**Dülger**” maddesi

http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.57666a170eca88.30974322 (10.05.2016)

TDK Güncel Türkçe Sözlük “**Halayık**” maddesi

http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.57666a59799b01.49492444 (10.05.2016)

TDK Güncel Türkçe Sözlük “**Uşak**” maddesi

http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.57666a863d7746.25964918 (10.05.2016)

TDK Güncel Türkçe Sözlük “**Natır**” maddesi

http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.57666aad5f57f4.28732685 (10.05.2016)

TDK Güncel Türkçe Sözlük “**Tellak**” maddesi

http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.57666ad664ca10.63911540 (10.05.2016)

TDK Güncel Türkçe Sözlük “**Değirmenci**” maddesi

http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.57666b20e23d73.95805142 (10.05.2016)

TDK Güncel Türkçe Sözlük “**Deveci**” maddesi

http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.57666b67831d72.21060034 (10.05.2016)

TDK Güncel Türkçe Sözlük “**Pilav**” maddesi

http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.5766aedd034ed1.61886671 (10.05.2016)

TDK Güncel Türkçe Sözlük “**Çorba**” maddesi

http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.5766be1be092f2.25805016 (10.05.2016)

TDK Güncel Türkçe Sözlük “**Börek**” maddesi

http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.5766beac071654.62102804 (10.05.2016)

TDK Güncel Türkçe Sözlük “**Dolma**” maddesi

http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.5766bee773eff8.94191930 (10.05.2016)

TDK Güncel Türkçe Sözlük “**Kebap**” maddesi

http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.5766bf7d11ac50.49451304 (10.05.2016)

TDK Güncel Türkçe Sözlük “**Kömbe**” maddesi

http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.5766c734a013d5.81632896 (10.05.2016)

TDK Güncel Türkçe Sözlük “**Baklava**” maddesi

http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.5766bf8b7c4ff8.08587338 (10.05.2016)

TDK Güncel Türkçe Sözlük “**Zerde**” maddesi

http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.5766c47d12f465.54954724 (10.05.2016)

TDK Güncel Türkçe Sözlük “**Helva**” maddesi

http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.5766c68b41cac7.87846220 (11.05.2016)

TDK Güncel Türkçe Sözlük “**Şerbet**” maddesi

http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.5766c9d7b178a7.97505942 (11.05.2016)

TDK Güncel Türkçe Sözlük “**Kahve**” maddesi

http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.5766cafc554355.26514387 (11.05.2016)

TDK Güncel Türkçe Sözlük “**Rakı**” maddesi

http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.5766cb0193da48.87660716 (11.05.2016)

TDK Güncel Türkçe Sözlük “**Ağa**” maddesi

http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.5767e6a5098c18.57951341 (11.05.2016)

TDK Güncel Türkçe Sözlük “**Lala**” maddesi

http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.5767e6b112c363.37889291 (11.05.2016)

TDK Güncel Türkçe Sözlük “**Padişah**” maddesi

http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.5767e707adba36.32974833 (11.05.2016)

TDK Güncel Türkçe Sözlük “**Cariye**” maddesi

http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.5767e7263e4466.17507995 (11.05.2016)

TDK Güncel Türkçe Sözlük “**Vezir**” maddesi

http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.5767e7433a54e7.13893603 (11.05.2016)

TDK Güncel Türkçe Sözlük “**Şehzade**” maddesi

http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.5767e759916175.35463679 (11.05.2016)

TDK Güncel Türkçe Sözlük “**Derviş**” maddesi

http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.5767e77f712ce6.38570995 (13.05.2016)

TDK Güncel Türkçe Sözlük “**Arap**” maddesi

http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.5767e792ce3b81.01814119 (13.05.2016)

TDK Güncel Türkçe Sözlük “**Huri**” maddesi

http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.5767e7af288006.52293371 (13.05.2016)

TDK Güncel Türkçe Sözlük “**Karun**” maddesi

http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.5767e7c8024011.98436247 (13.05.2016)

TDK Güncel Türkçe Sözlük “**Derebeyi**” maddesi

http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.5767e7f2ad3820.67634001 (13.05.2016)

TDK Atasözleri ve Deyimler Sözlüğü “**Razı olmak**” maddesi

http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_atasozleri&arama=kelime&guid=TDK.GTS.57667b223c8652.64774144 (13.05.2016)

TDK Atasözleri ve Deyimler Sözlüğü “**Deliye dönmek**” maddesi

http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_atasozleri&arama=kelime&guid=TDK.GTS.57667b2a57e455.50566380 (13.05.2016)

TDK Atasözleri ve Deyimler Sözlüğü “**Umudunu kesmek**” maddesi

http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_atasozleri&arama=kelime&guid=TDK.GTS.57667d4879e2c3.06389153 (13.05.2016)

EKLER

ETKİNLİK ÖRNEKLERİ

Araştırmanın bu bölümünde Pertev Naili Boravav'ın “Az Gittik Uz Gittik” adlı derleme niteliğinde olan masal kitabından seçilen beş masal ile ilgili dilin öğrenme alanlarına yönelik (dinleme, okuma, yazma, konuşma, dil bilgisi) etkinlik örneklerine yer verilecektir. Asıl amacımız masalların dil becerilerini geliştirmeye açık bulunan yapısını ortaya koymak olduğundan ders süresi hesaba katılmamıştır. Dersin amacına ve süresine göre seçilerek kullanılabilen öneri niteliğinde etkinliklere yer verilmiştir.

DİNLEME ETKİNLİKLERİ

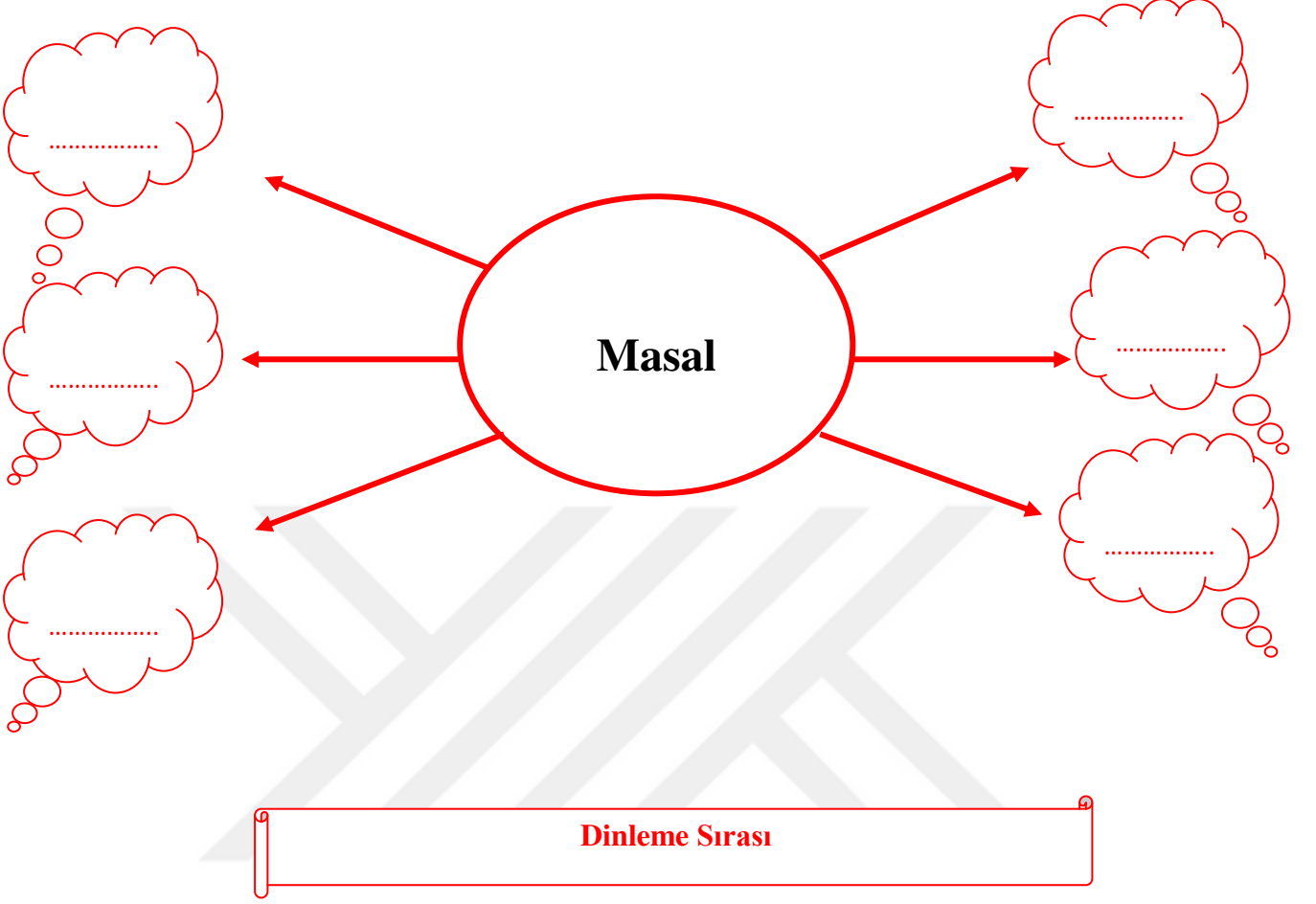
Masal: Erler Karısı'na Koca Olmaya Giden Keloğlan

Dinleme Öncesi

1. Görsellerden hareketle masalın içeriğini tahmin ediniz.

2. “Masal” sözcüğü size neler çağrıştırıyor?

1. Metni dinlerken anlamını bilmediğiniz sözcükleri not ediniz.

Anlamını bilmediğim sözcükler
1.
2.
3.
4.
5.
6.
7.
8.
9.
10.

Dinleme Sonrası

1. Anlamını bilmediğiniz sözcükleri tahmin ediniz. Sözlük karşılıklarını yazınız.

Anlamını bilmediğim sözcükler	Tahminim	Türkçe Sözlükteki Karşılıkları
1.		
2.		
3.		
4.		
5.		
6.		
7.		
8.		
9.		
10.		

2. Anlamını öğrendiğiniz sözcükleri cümle içinde kullanınız.

Cümlelerim:
1.
2.
3.
4.
5.
6.
7.
8.
9.
10.

3. Dinlediğiniz masalın olay, kişi, yer, zaman unsurlarını yazınız.

<u>Olay</u> 	<u>Kişiler</u>
<u>Yer</u> 	<u>Zaman</u>

4.

Cümleler	Doğru	Yanlış
1. Keloğlan tek başına yaşarmış.		
2. Dev-Karısı ve çocukları insan eti ile beslenirmiş.		
3. Keloğlan gece acıkınca Dev-Karısı ona baklava börek yapar.		
4. Keloğlan dev karısından kaçarken kurbağadan yardım ister.		
5. Dev karısı kaplumbağayı yiyince ölür.		

Okuma Sırası

1. Masalı okurken masalda geçen sihirli nesneleri ve bu nesnelerin hangi işe yaradığını yazınız.

Nesneler	Özellikler
1.	
2.	
3.	
4.	
5.	

2. Metinde size ilginç gelen bir bölümü zihninizde canlandırarak görselleştiriniz.

Okuma Sonrası

1. Siz olsaydınız bu masalı hangi başlığı koyardınız?

Bence masalın başlığı

.....

2. Okuduğunuz masaldaki olayları sıraya diziniz.

- ☐ Şehzade heybesini altınla doldurup yola koyulmuş.
- ☐ Arap, cellatları, Padişahı ve şehzadenin annesini öldürmüştü.
- ☐ Şehzadenin karşısına bir ejderha çıkmış.
- ☐ Şehzade kabaktan çıkan Arap'a emretmiş ve bir ordu hazırlatmış.
- ☐ Şehzade dervişin asasını almış.
- ☐ Şehzade Periler-Padişahının koynundaki cevizi istemiş.
- ☐ Şehzade mektepten gelirken kadının testisini kırmış.
- ☐ Şehzade seccadeyi alıp Kral-Padişahının sarayına gitmiş.
- ☐ Şehzade külahı takıp görünmez oluyor ve sarayda yemek yiyor.
- ☐ Şehzade ve Kral-Padişahının kızı seccadeye binip oğlanın sarayına gitmiş.
- ☐ Padişah oğlunu öldürtüp Kral-Padişahının kızını almak istemiş.
- ☐ Kadın şehzadeye Kral-Padişahının kızını almaya gitmesini söylemiş.
- ☐ Şehzade ve Kral-Padişahının kızı kırk gün kırk gece düğün etmişler.

2. İpuçlarından yararlanarak masaldaki sözcükleri bulmacadan bulunuz.

- Sarp bir dağ yamacında şehzadenin öldürdüğü varlık.
- Şehzadenin Periler-Pahişahından dilediği şey.
- Taşıyanı, takanı veya sahip olanı zararlı etkilerden koruyup iyilik getirdiğine inanılan bir nesne.
- Şehzadenin mendilini getiren sihirli nesne.
- Takanı görünmez yapan sihirli nesne.
- Masaldaki uçan halı.
- Yabancı ülkelerden kaçırılıp özgürlükten yoksun bırakılan, alınıp satılabilen, her konuda efendisinin isteklerine bağlı bulunan genç kadın, halayık.
- Yıkanılacak yer.

B	S	A	S	A	T	N	Ş	H	A
O	İ	L	M	Ö	F	K	L	A	Y
G	H	J	K	L	C	Ş	İ	M	M
M	V	E	J	D	E	R	H	A	C
N	U	T	Y	U	V	I	C	M	O
A	L	S	J	K	İ	S	A	Ö	K
S	D	İ	K	F	Z	U	R	Ğ	Ü
U	G	R	Y	A	S	E	İ	N	L
A	N	B	H	T	U	G	Y	U	A
S	E	C	C	A	D	E	E	R	H

YAZMA ETKİNLİKLERİ

Masal: Nohut-Oğlan

1. Okuduğunuz masalın ana kahraman olan Nohut-Oğlan'ı tanıtınız.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

2. Siz olsaydınız bu masalı nasıl adlandırırdınız?

Bu masalın adı...

.....

3. Siz olsaydınız bu masala nasıl bir son yazardınız?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

4. Nohut-Oğlan masalından alınan aşağıdaki sözcüklerden hareketle bir masal yazınız.

Kocakarı

Kazan

Hırsız

Çocuk

Pilav

Padişah

This image shows a full page of white paper with horizontal red dotted lines, typical of primary school writing paper. The lines are evenly spaced and run across the entire width of the page. There are no margins, text, or other markings present.

DİL BİLGİSİ ETKİNLİKLERİ

Masal: Dünya-Güzeli

1. Masaldan alınan bölümde emir kipi ile çekimlenmiş eylemlerin altını çiziniz. Bu eylemleri cümlede kullanınız.

“Bırakıp kaçmak senin şanına yakışmaz. Haydi hazırlan. Padişahın huzuruna çık. Ondan fiçılar dolusu rakı ile bir tabur asker iste. Fillerin ormanına gideriz. Orada bir göl vardır; öğle sıcağında filler o göle suya gelirler. Göle rakıları dökersin. Askerlerle sen de saklanırsınız. Filler suyu içer, sarhoş olur, bayılır, düşerler. Hemen yerinizden fırlar, dişlerini sökersiniz.”

➤

➤

➤

➤

➤

➤

➤

2. Masaldan verilen cümlelerde sıfatların altını çiziniz.

- “Dikenli gül dalından yedi çubuk keseceksin.”
- “Akşam olunca ihtiyar Padişah sevine sevine kızın kapısına geliyor.”
- “O kısrakları buraya kim getirebilir?”
- “Ben de bir padişah oğluyum.”
- “İki gözü açılıyor, Padişah dünyaya yeni gelmiş gibi oluyor.”
- Yeniden kırk gün, kırk gece düğün, şenlik yapıyorlar.
- Bir gece üstüne bir gece daha geçiyor.
- Padişah bir bakıyor ki bir hanın penceresinde güneş gibi bir ışık var.

3. Masaldan alınan cümleleri uygun hâl ekleri ile tamamlayınız.

- Sanırsın ki gece vakti yere güneş... bir parça düşmüş
- Şehzade bir han... iniyor.
- O aydınlık, yol... bulduğum bir kanattan çıkıyordu.
- Padişah'tan semiz katır... alıp yola çıkıyorlar.
- İn şehzadem üstüm... diyor.
- Yedi-Deniz ötesinde bir adada benim kısraklarım vardır.
- Beni getiren yiğit, benim başörtüm... örtünsün, benim kokum... sürünsün, kısraklar... sağar.

